No. Q.405.53

The Public Library
of the City of Boston

THE
FRANCIS
SKINNER
FUND

FN759; 2.33; 2M.

i 14

ô das letzte leere Blatt.

Occurrences Bonnes. 1475.

Hain [illegible]

BONVSACCVRSIVS Piſanus Salutem dicit plurimam Magnifico equiti aurato & ſapientiſſimo ac primo ducali ſecretario Ciccho Simonetae .

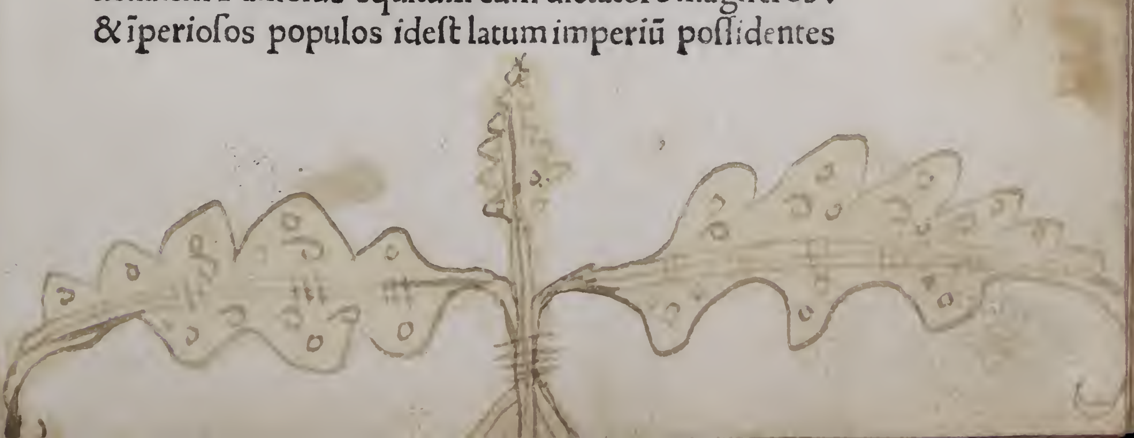
EXcerpſi magnifice eques aurate ac uiroꝝ ſapiē tiſſime & optime ex libriſ elegantiaꝝ uiri doctiſ ſime ac diſertiſſime eruditi Laurentii Vallæ : quæ mihi uiſa ſunt pulchriora ac magiſ accomodata ad cōmunem ſcribēdi ac dicendi uſum. quæ idcirco ad te dedi : quod ea putarem liberis tuis perutilia fore. Nam ſi ſecus exi ſtimaſſem : nequaquā hoc muneris ſuſcepiſſem . Hūc autem laborem meum idcirco tibi uir præſtantiſſime Cicche Simoneta dedicaui : ut tua auctoritate atque be neficio tanta haec utilitas in cæteros perueniret . Non enim parum fructuſ ex hoc meo ſtudio ad cæteros ema nabit : cum ad omnem dicendi materiā ac uim ex huiuſ modi : ut ita dixerim : floſculis exempla ſint profectu ra. Interea uero temporis : ut intelligas nihil mihi con tingere poſſe gratius quam omnibus in rebus morem gerere tuæ liberaliſſimæ uoluntati : iube aliquid rogo: ſiquid uides a me tibi præſtari poſſe iucundius . Vale mi clariſſime Mecoenas o & præſidium & dulce decus meum .

Skinner
Mar. 27. 1936
T

LAVRENTII VALLENSIS VIRI CLARISSIMI ELEGANTIAE AD BREVE QVODDAM AC PERVTILE REDACTæ COMPENDIVM.

Et primum de nominibus in oſus.

NOMINA in oſus quae deſcendunt a uer
bis partim actionem : partim paſſionem :
partim utrunque ſignificant : ſtudioſus: fa
ſtidioſus : ſtomachoſus: iniurioſus : contu
melioſus : curioſus ſemper actiue : ut. T. In cunctos ſto
machoſus. Odioſus inuidioſus : ab īuideo ſemper paſ
ſiue. Cicero in Catone maiore : Vt infirmo corpore
odioſa ē omnis offenſio. Ouidius. Venus odioſa mihi.
Formidoloſus : operoſus : laborioſus utroque modo.
Inuidioſus ab īuidia ideſt maliuolentia actiue ſemper.
Voluptuoſus homo qui accipit uoluptatem : res uolup
tuoſa quæ præbet. Religioſus homo qui deos colit : lo
cus religioſus qui colitur : nam religio duo ſignificat :
tum ipſam ſanctimoniam & deoꝝ maieſtatem : unde di
citur deoꝝ religio : tum illam quam habent in deos ho
mines : pietatē & reuerentiam: a qua homines religioſi
uocātur : Praeterea glorioſus: famoſus : & imperioſus
non nihil & ipſa a cæteris differunt : nam licet legamus
glorioſam uictoriam ideſt plenam gloriæ : & apud Iu
uenalem Famoſus equitum cum dictatore magiſtros :
& īperioſos populos ideſt latum imperiū poſſidentes



tamē dicimus ita glorioſum hominem ideſt affectatorē gloriæ : ut uinoſum cupidum uini . & mulieroſum ideſt nimis appetentem mulierꝝ . & glorioſus miles ideſt nimis affectator gloriæ . Imperioſus qui acrior eſt in Imperio exercendo . quæſtuoſus & ſumptuoſus quāquā a nomine ueniunt : ſignificant tamen actionem : ē enim homo auidior q̄ſtus & lucri & ſumptus. Ab induſtria autē nō habemus īduſtrioſus:ſed īduſtrius: nec a uirtute uirtuoſū more græcoꝝ: ſed loco ipſius dicimus bonū & ſtudioſum . Famoſus capitur pro infami & turpi : Moroſus nō a mora:ſed a more uenit:& dicit̃ moroſus a nimia diligentia & ſeueritate:ut curioſus a nimia cura.

De dimminutiuis in ulus.

n Omina quæ habent uocem dimminutiuoꝝ : ſi nō recte formantur :nō ſunt dimminutiua:ut umbraculū tabernaculum ideſt grandis locus cubiculum.ideſt locus ubi cubile eſt.

De diminutiuis in aſter.

d Imminutiua ī aſter imitationem potius ſignificāt quā dīminutionē : ut filiaſter quaſi filiꝰ. Philoſophaſter quaſi philoſophus . ſeu adumbratus philoſophus. ſiue imitator philoſophoꝝ.

De comparatiuis.

c Omparatiuus ut ait Quintilianus: aliquando ponitur pro ſuo poſitiuo: ut ſenior pro ſenex. triſtior pro triſtis. Inter comparatiuũ & ſuperlatiuum hæc eſt differentia. quia comparatiuus refertur ad unum: Superlatiuus uero ad plura. Itaque ſolemus accõmodare illi uter. huic quis. ut apud Quintilianum ĩ tertio inſtitutionum: ita non tantum utrum ſit melius: ſed qd ſit optimum queritur. & Cicero ad Herennium libro quarto. cum quærere uidetur orator: utrum potius aut quid potiſſimum dicamus. Item comparatiuus ſemper eſt inter duo: Superlatiuus eſt inter plura. quomodo apud græcos ueluti ſi in duas partes ciuitas ſit diuiſa. ut bello ciuili Cæſaris & Pompei recte dicas. Maior pars quiritum ſequebatur Pompeium: minor Cæſarem: nõ autem maxima aut minima: Si in tres aut plures ptes diuiſa eſt: dicendum eſt: Maxima pars quiritum non autem maior.

De quiſque cum ſuperlatiuo. de omnis cum poſitiuo & aliquando cum ſuperlatiuo.

ſ Vperlatiuus aſciſcit ſibi qſq;: & poſitiuus omnis uł cunctus. exemplũ. ut optimus quiſq;: & omnis bonus & cunctus. Sapientiſſimi quique: & omnes & cuncti ſapienteſ: excipiuntur illa quæ carent ſuperlatĩs: ut ſecundus: tertius: quartuſ: quintus & deinceps: nam primi & ultimi ſuperlatiui ſunt: quando numeꝝ ſignificant: exemplũ: primo quoq; die. Cicero ad Herẽnium:

quinto quoque loco ſignum apponi placet: quinto quoque anno de moribus noſtriſ iudicaretur: quod inerudi ti dicere ſolent omni quinto anno: Idem eſt iudicium de ſingulis & unus: & de ſingularis. ut unuſquiſq;: & ſingularis quiſque; & nota quod ſingularis non habet ſingulariſſimus. Idem ītelligitur: ſi ſuplatiuus ī alio caſu ponatˀ q̃ illud quiſq;: ut ualētiſſimi qſq; corporis longe abeſt a ſapiētia. Excipiūtur a ſupradictis illa quæ carēt ſuperlatiuo: quæ habent. i uel u. ante us ut pius ſtrenu us: Saluſtius: ſtreuuus quiſque aut occiderat ī prælio: aut grauiter uulneratus diſceſerat: ſed ego malem dice re ſtrenuiſſimus.

De quotns cum quiſque.

q Votus īterrogatiue poſitus iūgitur ſimiliter cum qſque. & tunc ſignificat quot: ut quotus qſque: & nota quod quiſq; raro habet genitiuum pluralem dum taxat cum adiectiuo iunctum: ideo que utimur genitiuo ſingulari pro plurali. idem eſt enim optimi cuiuſque quod omnium bonoꝝ animus.

De unuſquiſque quod non patiˀ ſuperlatiuum.

u nuſquiſque quanuis ſit compoſitum de quiſq; nō patitur ſuperlatiuum: item cum his dictionibus: ut & ita ſolet duplicari ſuperlatiuus: ſiue ſit nomen ſiue aduerbium. Cicero ut quiſq; animi magnitudine animi

excellit : ita maxime uult prĩceps omniũ uel ſolus eſſe.

De tãtum & tanto ſimilibuſq; quomõ iũgant̃ gradib⁹.

e O magis ideſt tanto magis: quo magis. ideſt quã to magiſ. tanto & quãto poſtulant comparatiuos: & ſingulos : ut Cicero. Quanto es maior : tanto te geras ſubmiſſius : non autem bene diceretur : quantũ es maior tantum &cetera. dixi ſingulos : quia nõ bene diceretur. Quanto magis mala premunt : hic ad malefaciendum animatur : addendum eſt alterum magis. ſic. tanto magis animatur. tantum & quantum poſtulant poſitiuos. ut quantum frequenter impellitur : tantum firmiter roboratur : tanto & quanto aliquando etiam iungitur ſimiliter cum ante & poſt : ut tanto ante uenis: q̃to poſt ueniſti. Idem iudicium eſt de aliquanto & ſimilibus. Item illæ præpoſitiones ſiue aduerbia ante & poſt & illud nomẽ alius cũ ſuo aduerbio aliter & ſecus quod eiuſdem ſignificationis eſt : requirunt multo & paulo : Vnde dicẽdum eſt multoante. Quintilianus. At q̃to alius fuit. Terentius. Ve℞ aliter euenire multo intelligit. & Cicero. Multo ſecus euenit.

De per & quam cum gradibus.

ſ Ecundum uſum orato℞ per & quam in compoſitione pro ualde accipiunt̃ : ſed alte℞ poſitiui : alterum ſuperlatiui uim hadet ; ut perpulchre: perbelle :

perdiligenter: quãpulcherrime: q̃optime: quãdiligentiſſime. & tunc quam uno uerbo contentus eſt: tamen quã pro quantum nunquam cum ſuperlatiuo: ſemper cum poſitiuo: & tunc requiritur duo uerba: ut Cicero Quam ſint moroſi: qui amant: ex hoc poteris ĩtelligere. excipiuntur duo uerba ſcilicet poſſum & queo: & ſi qua ſunt his ſimilia: ut ualeo. ut ſcribas q̃optime potes: & apud Terentium: & te redimas quãqueas minimo: quod non bene diceretur ĩ aliis uerbis. Non enim recte diceretur: Scio quãoptime ſcribis: ſed ſcio quã bene ſcribis. ex his colligitur: ubi ponitur quam ꝓ quãtum: ibi poni poſſe tantum cum relatiuo.

Quam trifariam ordinatur.

i Tem quam triplciter ordinatur: uno modo pro ualde: ſcilicet quando componitur: & tunc iungitur cum ſuperlatiuo: alio modo pro quantum: & ſemper iungitur cum poſitiuo. Tertio modo comparatiue: ut hic tam optimus eſt quam nobiliſſimus.

Superlatiuo iuncto cum quam genitiuus aut ablatiuus ei aſſuetus.

i Tem nota qoud ſuperlatiuo iuncto cum quã pro ualde non attribuitur genitiuus aut ablatiuus ſibi aſſuetus. tam & quam quando capiuntur pro tantum & quantum: freqnentius iunguntur cum ſuperlatiuo.

quã cum poſitiuo . Saluſtius Quã quiſque peſſime fecit : tam maxime tutus eſt : quando ponuntur ſeparati habent ſignificationem uæhementiæ . ut Cicero in tam optima cauſa . ideſt in tam ualde bona. quãiucũdiſſim? ideſt ualde . notandum eſt : quod ex illo per : quod eſt poſitiui . & quam : quod eſt ſuperlatiui : fit una dictio aggregata: ſcilicet perquam : Vtri autem dandum eſt: nempe poſitiuo: ut perquãdoctus: perq̃ eruditus perq̃ pulcher & poteſt coniungi uerbis : ut perquam uelim.

Inter per & quam interponitur aliqua dictio .

a Liquando inter per & quam interponitur aliqua dictio more poetico:ut Ter.perpol q̃paucoſ reperies : reſoluitur : pol perq̃paucos .

Longe. alter .alius .ſecus .præſtans .

l Onge quando ſignificat ualde : accommodatur comparatiuo & ſuperlatiuo : & his dictionibus alius : aliter . ſecus & præſtans : ut longe melior : longe optimus : longe alius : longe aliter : longe ſecus : lõge præſtans & cum his duobus precipuus & princeps : ut longe præcipuus . longe princeps .

De facile pro non dubie .

f Acile pro non dubie iungitur cum ſuperlatiuo :

hic eſt facile doctiſſimus. in eo fere ſignificato quo ſo let quam cum ſuperlatiuo: iunguntur multo & longe: ut res multo uel longe ē utiliſſima. ideſt ualde utilis.

De ualde quod ſemp ordinatur cū poſitiuo uel uerbo.

u Alde ſemper ordinatur cum poſitiuo: uel uerbo. ut ualde diueſ: ualde pauper: ualde laudat. Auc tores ſolent tali oratione uti propter maiorem ſuauita tem: ut nihil peius homine: pro eo quod eſt: nullus ē homine peior: Nihil eſt illo urbanius. pro eo quod ē. nullus illo urbanior: narraui rem geſtam quā breuius potui: bene dicitur. ſi ita ſentiamus: quod narrata eſt res: non tam longe quam poterat: ſed aliquanto breui us. Sin uero quod non potuiſſem narrare breuius: in eleganter tunc ſic dicendum eſt. Narraui rem geſtam quābreuiſſime potui.

De quibuſdam nominibus in or exeuntibus.

n Omina in or exeuntia quæ a ſupinis deſcendunt comparationem quādam cum perſona ſignificāt: ut orator: qui exercet orationem. præter iſta tria quæ a ceterorꝝ natura recedūt: perſuaſor: auctor & nector. Nam perſuaſor & auctor non ī actu ſunt: ſed in effectu: eſt enim perſuaſor non qui uult inducere alios in ſentē tiam ſuā: ſed qui induxit: & ſic de auctor. ut Lentuluſ fuit auctor huius conſilii. Vector autem præpoſtere

ſe habet. Nam cum debet ſignificare eum qui uehitur: ſignificat etiã eũ: q uehit: ut uector equi uector nauis.

De nominibus in us & in io.

n Omina in us & in io a ſupinis uenientia eandem fere habẽt ſignificationem: ut abuſus abuſio: ſed ĩterdum diuerſam ſecundum magnorꝝ uirorꝝ auctoritatem: qualia ſunt acceſſio: acceſſus: geſtus & geſtio: nam acceſſus ẽ aditio atque appropinquatio. acceſſio autem adiectio ſiue adiunctio & incrementum. Item geſtus ipſa qualitas mouendi corpus: geſtio uero actio. ut in geſtione negotii ideſt actione. in io deſinentia nõ ſolum actionẽ ſed rem & corpus ſignificant ut aratio ager ad arandum idoneus poſſeſſiones res poſſeſſe: Conuẽtio homines qui in unum locum conueniant: Conſeſſio homines in uno loco conſedentes: ſicut dicimus leno lena. leo lea ſiue leæna: ſic ſtrabo ſtrabi: eſt enim ſtrabo qui oculos habet non eodem modo intuentes.

De compoſitis a ſomnus.

c Ompoſita quoq; a ſomno quædam ſecundæ: quædam tertiæ declinationis ſunt. ut Saluſtius in Iugurtino. Signo dato caſtra hoſtium ĩuadnnt ſemiſomnos. partim alios arma rapientes fugant: Inſomnem autem & ex omnem draconem ſæpe legimus.

Tabum & Nex.

t Abum & nex per omnes caſus declinantur: eſt igitur tabum quod ſanies. uel caro putreſcens: Nex autem mors uiolenta.

De uerbis in ſco exeuntibus.

u Erba ī ſco quãuis ſecũdũ Priſcianũ ſignificent inchoationē: tamen ſecũdum aliquos & bene: capiuntur ꝓ uerbis terminatis ī fio ut caleſco ideſt calefio: frigeſco frigefio: ſordeſco ideſt ſordefio: ut apocalypſi. Sordeſcit ſordeſcat adhuc: ponuntur item aliquãdo pro ſuis primitiuis ut conticeſco pro taceo: concupiſco pro concupio: contremiſco pro contremo. uerba ī ſco talem habent ſignificationem; qualem habent uerba cõpoſita a fio: ut caleſco ideſt calefio: & non ſignificant inchoationem; quod probatur per Virgilium maria īcipiunt agitata tumeſcere: & iteꝝ fluctus ubi primo cœpit coalbeſcere ponto: nõ.n. poſuiſſet īcipiũt nec cœpit.

De uerbis in ſo male deſyderatiuis uocatis.

u Erba in ſo quanuis ſecundum Priſcianum ſignificent deſyderium quod eſt mentis affectum: tam̃ ſecundum aliquos & bene corporis actum ſignificant: ut uiſo. ideſt uado ad uidendum ut. M. tullius de oratore cui noſtrum nõ licet fundos noſtros obire: aut res

ruſticas uel fructus cauſa delectationis inuiſere. Vſurpantur quandoq; hæc uerba pro ſuis primitiuis ut faceſſo: eo ad faciendum: uel facio: laceſſo eo ad prouocandum: uel prouoco. non in malum modum dicimus ſed in bonum: ut tuis litteris amantiſſime ſum prouocatus. laceſſo autem in malum: ut ſum abſte laceſſitus ĩiuria.

De uerbis in rio meditatiuis non recte uocatis.

u Erba ĩ rio quanuis ſecundum plures meditationẽ ſignificent: tamen ſecundum aliquos ſignificant deſyderium ut Quintilianus. Pater filios eſurit: ideſt edere cupit: ideo eſurientes famelicos uocamus.

Infinitum nunq̃ conſtruitur cum nomine ſubſtantiuo. ſed gerundium.

i Nfinitiuum nunquã cõſtruitur cum nomine ſubſtantiuo ſed gerundiũ: unde latine dicit̃: habeo a patre mandatũ cõueniendi te ẽ mihi mandatũ a patre ꝯueniẽdi te nõ latĩe dicit̃ mãdatũ nãq; ĩ ſupiore ẽ nom̃: a quo regit̃ gerundiũ: ĩ poſteriori uerbũ quod poſcit ĩfinitum: ut eſt mihi mandatum a patre conuenire te.

Quod nomina adiectiua reqrunt infinitum̃.

n Omina adiectiua requirũt infinitum: ſiue actiuũ ſiue paſſiuum: ut dignus es habere opes. & di

gnus honorari. Subſtantiua autem requirũt gerundiũ: ut tempus eſt gaudendi: commoditas alloquendi: ſed participia: & hæc etiã nomina: doctus: peritus: ꝓmptus: conſecutus: timidus: cupidus: auidus uendicant ſibi utrunque ut timens nauigare & nauigandi. quod male dicitur non eſt mihi opus reſpondendi: ſed reſpõdere: ut ſit ſuppoſitũ me reſpõdere opus uero appoſitũ.

De fore.

f Ore uocẽ quidem habet ĩfinitiui ut eſſe: Significationẽ uero participii: quod eſt futurꝫ una cum ĩfinitiuo eſſe. licet forem fores foret idem ſit quod eſſem eſſes eſſet: ideo non patitur ſecum participium futuri tam actiui quã paſſiui: non enim latine dicitur Scio te amaturꝫ uel amandum fore ſed amandum: uel amaturꝫ eſſe: Cum nomine autem recte ſociatur: ut ſpero te amatorem fore: Amicum fore: regem fore: hoc ẽ futurum eſſe regem & cetera. Quod autem dicitur de participio futuri tam actiui quam paſſiui: idem de participio præſentis & præteriti intelligatur tam actiui quam paſſiui: ſed alia ratione: Nam cum forte futurꝫ ſignificet: quonam modo cum praeſenti poteſt conuenire: q amans eſt non dicitur: futurus amator: & qui amatus eſt: non uocatur amandus. Itaque dicimus Scio te eſſe amantem uel eſſe amatum: ſed ſi tranſit in uim nomĩs recte dicitur. ſcio te amantem fore. In compoſitis ſcilicet affore & defore nemo peccauit. fore ſeruat naturã

nominis non participii opinor te acceptum illis fore nõ ab illis. Cicero. Spero amiciciam noſtram notam poſteritati fore non dixit a poſteritate.

De qbus pticipiis ĩ uoce paſſiua quæ ſignificãt actionẽ.

q Vædam participia in uoce paſſiua ſignificant actionem ut circonſpectus: conſyderatus: cautus: diſertus: falſus: contentus: ſcitus: diſertus: argutus: nam circonſpectus non qui circonſpicitur: quem ſolemus uocare conſpicuum: ſed qui circonſpicit: & eſt prudens: & ſic de aliis. ſed qui conſyderat: cauet: diſſerit: fallit: continet: ſcit diſcernit. arguit: dicimus autem e contrario honorificentiſſimos: magnificentiſſimos: inſtructiſſimos: ornatiſſimos: apparatiſſimos ludos .i. factos cum magnificẽtia & honorificentia tacitus homo ideſt taciturnus. profuſus & fluxu actiue apud Saluſtiũ alieni appetens ſui profuſus. quaſi profuſor. nam diuitiarum & forme gloria fluxa & fragilis habetur. Scitus puer paſſiue capitur: quaſi ſcite & docte factus: aliquãdo actiue quaſi ſciens & argutus. uocamus opus magnificum ideſt magnifice factum: & hominem magnificũ ideſt magnifice facientem.

Participium præſentis pro præterito.

p Articipinm præſentiſ temporis loco præteriti ponitur. Cicero cum e Cilicia decedens rhodum ue

niſſem: non enim quis diſcedens applicat: ſed poſt quã diſceſſit: hoc eſt non proficiſcens applicat: ſed ꝓfectus ut idem Cicro de officiis li° tertio ſi exẽpli cã uir bonuſ ab alexãdria ꝓfect⁹ magnũ frumenti numerꝶ ĩ Rhodũ adduxerit. Nec tamẽ qs ĩ oĩbus uerbis ꝑmiſſũ eſſe: ut in ſalutando permittitur: putet. ueluti ſi dicas. Cum ſalutãs amicos qui ĩ alexandria erãt: Rhodũ ueniſſem. cum ſit dicendum ſalutatis amicis: Nam de aliquo qui recedit: tam diu recedere dicitur. donec perueĩat: quo tendit: quod non idem fit in ſalutando. cum e Cilicia decedens ĩ Rhodũ ueniſſem: illud participium præſentis ponit̃ loco p̃teriti: nã decedo nõ hẽt ꝑticipiũ p̃teriti.

Repetundarꝶ & de pecuniis repetundis.

r Epetundarꝶ & de pecuniis repetundis non habet alios caſus. quo nomine ſignificantur res ereptæ a magiſtratu prouinciæ: ueluti pecuniæ uaſorꝶ precioſorum: ueſtiumque: annonæ: ſimiliumq;. Nam cum dicimus miſſos eſſe legatos ad res repetundas ſignificamus ad repetenda ea quæ populo aut principi ab alio populo aut principe erepta ſunt: ut pecora: captiuos. fines agrorꝶ & ſimilia.

Gerundia tertiæ cõiugationis poſſunt mutare .e. in .u.

g Erundia tertiæ cõiugationis poſſunt mutare. e. ĩ .u. ut repetundarꝶ pro repetendarꝶ: & accuſatiuus

pluralis tertiæ declinatioīs.e .ī i.ut oīs pro omnes.

De oriundus uſurpatione.

o Riundus non habet uim participii cuius utendi hic modus eſt; ut ego ſum ortus romæ; A placē tia oriundus: ex placentia originem pentum duco.

De inſido & eius compoſitis.

i Nſido facit inſedi & non inſidi: in quo plærique falluntur putantes præteritum eſſe ab inſideo: Eſt enim inſidere & ſidere introrſum ire: & quaſi ī interiora deſcendere. & deſidere poſſum ire; ut hæc uoluptas mihi inſedit: & penitus animo meo hic inſedit effectus. & aues quando in tecto ſunt; ſedere dicūt: qn̄ uero ab alto ī illud deſcendunt: dicunt̃ ſidere.

De iſte hic & ille quam īterſe differant.

i Ste ſpacio propinquiore:ille longiore ītelligitur. quare ſi ad hominem longe poſitum ſcribam. debeo dicere ſic. Si quid noui in iſta urbe eſt: mihi notū facias. & non bene dicitur in illa: nam ut de me loquēs dicam. hoc caput. hæc manus. hæc ciuitas. ita ad ſecundam perſonam; iſtud caput: iſta manus: iſta ciuitas. de tertia perſona dicam illud capud: illa manus: illa ciuitaſ.unde fiūt aduerbia iſtic iſtinc iſtac iſtuc iſtorſum.

ut qui iſtinc ueniũt aiunt te ſuperbum eſſe .iſtinc: ideſt a te . Ille quoque nonnunquam per dignitatem aut per eminentiam ponitur : indicans aliquid quod omnes noſſe debeant . ut Alexander ille magnus : Architas ille tarentinus . Iſte tamen capitur aliquotiens ꝓ hic . ſed non tamen ſi de nobis ipſis loquimur . Quintiliãnus Iuuenis iſte de quo ſumma ĩ rebus humanis mõſtra finguntur .

De is .

i S non habet paruam gratiam ſiue breuitatis ſiue uennſtatis ſic : pauca ueſtis & ea detrita & ſordida paucis nummis : nec iis ſuis ſed aliunde corrogatis.

De hic & is .

h Ic & is habent hanc differentiam : ut hic ſpacio ꝓpinquiore. is uero longiore ĩtelligat̃ :multis tam̃ in locis utrunque locum habet :ut qui præfert uirtutem diuitiis : is ſane fortis eſt:uel hic uel per compoſitionẽ: ut quæcunque mulier adultera eadem uenefica eſt : & fere per hæc duo pronomina licet ſic loqui: nec per ulla alia modo oratorio. Notandum tamen : quod in ſimplici poteſt addi copulatiua. in compoſito minime: ut quãcũq; ĩ ſedẽ migrat apiũ rex: ĩ eã & apes ipſæ comitant̃. ſi cũ compoſito : ĩ eandem dicerẽ apes ſine copula .

De Idem pro etiam cũ accuſatiuo ĩterdũ cũ nominatio.

i Dem pronomē cōpoſitum ſic uſurpare ſolemuſ: ut pœne ſignificet etiam: ut Cicero: Et huic coniuncta eſt beneficentia: quam eandem uel benignitatem uel liberalitatem appellari licet: ideſt quam etiam & cū. accuſatiuo: interdum cū nominatiuo: ut prudentia quæ eadē ſapientia ē. neſcio an idē liceat ī aliis caſibus.

De cum præpoſitione.

c Vm præpoſitio recte ponitur quando iungitur comiti. ut ambula cum bonis: ſede cum ſenibus: dormi cum uxore: cum dictione autem ſignificante inſtrumentum tollenda præpoſitio eſt: ut percuſſi te pugno. Vidi hominem hiſce oculis: tetigi parietem manu. In his uero locis acceptus eſt in honore: magna cum beniuolentia ſcripſit: cum mira affabilitate alloquutus ē: cum dira truculētia me aſpexit. Ablatiui non īſtrumētum ſignificant ſed cōiunctionem: ſi quidem nō acceperunt me homines inſtrumento honoris ſed corporis: non intraui & ſedi adiuuante honore ſed corpore: nec ſic ſcribitur cum beniuolentia. ut ſcribitur manu: nec loquimur affabilitate: ſed operatrice lingua. Nec ita aſpicimus truculentia ut oculis: ſed ui horꝝ aſpicimus truculētia comite: nam & ſtamus & ſedemus. & iacemus truculētia uultus: q̄ nihil facit ad ſtandū: ſedendū iacendū.

De uerſus.

u Erſus poſtponitur ſemper contra naturam præ poſitionis ut Italiam uerſus : Megaram uerſus : Nonnunquam dicitur aduerſus : ſicut uerſus . & aduer ſum: ſicut uerſum ut quaque uerſum . ideſt in unã quã que partem uel quocunque .

De uſque .

u Sque aliquando ordinatur ſic : ut ad occidentem uſque. & uſque ſemper poſtponitur caſui .

De tenus .

t Enus in plurali ſemper cum genitiuo ordinatur: ut crurũ tenus: In ſingulari cum ablatiuo ut uerbo tenus hactenus : & eius ſignificatio eſt uſque . ut æthio piamtenus ideſt uſq; ad æthiopiam: Vmbilicotenus.i. uſque ad umbilicum : Aliquãdo etiam pro nõ ultra :ut gelli conſulatum titulotenus ideſt nõ ultra quã titulo .

Quomodo uerbum debet ſequi ultimum ſuppoſitum in perſona in genere & in numero .

u Erbum debet ſequi ultimum ſuppoſitum in per ſona in genere & in numero : ut ego illum de ſuo regno : ille me de noſtra re . pu . percunctatus ẽ.cõuer te.ille me de noſtra re.p.ego illũ de ſuo regno percõcta tus ſum : In hanc tamen formulam non cadit quotiens

per comparationem aut ſimilitudinem loquimur. quale ẽ. Melius ego iſtud quã uos feciſſem: nõ aũt q̃ uos feciſſetis: hoc ille ita prudenter ut ego feciſſet nõ aũt ut ego feciſſẽ: Verbũ enim prĩcipale debet efferri: ſubintelligi autem quod non eſt principale.

Idem efficiunt duæ quod tres negationes.

i Dem efficiunt duæ quod tres negationes: ſi unius illaꝝ locum muteſ. hoc modo. Nunquã mihi obfuiſti: nec ꝓfuiſti unq̃. Neſciſ nec ĩ pace: nec ĩ bello uiuere.

De audiui te ut cæteros affuiſſe. & audiui te affuiſſe ut caeteri.

a Vdiui te ut cæteros affuiſſe in prælio: & audiui te affuiſſe in prælio ut cæteri. In primo omnia quæ ponuntur a parte ante: debent eſſe in accuſatiuo. quia reguntur ab infinito. illa quæ ponuntur a parte poſt. ĩ nominatiuo: & reguntur a uerbo perſonali.

Homo ſapiens ne dicam litteratus nõ recte dicitur.

h Omo ſapiens eſt ne dicam litteratus non recte dicitur: ſed ne dicam litteratum: ut Cicero ꝓ Deiotaro Crudelis caſtor ne dicam ſceleratum. & impiũ: qui Anium indiſcrimẽ capitis adduxerit: & hoc fit ſubſtantiuo p̄cedente: ſecus aũt ſequente: ſic litteratus eſt ne dicam ſapiens homo. in prima oratione intelligitur

eum eſſe : in ſecunda eſt .

Cui Romulo cognomen erat : & cui Romulus .

c Vi romulo cognomen erat: Virgilius: oratoreſq; ut Cicero . Quintilianus : cæteriq; frequentiſſime ac freq̃ntius q̃ cũ noĩatiuo. ſed cũ nominatiuo quoq; nonnunq̃: ut Quintilianus: cui ſperidon fuit cognomẽ.

O cum nominatiuo ; accuſatiuo & uocatiuo iungitur .

o Cum nominatiuo: accuſatiuo & uocatiuo iungit̃ : De nominatiuo o magna uis ueritatis : quæ cõtra omnium ingenia : caliditatem : ſollertiam : contraque fictas hominum inſidias facile perſe ipſa defenditur . alibi & in nominatiuo . ut Virgilius II° georgicoꝝ . o qui me ſiſtat gelidis in uallibus hemi . De uocatiuo o uox illa : que pœne æternas huic urbi tenebras attuliſti: de accuſatiuo : ut o uariam : uolucremq; fortunam . ali quando ab illo ſuperſedemus utique ĩ re leuiore nec ita magni coloris : ut ĩdignum facimus & hominẽ nequã.

De plenus & refertus .

p Lenus & refertus frequentius cum genitiuo quã cum ablatiuo ponit̃ . ut Cicero pro plancio . Au dieram refertam eſſe gratiam ſceleratiſſimoꝝ hominũ.

De domus.

d Omus habet duos genitiuos : unum ſecundæ declinationis : alteꝝ quartae : uidelicet domi & domus : ſed prior ſignificat locum: ubi quis manet. poſterior corpus ipſum atqꝫ ædificium quod ex parietibus ꝯſtat & tecto : ut ſum domi non domus. Cicero. uix occiſus eſt. ꝑtem domus demolitus ē: nō ꝑtem domi dixit.

Quid interſit inter quicqd & quodcūque.

i Nter quicquid & quodcunqꝫ hoc intereſt : nam quicquid ſubſtantiuum eſt : ideo attribuitur ſibi & adiectiuum : ut quicquid feſtiuum : quicquid molle quicquid duꝝ. quodcunqꝫ autem adiectiuum ē ideo attribuitur ſibi ſubſtantiuum : ut quodcūqꝫ tælum : quodcūque ſcutum: & idem intelligitur de quiddam & quoddam: ut quiddam miꝝ quiddam obſcœnum: ideſt quædā res mira: obſcœna : quoddā templū: quoddā nemꝰ.

De cœpit eū pœnitere & nō cœpit ille penitere.

c Oepit eū pœnitere : poſſet te pigere : deſinet me tedere ſepius dicimus : q̃ cœpit ille pœnitere & cætera. Cicero de petendo conſulatu. cuius auctoritatiſ neminem poſſet pœnitere.

De interdico.

i Nterdico tibi aqua & igni. non autem aquam. & ignem. in paſſiuo. A qua & ignis interdictus eſt non aũt interdictus es aqua & igni.

De relatiuo qui quæ quod cum quo debeat congruere an cum antecedenti an cum cõſequenti.

c Ole uirtutem qui eſt fons omniũ bonoꝝ potiuſq̃ quæ eſt fons. Saluſtius. Eſt locus in carcere qđ Tullianum appellatur. Cicero. quibus tandem gradi bus Romulus in cœlum aſcendit? his ne quæ iſti appel lant bona. non dixit quo idem omnes tenues atque hu miles. quæ maxima ĩ populo multitudo eſt. non dixit quae ſunt maxima multitudo.

De mille hominum.

m Ille hominum dicimus & millia hominum: mille homines & non millia homines: & hoc ideo quo niam mille eſt adiectiuum: millia uero ſubſtantiuum: duo enim ſubſtantiua non coherent ſine copula.

De nominibus numeralibus.

n Omina numeralia ſiue adiectiua ſiue ſubſtantiua ſint: inter ſe iungi recuſant: quia non duo ſubſtã tiua nec duo adiectiua ſola eſſe poſſunt: unde male dici tur duo centum: uel tria centum: tria mille: ſed bene

dicitur bis mille: biſcentum: tercentum: termille & ſupramille. ideſt millia quod plane ſubſtantiuum eſt. quod nequit iungi cum alio ſubſtantiuo: unde ma le dicitur duo millia homines: triamillia homines: ſed recte dicitur: duo millia hominum: tria millia hominũ. Illud autem quod reperit̃ apud eccleſiaſticos. ſ. decem millia talenta: duodecim millia ſignati: permittatur il lis: nobis autem ſic dicendum eſſet duodecim millia ta lentoꝝ: ſignatoꝝ. Præterea notandum eſt. quod cen tum ſub hac uoce non componitur ut aliqui indocti pu tant dicentes: ducentum: tricentum: nam iſta ſunt ſua propria nomina: ducenti. tæ. ta. trecenti: tæ: ta.

De potior.

r Erum potiti ſunt ſæpe legimus. ideſt conſecuti ſunt dominatum & imperim ſiue orbis: ſiue ur bis. ut Athenienſes: Lacedæmonii: Aſſyrii: Macedo nes: Romani reꝝ potiti ſunt. In cæteris autem nomini bus fere cum ablatiuo: ut potitus imperio.

De niſi.

n Iſi in principio ſententiæ indicatiuum deſyderat alias ſubiectiuum: ut Cicero pro Milone. niſi for te putamuſ dementem. P. Scipionem africanum fuiſſe: alio modo ſic: uapulabis: niſi caueas. in illo ſuperiore niſi eſt prope uerbum principale: hic non eſt.

De quo. ideſt quem ad effectum.

q Vo per fidem diuitias inueni inquit Quintilian⁹ & iterum. quo nunc tantum frumenti. quo claſſem cõmeatu grauem .i. quem ad effectum: ſemper tamen cum accuſatiuo: & ſine uerbo. ſed ſubintelligitur uis. ſic: quem ad effectum uis eſſe diuitias: & idem de unde ut unde hunc illi animem: ſupple putes eſſe.

De dono.

d Ono te hac re .i. exorno. & dono tibi hanc rem dicimus. Illud tamen primum proprium ẽ præmii & ex laboribus & officiis: & interdum beniuolentiæ: ſecundum uero beniuolentiæ ſemper & liberalitatis.

De magna auctoritate uir.

m Agna auctoritate uir: & magnæ auctoritatis raro ſine adiectiuo.

De ſynecdoche quam fugiunt oratores.

s Ynecdochen ſummo opere fugiunt oratores: Nõ enim dicunt doleo caput. ſed dolent tibi ilia: & mihi dolet caput. q̃uis hiſtorici aliquãdo utantur ſynecdoche. ut Saluſtius. hac ex altera parte. C. Antonius pedibus æger prælio eſſe nequibat.

De æs incidi & non in ære.

i N æs incidi aliquid & non in ære: & econtra ĩ marmore & non in marmor: incidi autem .i. inſcribi: inſculpi litteris ſiue quid aliud.

De agedum.

a Gedum aduerbium hortantis eſt. ut Cicero pro Sylla. agedum conferte nunc cũ illis uitã. P. Syllæ populoq; romano notiſſimam: & non tantum plurale ſed & ſingulare deſyderat.

De ineſt in hoc loco & huic loco.

i Neſt in hoc loco & huic loco: ſed ſecundum primum modum apud ſuperiores frequentius ĩuenitur: ut Cicero. Et quanquã omnis uirtus ad ſe nos alliciat: faciatq; : ut omnes diligamus: in quibus ipſa ĩ eſſe uideat̃: tam̃ iuſtitia & liberalitas id maxĩe efficit.

De comparo hanc rem cũ illa & illi ſimilibus.

c Omparo hanc rem cum illa: & illi. confero te iſti & cum iſto: coniungo me huic & cum hoc: accedit huic rei & ad hanc rem: reſpondet tibi & ad te: celo te hanc rem & de hac re. Commendo tibi hominem. ideſt committo: commẽdo apud te hominẽ ideſt laudo

Tu es natus ad laudē uel laudi: Aſcribo tibi hoc: ideſt attribuo: & imputo. Timeo te tanquam inimicum: & timeo tibi tanquam amico. Inceſſit mihi cupiditas: ideſt ſubiit. īceſſit me ille. idſt offēſurus me petit: & accuſat.

De non modo cum duabus negationibus.

n On modo potentes: ſed nec inopes hanc impenſam recuſarent: male dicitur. quia deeſt una negatio: quod apparet ex Ciceronis exemplo: qui ait. Non modo quaſ uiuus Cæſar leges tulliſſet hoc tempore non putarem: ſed ne illas quidem quas poſt mortē Cæſaris prolyxas & fixas uidetis.

De euenta.

e Venta euentoꝝ euentus non plus habet.

De uenio petitturus pro uenio petitum.

a Pud Quintilianum ſæpe uenio petiturus: oraturus: pro uenio petitum & oratum. & alibi ponit̃ uicimus pro uincemus: ut apud. T. liuium hānibal. Milites allocutus inquit. Si tales animos in prælia habebitis: quale hic oſtenditis: uicimus. adeo compertum habet de uictoria: ut nō uicturus ſed uictor eſſe uideat̃.

De reſtitiſſes pro reſiſtere debuiſſes.

r Eſtiſſes: repugnaſſes: pro reſiſtere : & repugna re debuiſſes: prædiceres: pro prædicere debebaſ exequaueram pro exæquaſſem ponit Quintilianus. ne duo uerba ſimiliter deſinentia ueniant : ut ſi perſeueraſ ſem : duo exaequaueram : pro exequaſſem.

De ſin pro ſi.

s In pro ſi nunquam niſi in ſecunda parte collocat̃ ſiue uocali ſiue conſonante ſequente. Teretius. Si hoc celetur in metu: ſin patefit : in probo ſeni ſim: In ſe cunda parte :ubi fere duoꝝ eſt oppoſitio. Ter. Si illũ relinquo : eius uitæ timeo : ſin opitulor : huius minas : Nonnunquã tamen ponitur ſemel : uerũtamen ſecundi loci uicem obtinet : ut in Saluſtio. imperat ut inſidiato res Maſaniſſæ paret hac maxime occulte : Sin id parũ procedat : quouis modo Numidam ĩterficiat. ideſt ſi poteſt occulte : ſin uero &cætera. Multi capiunt ſin aũt pro ſi non. quod falſum eſt. ne dum ſtultum.

De ordine numeroꝝ.

s Ciendum eſt numeꝝ minorem ante centum præ poni poſt uero centum poſtponi. ut Plato uno & octogeſimo anno ſcribens eſt mortuus. Iſocrates quar to & octogeſimo anno eum librum : qui panathenaicus inſcribitur : ſcripſiſſe dicit̃ : uixitq; qnquẽnium poſtea: cui magiſter leontinus ĩgorgias centũ & ſeptem ĩpleuit

annos: intelligendum eſt dum intercedat copula : nam ea ſublata : ut quiſq; numerus maximus eſt : ita priori loco præponitur . ut maior es quinq; annis : & etiam intelligēdum eſt ultra uigeſimū numeꝝ: nā decem & ſeptem : decem & nouem : decem & octo normam illam q̄ dixi : non tenent .

De ueni ad me . uenito. uenias .

u Eni ad me : uenito: uenias : ſcribere ad me ſcribito: ſcribas: ſcribes. his oībus īdifferenter utimur. negatione tantnm ne uenias : & ne ueneris : ne ſcribas: & ne ſcripſeris .

De an aut ne .

a N aut ne coniunctiones ſunt. Interrogamus enim per an quando de duobus pluribusue ambigimꝰ: & in quibus contrarietas quædam eſt : ſed nunquā per aut ut Cicero . An uero Romulus ille : aut paſtores : aut conuenas congregaſſe : aut ſabinoꝝ connubia cōiunxiſſe aut finitimoꝝ uim repreſiſſe eloquentia uidetur. Non eſt hic multiplex interrogatio. quaſi de hoꝝ ſingulis interrogetur . ſed duplex ſic . Nunquid Romulus hæc omnia fecit eloquentia? hæc una pars ē interrogationis ſupple an nō fecit . & hæc erit alia pars . Item es tu ſtoicus aut Epicureus : aut peripateticus : aut Achademicus & bene dici poteſt & male . Nam cum conſtet te

eſſe philoſophum ex aliqua hax ſectax : ſed cuius ſis : ignorem : male interogem per aut : cum ſingulæ hae p̄tes ſingulas habeant ĩterrogationes : ideo per an ĩterrogandum eſt . ſic Es ſtoicus an peripateticus : an Epicureus : an Achademicus : nec ſupplendum ē annon : q̄a unum quodq; an cæteris econtrario reſpondet . & multiplex eſt ĩterrogatio . Vtimur etiam an ſine ĩterrogatione ĩterdum ubi aliquid contrarietatis eſt: ut dubito an uiuat: an mortuus ſit : Quod præceptum ē de an : hoc quoq; ſit præceptum de ne: quæ plærunq; ſola ponitur & in prima parte : ut bene an male . ſæpe hoc modo . ignoro beneficium nec ne ideſt an ſic annon . quidam ſuperuacue anteponunt an . ſic . ignoro an benefaciã nec ne. Interrogatiue uero ſic quoq; loqui licet . ut pro flacco. Cicero. Vtrum uultis prætori flacco licuiſſe nec ne. ſicut multi errãt in aut: nõ uidentes ĩ quo differat ab an: Ita fit : ĩ uel . ut eſt apud Quintilianum : quærendum que arbitrantur : Iuſtum ne ſit ſacrilegiũ appellari q̄d obiciiatur uel furtum uel amentiam : ſi nõ ita eſt : ac ſi ĩtelligendum ſit ſacrilegium an nõ .

De ut magis .

u T: magis ad uel q̄ ad an accedit : ut duobus . tribuſue menſibus ; raro reperitur geminatum niſi adiuncta ne : ut Cicero de Oratore . ita iungetis : ut neue aſpera cõcurrant : ne ue uaſtius deducant . Ve raro geminatur : niſi adiuncta ſi : ut ſiue hoc ſiue illud : aut

a diuncta ne pro ut non .

De uado in uillam & ad uillam & ſimilibus .

u A do in uillam & ad uillam In campum & ad cam
pum Confero me in uillam & ad uillam : cū illo
tamen uerbo confero differentiā habet : dicimus nanqꝫ
cōfero me ī uillam & ad uillam . In perſonis tamen ſolū
cum ad. ut contuli me ad Catonem ;cōtuli me ad patrē.
quod factum eſt propter differentiam alterius ſignificati
onis : cum ſignificet donationem : ut cōtuli multa bene
ficia ī Catonē : Non tanta in patrē contuli q̄ta ille ī me.

De nedum & non ſolum .

n Edum & non ſolum eiuſdem ſignificationis ſunt:
licet habeant formam collationis ɔtrariam. Nam
unum ſemper eſt in parte poſteriore : alteꝝ in priore :
quod ut ita eſſe appareat : afferamus exemplum : Da
rem tibi ſanguinem: nedum pecuniam : hoc affirmatiē.
Non darem tibi pecuniam nedum ſanguinem : hoc ne
gatiue. in quo apparet ſemper in ſecunda parte collocā
dum eſſe nedum : ſed in affirmatione id quod plus atqꝫ
uæhementius ponendum eſt ī prima parte : plus enim
& uæhementius eſt dare ſanguinem q̄ pecuniam . In ne
gatione contra . Q . Curtius Flauius nefugæ qdem ne
dum reſiſtendi locum fuerit habiturus : Nō ſolum aūt
ī prima parte ponitur : ut nō ſolum darem tibi pecuniā

ſed etiam ſanguinem. Item nõ ſolum nõ darem tibi ſanguinem: ſed nec etiam pecuniã: ſed non nũquam reperitur. ĩ ſecunda parte poni tali modo. Cicero ĩ officiis Ad quod eſt adhibenda actio quædam nõ ſolum. Idẽ eſt de nõmodo & de nõ tantum: ut Cicero. Huic igit̃ bono uiro quem fimbria nõ modo Socrates nouerat. nedum aliquãdo ordinatur cum ſuum utrique ſentẽtiæ uerbum damus. ut fũderem pro te ſanguinem: nedum tibi pecuniam crederem.

Et multifariam ĩ uſu accipitur.

e T ſolet multifariam ĩ uſu accipi: cuius condictionis eſt que: & ab eo compoſita negatiua: ut nec neque: Capitur enim aliquando pro nam. ut Virgili⁹ Audieras & fama fuit. ideſt nam fama fuit. Cicero. Non ſolum nobis nati ſumus: ortuſq; noſtri partẽ ſibi patria uendicat partem amici. que pro nam. Duplicantur enim ĩterdum hæ coniũctiones: ſed ĩ rebus diuerſis uenuſtius: ut te admirantur & ciues & hoſpites. Poetæ frequentius q̃ oratores geminãt que. ut Virgilius. hominumq; deumq;. ideſt & hominum & deoꝝ. Et quoque initiis ſententiaꝝ cõuenit: ut Quintilianus. & finitæ ſunt partes duæ: quas hæc profeſſio pollicet̃. Cui⁹ naturæ eſt ac & atq;. ut Cicero: ac ſi uolumus huius rei quæ uocatur eloquentia. item atq; cæteri impatores: q de illo triumpharunt: &cætera. Interdum quoq; affectui cõuenit: uel ĩdignationis: uel miſerationis: ut idem

pro Milone : & ſunt qui de uia appia loquantur .teceãt de curia . Itera in philippicis .& ad eos legatos de pace mittemus ; qui pacis nuncios repudiauit : Sæpe etiam ponitur : ut non copulet: nec affectum ſignificet : ut Ci cero ĩ catone maiore .defendi legem uoconiam ;magna uoce.boniſq; lateribus. & uidetis annos meos .ideſt de fendi iuuenili uoce ac uiribus illam legem.& ſum ita ſe nex .& poteſt fieri per que : ut quãquam te Marce fili annum iam audientem Cratippum : idq; Athenis abũ dare oportet præceptis inſtitutisq; philoſophiæ . uel & hoc Athenis uel & id Athenis .uel & quod Athenis.

De & atque nec.

i Tem miſcemus & atque nec nunc ab hoc nunc ab illo incipientes : ut & pacem reſpuis : nec bellum gerere potes. Nec & neq;: nõnunq̃ accipiuntur pro nõ ſequente enim aut uero . ut neque enim neque uero .i. nõ . quæ accipit̃ pro & quoq; . pro etiam . & nõnunq̃ capitur pro etiam. nõ tamen apud Ciceronẽ : ſed apud poſteriores Virgilius . Natus & ipſe dea : Nec quoq; capit̃ ꝓ nec ẽt ut Quintilianus . Perſolui gratia nõ põt nec malo patri. Cicero dixiſſet. Nec malo qdem patri.

De nam pro autem.

n Am pro autem nonnunq̃ ponitur ĩ principiis ſen tentiarum . ut in Saluſtium Cicero ; Nam quod in uxorẽ

& filiam meam tam petulãter ĩuectus es.iedſt.qđ aũt.
uelut ad hoc reſpondeam. Item. quod autem ſcribis:
quid de exitu belli ſentiam:magis conſilium petere poſ
ſem q̃ ipſe aliis dare.

In quo differant nam & nanque.

n Am & nanq; in hoc differunt. quippe cum nãq;
ſoleat & primum & ſecundum & tertium locum
ſortiri: nam nõ ſolet ſed ſemper eſt prima dictionum.
& aliquando accipitur pro aũt ad diſtinctionem ſenten
tiaꝝ: ut Cicero in Saluſtium. Nam quod ĩ uxorem &
filiam meam tam petulanter ĩuectus es: idem ualet ac
ſi dixiſſet quod aũt ĩ uxorem &cætera: uel quod uero ĩ
uxorem & filiam meam &cætera ueluti ſæpe incipere
ſolemus: ut idem quod aũt ſcribis.

Venuſte deeſt nõnunq̃ uerbum in oratione.

d Eſunt nõnunquam in oratione uerba nõ ſine gra
tia. Plinius poſterior. piſcaris an uenaris: an au
cuparis an ſimul omnia ſupple facis:& Quintilianus Si
confeſſionem culpæ meæ exigitis: ego fui pater durus
ſubintelligitur. confiteor: quod fui pater durus.
Vnas abſte litteras accepi uel binas: uel ternas uel qua
ternas. Vnam epiſtolam uero aut duas: aut tres: nec
binas: ternas epiſtolas. ubi quoq; ſic obſeruandum ẽ:
ne ue ſic dicamus. Accepi binas litteras: quaꝝ alteri

reſpondi : alteri modo reſpondeo ſed alteris : Nam cũ modo dicitur alteri ſubintelligitur litteræ. At hoc nom̃ ĩ ſingulari nõ ſignificat epiſtolam niſi apud poetas ſed elemẽta litterarꝝ ut a.b.c. Dicimus quoqꝫ accepi litteras melius q̃ recepi. Quidam tamen auctores utuntur recepi. Cicero aũt fere ſemper accepi : Poetæ tamen ĩ ſingulari utuntur. ut Ouidius. Quam legis a rapta Brileide littera uenit. In hoc tamẽ cõuenimus: ut dicamꝰ de ſingulis : uel unicuiqꝫ : uel utriqꝫ ſiue ſingulas litteras. ſiue ſingulas epiſtolas : quare autem nõ dicamus Accepi duas uel tres litteras ratio eſt. Nam omnia carentia numero ſingulari ſemper iũguntur cũ illiſ nominibus: binus ternus &cætera ut ſupra etiam patet.

De auxilium do & ſimilibus.

a Vxilium do: feroqꝫ dicimus. opẽ do; nõ dicimus: ſed fero.

De etſi. quanquam. & quanuis.

e Tſi quanquam q̃uis. licet. eiuſdem ſignificatiõis ſunt : duo tamen prima ĩ principiis duntaxat orationum. epiſtolarꝝ. librorꝝ. ſemper aſciſcunt ſibi indicatiunm. ut Cicero. Etſi negotiis familiaribus impediti uix ſatis otiũ ſtudio ſuppeditare poſſumus. & de officiis : quanq̃ te Marce fili &cætera. abundare oportet: Alia duo magiſ poſtulant ſubiunctiuum: Nonnunquã

tamē habent īdicatiuū ſed raro aliquādo quanquā etſi: tametſi eodem modo quem de niſi oſtēdimus: a nullo depēdent: ut plinius. Dedit enim mihi quantum maximum potuit daturus amplius ſi potuiſſet: tametſi qd homini dari poteſt maius q̄ gloria: laus: & eternitas. hic nō poſſis ponere licet & quāuis. Olim: nuper: pridem: dudum iam olim: iampridem: iamdudum tempus præteritum ſignficant: ut olim ſeu nuper ueni. Inter ea hæc differentia eſt: nam olim longius repetit q̄ pridem: & pridem q̄ nuper: & nuper q̄ dudum. taliter quod dudum certiuſ tempus ſignificat q̄ cætera alia. Solum enim ſignificat pauloante: ut dudum ueni ideſt iam ſemihora: uel hora una & nunquam aliter accipit̄ ut Craſſus apud Ciceronem in primo libro. Verecundus de hac re iandudum loquor: cum pauloante loqui cœpiſſet. Iamolim: Iampridem & iamdudum differūt ab illis ſimplicibus: Nam ī his cōtinuatio declaratur: ī illis uero non: Vt dudum ueni. Iandudum expecto. Iamnuper nō īuenitur & ſuperioribuſ diebus ſignificat: uel tempus ab hinc. Eſt aūt nuper non longo tempore a nunc. īterdum nō longo tempore a tunc. ut Curtius. qui nuper ab Alexandro miſſi erāt. & ſæpius pridem dudum ponitur cum negatione: & cū q̄ & cum ita: Vt nōpridem: nōdudum: Non ita pridem nō ita dudum. Olim ſæpe ponit̄ pro futuro. Quintilianus. ſunt clari quoq; hodie eiuſdē opis auctores: q olim nomīabunt̄.

De tantum abeſt.

t Anttum abeſt : aut unum ut habet poſt ſe: aut du plex Cicero ī officiis. Tantum abeſt ab officio : ut nihil officio magis poſſit eſſe cōtrarium : & hoc per unum ut. per duo ſic. idem pro lege Manilia. Tan tum abeſt ut aliquam bonam gratiam quæſiſſe mihi ui dear : ut multas etiam ſimultates partim occultas : par tim apertas ſubeundas mihi eſſe ītelligam : hæc duo lo quēdi genera idem ſignificāt. etiam poſt alter℞ ī alter℞ cōuerti : Sic .tātum abeſt ut officium ſit :ut officio nihil magis poſſit eſſe ɔtrarium : & poſſunt exponi per non ſolum : aut per non tantum: Vt nō tantum officium nō eſt : uer℞ ēt nihil magis officio poſſit eſſe cōtrarium.

De cum & tum.

c Vm mihi paueo : tum antipho me excruciat īqt Terentius. per quod declaratur quidam maius ac uæhementius eſſe ī tum q̄ in cum. Nam quotiens pa ria ſunt tum adhibemus : ut tum tibi paueo : tum anti phoni. ī qua re permulti falluntur : quare hec præcep tum ſit. quotiens reperitur cum ſubiunctiuo cōiungi : tunc ſignificare q̄uis & ſequi tamen: ut Cicero. Satiſne ɔſtanter facere uideamur :qui cum præcepi nihil poſſe dicamus : tamen & aliis de rebus diſſerere ſoleamus : Cum autem cōiungit̄ cū indicatiuo : ut cum uno uerbo ſolo : ſequi debet tum: ut Ter. Cum mihi paueo: tum antipho me excruciat. De uno uerbo Cicero ad Curio nem : qui cum ſuis uirtutibus : tum uero te filio omniū

fortunam ſupaſſet: Et nota quod cum ſuper uult īdicatiuum: ſed ſi forte eſt alius modus: quod tamen præſit: potius erit unum uerbum q̃ duo: ut idem Cicero: Sed cum reliquis in rebus: tum ī ſermone quottidiano uiciſitudinem nōnunquam putet. tum & cum indicatiuū fere poſtulant: & proprie exponunt̃: cum propter iucunditatem: tum propter amorem: ideſt multum propter iucunditatem: plus propter amorem. ponitur ēt tum ſine cum duplicatum: triplicatum & multiplicatum in rebus paribus: tum īterdum accipitur pro aliquādo: Vt tum hoc: tum illud dicas: ideſt aliquando hoc: aliquando illud: uel modo hoc: modo illud.

De quidem.

q Videm tribus modis accipi ſolet. uno ad diſtinguendum res: unus quidem ſic: alius uero ſic. Ego quidem ſum Romæ tu uero Athenis. altero aūt quando ſequitur exceptio. & tunc ſemper quidem iungitur cum ille: ut de officiis Cicero. ab optimis qdem illis uiris: ſed non ſatis eruditis. & de amicicia. Qui autem ſummum bonum ponunt ī uirtute: præclare illi qdem: ſed hæc ipa uirtus amiciciam & gignit & cōtinet: tertio modo. quo plenus etiam eſt ſermo uulgaris: nullo autem: aut uero: aut ſed aut tamen ſequente: ſicut & ipſa nōnunq̃ ſine quidem ponuntur.

De quidem quotiens diſtinguit res.

q Votiēs quidem diſtinguit res: poteſt uti duob⁹ comitibus ſcilicet uero & aūt: ut unus quidem ſic: alius uero & autem. quando uero ſequitur exceptio p̄ter has duas dictiones ſuperius dictas pluribus comitibus uti poteſt. ſcilicet ueꝝ: uerūtamen: ſecundum cæteꝝ tamen: attamen: ut tu quidem fidelis es ſed lentus tamen & piger.

De uero autem & porro.

u uero autem & porro licet eiuſdem ſignificationis ſint: tamen non eodem modo collocantur: nam porro poteſt eſſe in fronte ſententiæ: autem & uero nō poſſunt. ut bene enim dicitur apud Quintilianum porro qui confeſſum defendit: non abſolutionem ſceleris petit: quod non bene dicitur per autem nec per uero: ut uero qui confeſſum defēdit ſemꝑ præcedente aliqua dictione. Porro raro pro illis duobus ponitur: quāuis idem ſignificet: Vero & autem collocantur frequenter ut nuſquam referant: ſed tamen diſtingunt ſententiā a ſententia. Cicero. Tribus his tp̄ribus q̄tum poteris: Poteris autem quantum uoles: habent tamen aliquando apud auctores neſcio quid differentiæ ī utendo: Nam uero recte collocatur poſt has dictiones ſcilicet neque. tum. age. ſane. iam. enim. uero. ut neque uero. Sane uero. iam uero. enim uero. At uero autem non recte collocatur: Ineleganter. n. diceret̃. neq; aūt: tum autem & cetera.

De autem. & porro.

a Vtem rurſus collocatur recte poſt nõ: Vt nõ aũt faciam bene dicitur. nõ faciam autem male: Sed ſi poſtponas negationem: habebit locum. ſic. Tibi amicus aſſentator uero non. porro ſignificat longe: certe: poſtea: ultra.

De ſiquidem.

s Iquidem una dictio idem eſt quod nam: ut Cicero cõfiteor eos niſi liberatores populi romani cõſeruatores rei. p. fuerunt pluſq̃ ſicarios & q̃ parricidas eſſe. Siquidem eſt atrocius patriæ parentem quã ſuum occidere. Siquidem quando nõ eſt una dictio: facile ẽ ĩternoſcere: ut Cicero pro flacco. o morẽ p̃claꝝ: diſciplinãq; quã a maioribuſ accepim⁹: ſiqdẽ tenerem⁹.

De nudius tertius & ſimilibus.

n Vdius tertius & nudius quartuſ nec ultra progreditur. Cur.n. non habemus Nudius ſecundus? quia uocabulum ſuum habemus quod eſt heri. De die autẽ q præceſſit heſternum ſcilicet heri: dicimus nudi⁹ tertius.i.abhinc tertius: ſcilicet nunc die tertio: & de die ſequẽti cras dicimus: & de die abhinc tertio perendie. Pridie ideſt una dies ante diẽ: poſtridie ideſt una dies poſt: ſiue in præterito: ſiue in futuro: Vtpridie quam

intrarem mare : ſerena lux fulſit : pridieq̃ intres Athenas : aquam non bibas .i. de die præcedenti illum diem quo mare athenaſq; ĩtraueras. Item. poſtridieq; mortem pater obiit : epulum feci : & poſtridieq̃ uxorem duxero nauigandum mihi eſt. ideſt. poſtero die ab illo quo pater mortem obiit : aut ego uxorem duxero: uel cum genitiuo : ut pridie illius diei : poſtridie illius diei quo hæc geſta ſunt. & cũ accuſatiuo. ut pridie kalendas qua propter non bene dicitur pridie & poſtridie huius diei : quia uocabula ſua habemus: ſcilicet heri & cras. ex pridie fit pridianus : ſed ex poſtridie non fit poſtridianus. ſed pro eo utimur craſtinus. per quod ſignificatur nõ modo dies ſequẽs hodiernũ: ſed etiã quẽlibet aliũ. Virg. georgicorum primo. Nũquã te craſtina fallet.

De quippe. utpote. profecto. utique. nempe. ſane. certe. uel certo. & nimirum.

q Vippe : utpote : profecto : & utique nempe : & ſane. certe : uel certo. & nimirum quaſi ſimilia ſunt in ſignificatione : ſane tum affirmatiue ſumitur : ut ita ſane : ſane uero: tum pro ualde : ut Cicero: homo ſane nobilis. ideſt ualde. certe quoq; tum affirmat : ut totũ eſt : tum pro ſaltem accipitur. quippe. utpote. frequẽtius cauſatiuæ ſunt : & ponuntur pro nam : & ponunt᷑ aliquando pro relatiuo : ut ea nos quippe qui nihil contemnere ſolemus : non ꝑtimeſcimus : uel ea nos utpote qui nihil contemnere ſolemus : non ꝑtimeſcebamus :

Similiter ponuntur ſæpius cum iſta dictione cum. ali quando nõ: ut Cicero: quippe cum uiderem hominesſ his circunfluentibus abundare. nonnunq̃ ponuntur ſine cum & ſine relatiuo: ut Quintilianus Si alienũ & igno tum tamen quæ cõmunis omnium mortalium quippe ſub uno parente natura cognitio eſt. de ut pote. Saluſti us. Antonius aberat ab illo ut pote eger & iacens. pro fecto: utique certe: nimirũ: nempe: ſane: ſine dubio af firmant: ſed profecto & nempe tam in reſponſione q̃ ſine ſolent adhiberi: certe autem ſine reſponſione ſolũ: ut Cicero. Quis hæc renunciat: profecto qui interfuit. Idem. apud quem dico hoc nempe apud eum & cætera. Sane quando iungitur cum adiectiuo: capit̃ pro ualde: ut ſane nobilis. i. ualde. Interdum cum ſuperlatiuo: ut Suetonius de uita Cæſaris. bellum ſane difficillimum. aliquando capitur permiſſiue. Quintilianus. Tulerit ſane filius noſter merito pœnas quaſi ita ſit: ut uis. ali quotiens capitur pro ſaltem. Certe iunctum cum ſcio & ſimilibus uerbis ſolet mutare e in o. ut certo ſcio. ſi cut dicimus manifeſto pro manifeſte.

De idem & is.

i N hoc pronomine idem adnotaui quiddam diſſi mile ab is. ibi poteſt addi copula. hic non poteſt quod tamen affirmare nõ auſim. ut quancunq; ĩ ſedem migrat apium rex. ĩ eam & apes ipſæ comitantur. at ſi dicam ĩ eandem: tollam copulatiuam: ſic. ĩ eandem apeſ

ipſæ comitant̃. Nã idem habet ĩ ſe uelut uim copulatiẽ.

De protinus. continuo. ſtatim.

p Rotinus: continuo. ſtatim ſignificãt ſubito. & qñ adiunguntur negationi (: quod pluribus ignotum eſt:) ſignificant non ideo. ut Quint. nec id ſtatim legẽti perſuaſum ſit: omnia quæ auctores dixerunt utique eſſe perfecta: neque id ſtatim, ideſt non ideo: & ſic ĩ cæteris. In continuo & protinus eãdem uim obtinet ĩterrogatio: ut Idem. continuo ne ſi ille ſtulte cogitauit: nobis quoq; ſtulte dicendum eſt. ideſt non ideo.

De facio cõiecturam & capio coniecturam & ſimilibus.

f Acio coniecturam: capio coniecturam: cõſequor cõiectura: colligo coniectura: coniectura ducor: coniecturo. coniecto. pro eodem accipiuntur.

De non me fallit & ſimilibus.

n On me fallit: non me præterit: nõ me fugit: nõ me capit idẽ ſignificãt. quod nõ ignoro.

De capio ſpem de te & ſimilibus.

c Apio ſpem de te: concipio ſpem: ducor ĩ ſpem: uocor in ſpem. idem quod ſpero aut ſperare in

cipio : repono in te ſpem : pluſq̃ ſperare eſt : nec tantũ ſpem habere ſed ẽt collocatã & ĩ ſpe repoſita cõqeſcere.

De in mentem uenit : & ſimilibus.

i N mentem mihi uenit : occurrit : mihi ſuccurrit: ſubit mihi pro eodem accipimus.

De tandem.

t Andem ornatus cauſa ponitur : & habet urgens qddam ac accelerans: fere &ponitur cũ ĩterrogatione: ut Cicero Qua tandem ſpe ſibi tam audacter obſiſtunt. & pro roſcio. Cum ab eo quæreret̃. qd tãdem accuſaturus eſſet. Alio modo tandem ideſt finaliter & deniq̃. ut Virg. Iam tandẽ italiæ fugientes prendimuſ oras. Eiuſdem ſignificationis eſt demũ ut idem. Tum demum optata gemina ſuper arbore ſidunt : & idem intelligatur de denique : ſed plærunque cum ſint multa enumerata: tunc ſubiungimus deniq̃. ſignificantes hoc ultimum eſſe omniũ : ut idem Cicero. cũ ſibi non multitudinem militum nõ idoneos imperatoreſ nõ pecuniã præſto eſſe uideretur: non denique ullam rem quæ ꝑtineat ad bellum adminiſtrandum.

De habeo.

h Abes ſententiam Brute de ratione dicendi. haec

habui que dicerem : hæc ſunt quæ putaui dicenda hoc tempore uerba ſunt Ciceronis. poſt materiam aliquã a ſe tractatam.

De quotiens. quando. nihilominus.

q Votiens. quando. nihilominus. pro præterea ali quãdo pro aliter ſæpe ab auctoribus freq̃ntatũ ẽ.

De alter & alius.

a Lter alterꝝ impellabat de duobus dicit̃. alius aliũ impellabat de multis dicitur. In plurali numero magis cum participio cõuenit q̃ cum uerbo : ut ibant in pugnam milites alius alium impellentes : idem de duo bus : ut prodibant gladiatores alter alterꝝ ĩtuentes. al ter ad unum de duobus refert̃ ſiue ad unum duaꝝ par tium. & aliquando capitur pro ſecundo ex pluribus : ut unus: alter: tertius : quartus. ſic autẽ loquimur de dua bus rebus tertiis. cum demonſtratione autem nõ loqui mur per alter ſed per pronomen: ut hunc illi præponã: & nota diligentiſſime. quod alius aliquando dicitur de duobus. i. quando plures res uni attribunntur. ut Salu ſtius loquẽdo de Cæſare & Catone ĩquit. genus. ætas: eloquentia prope paria fuere : magnitudo quoq; & glo ria : ſed alia alii. ſcilicet gloria fuit. alii ideſt Cæſari & alia alii ideſt Catoni. Aliquando alter de pluribus : ut unus : alter : tertius & alter : ſed nobis nõ eſt ꝑmiſſum

ſic loqui . ut Plinius libro xi°. inquit : De qua ex diuerſo cõueniunt alteri alterius ingenia . neſcio an ſit accipiẽdum ſic. unum uni ſicut alter alteri.

Quod tu nec faceres : nec ego ꝑmitterem nõ ẽ latinũ.

t V nec faceres : nec ego permitterem non latinũ eſt : cum utrunqꝫ nec ad illud tu referendum ſit. hoc modo. Tu nec faceres: nec facere poſſes: ſed ſi negatio anteponatˊ: bene diceretur. ſic . nec tu faceres : nec ego permitterem. Tale eſt: ſi quis dicat potes cognoſcere partim ex alioꝝ ſermone : partim te edocebit ipſe tabellarius . Atqui nõ ſic Cicero: ſed antepoſuit utrunqꝫ partim: ſic: partim potes cognoſcere ex alioꝝ ſermone: partim te edocebit ipſe tabellarius : quod ſi nobis incipere a partim licet : ad id tota oratio referẽda eſt : unde incipis. ita: potes cognoſcere partim ex alioꝝ ſermone: partim ex ipſo tabellario.

Puto te cum ſuperioribus litteris ĩtellexiſſe tum ex his intelligere poſſe latine dici . & non potes .

i Tem puto te cũ ſuperioribus litteris ĩtellexiſſe: tũ ex his ĩtelligere potes. dicendũ eſt : ex his ĩtelligere poſſe: præterea cauẽdum eſt: ne cõiungamus uerba quæ diuerſam regẽdi naturam habent. ſic: Tu mihi nec nocuiſti unquam: nec adiuuiſti mihi: nec profuiſti. nec ego defendi te : nec adiuui.

De diu.

d Iu nihil eſt q̃ longum tempus: ut diu nauigaui. ideſt per longum tempus: Non diu autem receſſi: ſed dudum aut nuper: Aliquando tamen capitur loco nominis: ut diu eſt. ideſt longũ tempus eſt. A diu ueniũt diutius. diutinus. & diuturnus: diuturnus uero ſignificat ſpacium: quod diu durat: diutinus ſimiliter: ideoq; cauendum eſt: ne uerba quæ momentaneã actionem ſignificant: his aduerbiis applices: quale ẽ iam diu publicatum opus. iam diu duxi uxorem: ſed dicere debes iampridem: licet recte dicatur: iamdiu eſt opus publicatum.

De compoſitis a per.

p Er præpoſitio nõnunquã in malum accipitur: ut piurus perfidusq;: qui iuſiurandum: fidemque uiolat: pertinax qui nimis eſt tenax: perfuga qui ad hoſtes tranſit: perfidus qui in omne ſcelus ẽ traditus: ꝑcitus qui iracundia furoreq; ẽ incitatus: peruerſus qui uerſatur ĩ malo: & a bono uerſus eſt: perpeſſus laborioſe paſſus: ſæpe accipitur quaſi per medium. ꝑlucidum id per cuius medium fulgor emanat: perſpicuum id ꝑ cuius medium: licet opertum ſit: oculos dimittimus: & per eius medium uidemus: ut criſtallus. uitrum. aq̃ & ſimilia. Perfluere per medium alicuius fluere. ut ſi lagena male materiata compacta ſit: profluit: ideſt per

eius mediũ humor cunctus influit. Perpluere per me dium alicuius pluere. ut hæc domus perpluit. hoc tec tum perpluit. Et notandum ē: quod cum per in eadem ſignificatione reponantur: tamen quædam uocabula cũ præ iunguntur: non cum per: ut præpotens: præcelſus: prefulgens: prediues: predulcis: predurus: p̄clarus: præcurtus. prælongus. & differt præ a per: quia præ uæhementius auget: nam prælongus homo: prælõga oratio quæ enormi longitudine eſt. Aliquotiens iũcta cũ uerbo pene nihil differt a ſignificatione ſui ſimplicis: ut præcludo ideſt claudo: p̄cello: premorior: precingo: cuius naturæ etiam eſt hæc præpoſitio re: ut reſeco: re cido: retingo: repurgo: refodio repromitto: reuinco.

De numeralibus.

u Tuntur oratores frequentiſſime in proſa his no minibus ſinguli: bini: terni &cætera. In plurali numero & ĩ ſua propria legitima ſignificatione: binus enim ſiue bini ſignificat ſingulis binos: uel ſingulis du os: ternus ſiue terni ſingulis tres: quaternus ſiue qua terni ſingulis quattuor & ſic de aliis. & hic eſt propius uſus. In ſingulari autem numero & quidem improprie magis poetæ utuntur & in aliena ſignificatione: ſepten⁹ enim gurges non ſingulis ſeptem: ſed tantũ ſeptem: & etiam plurali poetæ hac ſignificatione abutunt̄: ut per duodena regit mundi ſol aureus aſtra: duodena aſtra pro duodecim aſtra. Vtuntur ēt oratores freq̄ntiſſime

neceſſitatis cauſa ſingulari ſupradictoꝝ nominum : q̄n loquuntur per nomina carentia ſingulari : quæ talia ac ſibi ſimilia ſūt . liberi : codicilli : pugilares : nuptiæ : arma : caſtra : aut ſi non carent : ſuntq; uel diuerſi generis . ut nundinum & nundinæ . delicium & deliciæ : uel diuerſæ ſignificationis : ut hæc ædes & hæ ædes : uel diuerſi ē ſi gnificati ut epulum & epulæ . Neceſſarium ē autem in talibus nominibus dicere binos codicillos & ternos & quaternos : non duos : tres . quattuor ratione dictante . nam ſi de diuerſiſ codicillis loquerer : dicendum mihi ſit duos codicillos ſcripſit pater unum ad me : alteꝝ ad uxo rem . illud unum & alteꝝ non haberent ad quos referrē tur : cum codicillum ī ſingulari non reperiatur : dicendū eſt ergo unos . quod ſi unos : ergo & binos . & ſic intelli gatur in ſingulis . Nōnunq̄ oratores utuntnr etiam his nominibus in ſingulari ſed perq̄ raro : ut Plinius libro xxxvi°. Prodigioſa ſunt q̄ circa hæc tradit Theophra ſtus auctor : alioquin grauis ſeptuageno coitu durare li bidinem contractam herbæ : cuius nomen ſpeciemq; nō poſuit . ſeptuageno coitu . ideſt ſeptuaginta coitibus ꝑ ſingulas noctes . quare ut magis res aperta ſit : recenſea mus hæc nomina : dicemus igitur in plurali ſinguli : bini terni : quaterni : quini : ſeni : ſepteni : octeni : noueni : de ni : undeni duodeni : ternideni : quaternideni : qndeni : ſenideni : uel deniquaterni : deni quini : deniſeni : deni ſepteni : deniocteni : deninoueni & uiceni : uiceni ſingu li . . uiceni bini . uiceni terni . & ita deinceps . triceni autem mutat c . in g . quadrageni qnquageni : ſexageni

ſeptuageni : octogeni :non octuageni : octoginta enim dicimus : nō octuaginta : nonageni . centum : quæ quidem nō ſincopātur : ſicut cætera ſequētia . ſicut milleni triceni ꝑ tricenteni : quadrigeni : quīgeni :ſexceni : ſeptingeni . octingeni noningeni :uel nongeni . milleni : q̄re multi errant īſcribēdo treceni pro triceni ignorādo triceni pro trecētum eſſe ſincopatum: Et nota quod a prædictis nominibus ueniūt hæc nomīa: ſcilicet binarius . trinarius : ternarius : quaternarius uſque ad mille : quæ qdem noīa īdicant numeꝝ aliaꝝ reꝝ : quæ nō nomināt nō multiplicationem ſui ipſoꝝ . ut homo cētenarius . non quod ſint cētum homīes: ſed quod habeat cētum ānos: rurſus nō dicemus cētenariam libram : ſed cētuplam : nec cētenarium ānum ſed cētuplum: recte tamē dicim⁹ cētenarium numerum:nam numeruſ omīa cōplectitur. hæc nomina decimus : undecimus : duodecimus & ſic ordinatim cēteſimus:milleſimus dupliciter exponunt̄ . uno modo ſic centeſimus : milleſimus .i. qui ultimus eſt ex cētum & ex mille . alio modo ſic . triceſimus quadrageſimus . i . qui continet triginta uel quadraginta . ut hoc aruum attulit cēteſimum fructum . ideſt; fructum centenarii numeri . & hac ratione appellata eſt quadrageſima: quod quadraginta dies cōtinet .

Ars ludrica .

L Vdicra ſecundæ declinationis & nō tertiæ ut ī lege illa : qui artem ludicram ideſt iocoſam .

De exeuntibus in rius uel ĩ rium.

n Omina terminata ĩ arium plærunque ſignificant locum: ubi aliquæ res reponuntur. ut tabulariũ locuſ ubi tabulæ & ĩſtrumẽta & litteræ reponũt'. ſacrarium ubi res ſacræ: armariũ ubi reponuũtur libri: cætera que huiuſmodi. armamẽtarium ubi arma. atramẽtariũ uaſculum. quod cõtinet atramentum. calamarium ubi calami. penarium ubi penus hoc eſt edulia & ad uictũ pertinẽtia. pomarium ubi poma: ærarium repoſitoriũ æris. ideſt nũmo℞ ſimiliumque rerum precioſa℞ atque opum: pennarium Teca pẽnarum ubi pẽnæ reponuntur: Viuarium ubi ꝯtinẽtur uel aues uel apes uel piſces: uel feræ quæ duntaxat ad uictum ſpectãt: ſed hæc quæ ſequuntur: aliter capiuntur. nam donaria ſignificant ipſa dona: Seminarium ſemen ipſum: plãtarium plantam ipſam. carnarium carnem ipſam. & ſic cauendum eſt ĩ uſu ho℞ nominũ. librarius ꝗ libros trãſcribit: uel aptat.

De euentu. iuſſu. permiſſu. Iugero.

e Ventus. iuſſus. permiſſus. in ſingulari maſculini generis ſunt & quartæ declinationis: In plurali neutri & ſecundæ declinationis. Tul. Si euenta quærimus: quæ exquiruntur auibus.

De adiectiuis in bundus.

n Omina in bundus ut Caſellius iuriſconſultus & .A.Gellius ſentiunt: idem ſignificant: quod pti cipia præſentis temporis cum quadam uæhementia. ut uitabundus. ideſt uitans. moribundus ideſt moriens. unde patet falſum eſſe. quod in ſe habeāt ſimilitudinē. ut uitabundus ideſt ſimilis uitanti. Poterat tamen. A. Gellius accomodatum magis etiā producere exemplū quale apud Saluſtium in Iugurtino. Ipſe quaſi uitabū dus per ſaltuoſa loca & tramites exercitum ductare. Si huiuſmodi nomina in bundus ſignificant ſimilitudinem quid ita adderet quaſi? quod ſimilitudinē imaginemq́ ſignificat.

De ablatiuis in abus nominum exeuntium in. a.

h Aec nomina primæ declinationis tantummodo faciunt datiuum & ablatiuum in abus: dea: filia: nata. equa: mula. liberta: cætera autem faciūt p̄dictos caſus in is Cicero ad uxorem & filiam ſcribens duabus animis ſuis dixit: & Curtius de matre & uxore Alexā dri dominis dixit & non dominabus.

De adiectiuis in tilis.

n Omina in tilis: in ſilis: ī xilis plærunque ſimilem ſignificationem ſuoꝝ participioꝝ. retinent: a qui bus naſcuntur: & ī quæ reſoluuntur: Vas fictile quod fictum eſt: Penſilis res quæ penſa eſt: flexilis ramus

qui flexus eſt. & ſi deſcendunt a neutris: reſoluuntur ĩ participia præſentis temporis: ut anima uolatilis quaſi uolans. altilia quæ aluntur. & aliquando autem ſupra dicta omnia reſoluuntur in participia præſentis temporis. qualia ſunt neutra. ut anima uolatilis: quaſi uolans. & quidam uolatilia uolucres uocant: quia uolant. ut altilia animalia: quæ aluntur. Seſſiles lactucæ quaſi ſedẽtes. quod licet a participio non ueniat: tamen eiuſdem naturæ eſt: cum in ſignificatione cõſentiat.

De Gerundiis.

d Ifferunt gerundia a participiis: quod ipſa ſignificãt rei adminiſtrationem ſine tempore. Illa uero tempus ſine rei adminiſtratione. ut tenet me occupatio iuriſdicendi: gerundium eſt. nec tempus ſignifico futurum: ſed rei adminiſtrationem. hoc eſt in iure dicẽdo. Participium eſt futuri ſignificatiuum ſine adminiſtratione rei. multa ĩueniuntur: quæ a uerbis non ueniunt: tamẽ participiis ſimilia ſunt ſignificatione: ut participia ĩ nomen tranſeuntia & ſibi ſimilia: ut putaui ad te ſcribẽdum: exiſtimaui hanc rem tractandam. cenſui tibi illud ſignificandum. ideſt dignum ſcribi. tractari. ſignificari. quæ oratio idem ualet: quod ſcripſi: tractaui. ſignificaui. ſed non ſine deliberatione. tamen & inconſulto. Antiqui autem oratores dicebant oratum te uelim. rogatos uos uelim. pro eo quod eſt oro & rogo.

De minus.

m Inus pro non ſemper fere accipitur. frequentiſſime tamen iunctū aut cum ſin aut cum quo pro ut. ut ſin minus ideſt ſi nō. quo minus ideſt non. ſicut quo ſecius. etiam pro ut non.

De demum.

d Emum iunctum cum is ea id uel cum ita: accipi ſolet pro ſolum. Cicero in Saluſtium. Ea demū magna uoluptas eſt. ita demum ſatiſfacias. & quandoq; capitur pro omnino. ut Plinius de hirundine dicenſ: ea demum ſola auium nō niſi uolatu depaſcitur.

De potus & potio.

p Otus uini & aquæ. potio uero a medicis datur ægrotāti: nōnunq̄ tamen unū pro altero accipit᷑.

Quod omnis genitiuus aut actiue capitur aut paſſiue aut poſſeſſiue.

o Mnis genitiuus aut actiue capit᷑ aut paſſiue aut poſſeſſiue: actiue. ut prouidentia dei. quia deus prouidet: paſſiue. ut timor domini: quia dominus timetur: poſſeſſiue: ut ſedes domini. regnum dei: Vnde notandum eſt: ne in his genitiuis utendis decipiamur. quod hi tres genitiui ſingulares trium pronominū mei

tui ſui ſemper apud auctoreſ accipiunt̃ paſſiue. alii uero tres .ſ. mis. tis. ſis ſemper poſſeſſiue. quanquã iam ex oluerint. ut amore tui facio. i. quia te amo. Teren. hoc unum ſcio hanc meritam ut memor eſſes ſui: ex quo patet non latine dici mei filius. ut Priſcianus ait: nec ſi gnum mei. ut notarii faciunt: ſed tunc recurrendum ẽ ad poſſeſſiua ut meus filius. ſignum meum. Tul. ad Atticum. Solius enim peccatum corrigi non poteſt. & in pſalmo. Audi uocem mei clamãtis ad te. & ĩ euange lio. Tuam ipſius animam pertranſiuit gladius: Simili ter in plurali hi duo genitiui .ſ. noſtri & ueſtri ſemper paſſiue. ut habete curam noſtri ſicut nos habemus ue ſtrum. Non autem nemo noſtri nec nemo ueſtri: Et notandum quod ĩ his genitiuis tam nominũ quã prono minũ ẽ ĩtellectus ambiguus: ut amor dei. caritaſ patris: ſuſpicio uxoriſ. dubiũ ẽ de utro loqueris: an de amore quẽ deus ĩ nos. an de illo quẽ nos ĩ ſe habemus. & ſic de aliiſ. In ꝓnominibus autẽ faciũt dubitationẽ hæc. que ſe quunt̃: qa ĩdifferẽter poni poſſũt. cauſa mea: & cã mei: fama mea & mei: imago mea & mei: poteſtas mea & mei. Item notandum: quod hi genitiui mei tui ſui: no ſtri & ueſtri: ſiue per ſe ſiue ĩ poſſeſſiuis incluſi nunq̃ ſuſtinent conſortium ſubſtantiui: Vnde male dicitur: Cauſa mei Boni Accurſii ſic feciſti: & ſolius Aſelli tui peccatum corrigi non poteſt: ſed ſemper abiici enda ſunt ſubſtantiua. Iunguntur autem recte cum par ticipiis. gerundiuis: & frequentiſſime cum his tribus adiectiuis unius ſolius ipſius: ut in exemplis prædictis:

ſed ſui aptius iungitur cum cuiuſque. ut uellem noſſe. quæ ſit ſua cuiuſque ſententia. Multotiens tamen iungitur: & recte quidem: cum his adiectiuis. duo. tres. quattuor. omnis. plus. & ſi qua adhuc ſunt. ut ueſtram duorum uel trium uel omnium uel plurium operam deſydero. pro ueſtrum. Notandum eſt quod mea tua ſua & cætera. cũ his uerbis ĩtereſt & refert non a parte ante ſed a parte poſt ordinantur. nõ aliter quã cum dicimus: hoc intereſt illius. quaſi: hoc eſt officium illius: ita hoc ĩtereſt mei. ſi liceret dicere: pro quo dicimus mea: quare illa uerba perſonalia eſſe quis dubitat: cum omnia ſint plena exemplorum. ſed ſufficiat unum. Cicero pro Plancio. Sed quia mea minus ĩtereſt: id te forte magis delectat. ex quo argumento apertiſſime probatur. illos genitiuos ſuperius numeratos ſemper poni paſſiue: Vnde illud colligitur ad hanc ĩterrogationem. Cuius hominis eſt hoc opus? reſponderi debere: meum tuum ſuũ. non mei tui ſui. Virg. Cuium pecus an Meliboei.

De noſtras. ueſtras. cuias.

n Oſtras: ueſtras: cuias: non tantum patriam nationẽq; ĩnuunt: ſed etiam partes & quaſi ſectam: ut cuiates philoſophi uos eſtis: ſtoici ne: an academici: an peripatetici: an noſtrates: an epicurei.

Cum quibus præpoſitionibus iungatur gerundium.

m Edium gerundium iungitur frequenter cum his præpoſitionibus: ab: ob: propter: inter: in: raro cum ante. ut ego ueni ad te uel propter te redimēdum. Inter nauigandum pro in nauigando. Virg. Et īteragē dum Occurſare capro cornu ferit ille caueto: & ad capi endum hoſtem: & ī capiēdum hoſtem: ad te domandū. Vltimo gerundio adduntur hæ præpoſitiones in freq̄n ter: ſed certe rarius de e. ex: a. ab: & cum: in. ut ī naui gando. Quinti. de apte dicendo Tul. Quid cogites de tranſeundo In Epirum: ſcire ſane uelim. ex defenden do q̄ ex accuſando uberior gloria comparatur. Cicero. Siue amor ſiue amicicia: utrunq; enim dictum ab amā do. Plinius poſterior. cum a ſcribendo uacaret. Quin tilianus: ſed ratō recte ſcribendi iuncta cum loquendo. poteſt item poni abſolute ſine præpoſitione: ut hos ac cuſando: illos occidendo totam ciuitatem labefactaſti. hoc gerundium ſoluendo non ſolum ſemper ordinatur ſine præpoſitione. & ſignificat ſatiſfacere pro eo: quo obliges: ſiue pro pecunia ſiue pro remuneratione: ſed ſemper uult poſt datiuum: ut Quintilianus. Pauperi ſoluendo nō ſumuſ iniqui. Notandum quod quodlibet gerundium elegantius poteſt transferri ī participium tranſiens in uim nominis: exemplum primum. ut ego ſum hic cauſa fruendi principatu: prouincia: ſiue impe rio: gerundium eſt. & mutatur ſic. Ego ſum hic cā fruē di principatus & fruendæ pecuniæ: fruendi imperii. In plurali ſimiliter moleſtia educandaꝝ filiaꝝ locandarū filiaꝝ: colendoꝝ prædioꝝ. Exempli ſecundi. Eo ad

ſalutandū fratrem ,ſororem. & ſydus mutatur. Eo ad ſalutandum ſydus & ſororem: In plurali.eo ad ſalutandos fratres: ad ſalutādas ſorores:ad ſalutanda ſydera. Exemplum tertii. Tu delectaris inferendo crimine ſeu criminibus inferendis. Item da operam rebus agendis: aiunt agēdis eſſe gerundium datiui caſus & numeri pluralis: Item hæc uerba quæ ſequuntur:ſcilicet:loco mando: curo: habeo: pro debeo:facio:rapio:reſeruo: mitto: recognoſco: emendo: cōſolor:punio:ut aiunt:conſtruuntur cum gerundio ſine præpoſitione. Sulpicius. locarent ſepulturam faciendam. Suetonius mandabat gladiatores ui rapiendos: reſeruandoſque. Cicero litteras ad te miſit mittendasque curauit. Plinius. petis ut libellos recognoſcendos emendandoſq; curem. Suetonius ut conſolandoſ eos magis imperator quā puniendos habuerit ideſt debuerit.

Quid inter amandum & amatum interſit.

i Nter amandum & amatum hoc ītereſt quod ſupinum ſemper ordinatur cum uerbo ſignificante motum: gerundium non ſemper. Saluſtius legatos ad iugurtam queſtum de iniuriis miſit.

De infinitiuo modo actiui.

i Nfinitiuus modus actiui ſic ordinatur. Video te accuſatum ire me, nunc præſentis temporis eſt:

Video te accuſatum me eſſe. nunc futuri temporis eſt.

De infinitiuo paſſiui.

i Nfinitiuus paſſiui ſic ordinatur elegãter. Video me abſte accuſatum iri in quocunq; uerbo: Video me abſte accuſatum eſſe in omnibus uerbis: præter illa quæ reſpiciunt futuꝶ: ut timeo: metuo: Vereor: ſpero: cupio. Quare male dicitur. Cupio culpam meam celã dam eſſe. ſed celatum iri benedicitur.

De uiſu & auditu quando ſunt noĩa & quando ſupina.

d Ifferentia eſt inter uiſu & auditu nomina: & uiſu & auditu ſupina: & inter cætera ſimilia: Nam qñ ſunt nomina regunt caſus: & reguntur etiam a uerbo & participio: ut careo toto uiſu oculoꝶ antea priuatus au ditu aurium: Quando autem non poſſunt regere caſus & cætera. ſunt ſupina: ut facilis uiſu eſt. ut uideatur. affa bilis dictu: ut dicatur. incredibile memoratu. ut me moretur. digna auditu: ut audiatur.

De participiis cum ſubſtantiuantur.

p Articipia cũ ſubſtantiuantur neutri generis ſunt: ut accidens: cõtingens. antecedens. & conſeq̃ns: decens: præſens: continens apud rhetores pro firma mento rationis: ſed oriens: occidens: profluens pro

pro flumine & confluens maſculini generis: Continẽs pro terra quæ non eſt inſula: ut de Sicilia ad continen tem parum ĩtercapedinis eſt: & animans feminini ge neris ſunt. Plinius maior libro ſexto Alymnum a pro xima continente abſt: Cicero. requirat atque appetat: ad quas ſe applicet ſui generiſ animantes. Nonnunq̃ tñ hoc nomẽ ĩ neutro genere reperit̃: ſed magis ĩ plurali. iſtud participium conſonans aliquando capitur ſubſtan tiue pro littera non uocali: Prægnans neſcio unde ſit participium.

De circiter.

c Irciter ad tempus & ad numeꝝ & ad locum perti net: ut Circiter kalẽdas ianuarias: circiter duum milium militum: circiter decem miliariorum. Caſſius Emina. lapidem fuiſſe quadratum circiter in medio ar cæ iunctum candelis quoq; uerſum.

De hei & heu.

h Ei & heu idem ſunt: ſed hei cum datiuo: heu cum accuſatiuo iungitur: ut hei mihi: heu me.

De en.

e N cum nominatiuo & accuſatiuo. Ecce apud ora tores raro cũ accuſatiuo ſed ſemper cũ noĩatiuo.

De eccum & ellum.

e Ccum & ellum cum accuſatiuo. & reſoluuntur p aduerbia: ut Eccum parmenonem. ideſt ecce hic parmeno Ellum parmenonem: ut ecce illic parmeno.

De hac oratione Me ne incœpto. & ſimilibus.

u Irgilius. Me ne incœpto deſiſtere uictam: Nec poſſe italia teucrorꝝ auertere regem: Cicero me miſerum in tantas calamitates mea culpa incidiſſe. In his & ſimilibus orationibus intelligitur. uere ne ita eſt: me non poſſe Italia auertere regem teucrorꝝ. Plinius junior. hominem ne romanum ita græce loqui. ideſt uere ne ita eſt.

Iſte eſt nimis iuuenis ad dandum ſibi tale negotium: non latine dicitur.

m A le dicitur. Iſte eſt nimis iuuenis ad dandũ ſibi tale negotium: ſed recte dicitur. Iſte eſt nimis iuuenis aut iunior: q̃ ut ſibi detur tale negotium: uel ē iunior: quam cui tale negotium det̃.

De in diem & in dies.

i N diem & in dies differunt: nam in diem ē quaſi præſentis diei habere rationem: nihilque cogitare de craſtino. Vt ſaluſtius. panem in diem mercari: ſed plærunque cum hoc uerbo uiuo coniungunt̃: ut in

diem uiuit. In dies eſt idem quod quottidie ſed ꝓprie cum quodam incremento: ideoq; plærunque iungitur cum comparatiuo: ut cum ĩ dies malum arctius premeret: aut cum uerbo ſignificante ĩcrementum: ut Liuius creſcente in dies multitudine. quæ quidem exempla licet etiam dicere per quottidie & per ſingulos dies: cũ idem ſignificent. ut Cicero ad Atticum. quottidie uel potius in dies ſingulos breuiores litteras ad te mitto. Eandem differentiam habent ĩ horam & in horas: quã habent in diem & in dies: niſi quod non cõiungitur ad ĩcrementum. Cicero in philippicis hæc ait: nec qui in horam uiuunt: non modo de fortunis & bonis ciuium: ſed ne de utilitate quidem ſua cogitauerunt. Virgilius. Gallo cuius amor tantum mihi creſcit in horas.

De propediem.

p Ropediem ē quaſi prope ĩ dies: quando hoc fiet.

De in primis.

i N primis potens ſi de maſculino loquaris: ĩtelligitur inter primos: ſi de fœmina. inter primas. ſi de neutro inter prima.

De facio te certiorom.

f Acio te certiorem non certum dicimus duntaxat

in proſa. ſemper per hoc uerbum facio. ſimiliter in ſequentibus orationibuſ dicimus: facio tibi gratum: facio ludos: rem diuinam: ſacrificium: ſollemnitatem: iter: uiam. nunquam ago dicimus: Item feci iacturam. damnum. naufragium. nunquam paſſus ſum dicimus: feci tibi copiam rerꝝ mearꝝ: feci tibi poteſtatem audiendi res meas: nunq̃ dedi: aut præſtiti copiam: feci lucrum: non autem acquiſiui lucrum. fecit urinam. ſtercus. nõ aũt emiſit: feci fugam. quod ego fugi alterꝝ: non quod alter me fugerit.

De frango.

f Regi nauim. brachium. eleganter dicitur: ſed in eleganter nauis uel brachium eſt mihi fractum. Ter. fregit nauim apud Andriam.

De accipio.

a Ccepi moleſtiam: cladem: contumeliam: uulnus: iiuriam. dedecus. ignominiam: Non autẽ paſſus ſum: accepi etiam uoluptatem: gaudium. læticiã.

De conuenit hoc mihi.

c Onuenit hoc mihi. aut conuenit hoc nobis. ideſt decens & conueniens eſt. Conuenit hoc ĩter nos. ideſt controuerſia caret: Conuenit mihi hoc tecum. i.

ſine controuerſia eſt inter nos : quod ego dixi. cõuenit tibi mecũ. i. ſine ɔtrouerſia ẽ inter nos: quod tu dixiſti.

Q Videas. uidere licet. & reliqua ꝓ eodem accipiunť.

u Ideas. uidere licet. licet cernere. cernere eſt. ꝓ eodẽ accipiũť: Cicero: licet ora ipa cernere oratoꝝ.

Veni in opinionem.

u Enio in opinionem tam actiue q̃ paſſiue dicimus. Venio in ſuſpicionem. in obliuionem: ĩ uitupationem ſemper paſſiue accipi ſolent.

Loco patris.

h Abeo te ĩ patrem: tu es mihi in filium: Accipio te in fratrem. ut ex illa hora Accepit diſcipulus matrem domini in ſuam. ſic loqui placuit eccleſiaſticis noſtris more græcoꝝ: unde hæc ſumpta ſunt. Nobis autem ſic loqui licet: habeo te in patris loco uel pro patre. Tu es mihi loco filii: uel pro filio. accipio te loco fratris uel ꝓ fratre: Si uero de patre & filio loquamur: ſic recte dicẽdum eſt. Ego ero illi pater: Ipſe erit mihi filius: nõ aũt ego ero illi ĩ patrẽ. & ipſe erit mihi ĩ filiũ.

Quot modis una eademq; res dicatur. quæ & quem finem ſibi quis proponat.

e Picurus omīa terminat uoluptate: Zeno cuncta finit honeſtate. Hieronymus uniuerſa deterīat: definitque indolentia corporis. Carneades ſingula metitur naturæ bonis. Ariſtippus nihil niſi ad cōmodum ſuum refert. Pyrrhon nihil relinquit: quod non reuocet ad ſcientiam. Ille ſummum bonum ī gula conſtituit: ego bonum ipſum pono in dilectione dei. tot igitur uerbis unam eandemq; rem declaramus.

Nihil ad Catonem.

s Olent auctores his orationibus uti. Cæſar & Cato fuerunt uiri præſtantiſſimi ſed nihil ad Catonem ideſt nihil ad comparationem Catonis. Tale eſt iſtud: quod illud: cum ſubintelligitur pertinet. ut quid ad te: ſubintelligitur pertinet.

Interagendum: interactionem. in agendo.

i Nteragendum. interactionem. in agendo. Intercenandum: inter cœnam. in cœna. ſuper cœnam. Interconſulendum ſiue cōſultandum. inter conſilia ſiue conſultationes in conſulendo ſiue ī conſultando.

Facio & afficio.

f Acio tibi iniuriam: facio tibi contumeliam: afficio te iniuria: afficio te contumelia: facio tibi mo

leſtiam non ita libenter dixerim. ut afficio te moleſtia.

Memoria teneo memoriter pronuncio:

m Emoria teneo. non memoriter teneo. Narro uel pronuncio memoriter. nõ memoria. complector tamen memoria & memoriter. repeto memoria & memoriter. Eſt enim memoriter: quod litteratores noſtri imperiti dicunt cordetenus & mentetenus.

Impono tibi hoc oneris.

i Mpono tibi hoc oneris notum eſt: quid ſignificet. ideſt afficio te hoc onere. impono tibi: idem eſt: quod decipio te, a quo uerbo uenit hoc nomen impoſtor ĩpoſtoris: dicũtur. n. impoſtores q alios uerbis magna pollicẽtibus ĩcantatiõibuſq; ſeducũt: & decipiũt.

Ad me ſpectat.

a D me ſpectat ideſt ad me pertinet: ad mortem ſpectat: ideſt ad mortem tendit. Cicero libro tertio officiorum. ad extremũ ſi ad perniciem patriæ res ſpectabit: patriæ ſalutẽ anteponit ſaluti patris. Quintilian9. & quod ad peſſimum ſpectat euentum.

De committo cũ negatione uel quamobrem.

n Otandum quod hoc uerbum cõmitto cum negatione ſequente: uel quamobrem ſiue ſimili dictione; ſemper in oratione accipitur in malam partem: ut Cicero. Non cõmittes: ut dicendum ſit: non putarã. Idem conſyderare debes: nihil tibi eſſe cõmittendum: q̃obrem eorꝝ quos laudas: te non ſimilimum ꝑbeas.

Non me occupato: ſed occupatus latine dicendum eſt.

m E occupato in negotiis ſtudere non poteram: uel me occupato ĩ negotiis libertas mihi ſtudendi nõ erat: rariſſime latine ſic loquimur. fruſtra. n. ponunt̃ illi ablatiui. ſed modo elegantius occupatus ĩ negotiis ſtudere non poteram: uel mihi in negotiis occupato libertas ſtudendi non erat.

De intercedit.

i Ntercedit mihi tecum amicicia: affinitas & neceſſitudo: ideſt amicicia: affinitaſ: neceſſitudo: ĩter noſ eſt media quædam: quæ cõciliat. Cato interceſſit. hoc ẽ in medium ſe uerbis & ui oppoſuit.

Hic non eſt cum illo comparandus.

h Ic nõ eſt cum illo comparandus: melius de minore ad maiorem dicitur: q̃ e diuerſo. ut Virgilius. cum Homero: non Homerus cum Virgilio.

Amare īuicem. mutuo. pariter. inter ſe.

a Mamus nos inuicem. amatis uos mutuo: amant ſe pariter: cum uero adhibemus præpoſitionem inter: tollimus accuſatiuum: quĩ regitur a uerbo. ne turpe foret: ſi replicaretur. ſic: Amamus īter nos: non autem amamus nos inter nos. amatis inter uos: amant inter ſe. Cicero de amicicia. Nec ſolum īter ſe diligent: & colent: ſed etiam uerebunt̃.

Qualiter ſit accipiendũ ſupiorib⁹ dieb⁹ ueni ĩ cumanũ.

s Vperioribus diebus ueni in Cumanum: & iterum. paucis diebus pontifex factus eſt. & ĩ futuro. paucis diebus eram tabellarios miſſurusus. hæc Cicero. & iteꝝ triduo aut ad ſummum quatriduo perituꝝ. non eſt accipiendum per ſuperiores dies & ꝑ paucos dies: per triduum & quatriduum. Aliquando in huiuſmodi genere ſermonis omittimus poſt: ſic. ītra decem dies q̃ uenit: confecit omne negotium: in paucis diebus q̃ Rhodum appulit: uxorem duxit: ideſt poſt quam appulit: poſtquam uenit.

Quid eſt animal niſi corpus cũ anima cõcretum recte dici. Quid ē animal quam corpus: non recte.

q Vid eſt animal niſi corpus cum anima cõcretum recte & latine dicitur. Quid eſt animal q̃ corpus

cum anima concretum non recte: adde aliud. uel aliter. uel ſecus. & utroque modo licebit dicere. Quid aliud ē animal q̄ corpus uel niſi corpus. Cicero. Quid aliud gigantum more bellare cum diis: niſi naturæ repugnare. Idem fit per comparatiuum. Quid eſt melius quā gaudere uel niſi gaudere.

De prӕterquam & niſi. & quā. tantum. & ſolum.

p Rӕterquam eandem uim proprie obtinet quam niſi: cuius exempla uelut facilia prætermittamus: illud tamen unum admonentes ubi eſt præter: ibi locum habere præterq̄: ut nullius rei ſum auarus p̄ter laudē: uel præterq̄ laudis: uel niſi laudis: nulli places præterq̄ mihi: uel præter me uel niſi mihi. quæ dictiones exceptiuæ ſunt: nec orationem unquā uniuerſalem eſſe permittunt. quod etiam facit tantum & ſolū: ſolummodo & tantūmodo dictiones excluſiuæ. præter ſemper accuſatiuo iungitur. niſi & præterquam & quā caſus ſimiles referunt.

Hic mihi gloriatur. & ſimilia.

h Ic mihi gloriatur: ecce tibi Franciſcus Marlianꝰ noſter: tu mihi ſemper dormis: ille mihi aſſidue ſedet: ille datiuus mihi & tibi: nec ad me: nec ad te nec ad quenq̄ refertur. ſed ſic uulgo utimur.

De auſculto.

a Vſculto te.i.audio te: Auſculto tibi.i.obedio tibi: & ſic de audio. ut audio tibi.i.obedio tibi.ſed hoc raro īuenitur: quia apud ſcriptores proſæ orationes ta le genus non memini me legiſſe:inde eſt quod obedio unum ex compoſitis ab audio: poſtulat datiuum.

De incumbo remis.

i Ncumbo remis ſolummodo dicimus & ſine trāſ latione: cum aliis autem dictionibus tripliciter uariamus: & per tranſlationem ut incumbo ſtudiis.i. incumbo ad ſtudia: & in ſtudia: Nam ut cum remiges incumbunt remis: ſignificat̃ diligentia & conatus: ita cū accuratius quid mente agimus: incumbere dicimur. quēadmodū e cōtrario ſupini dicūt̃: q neglīgēter agūt.

De oportet legere ſeu legi libros.

o Portet legere ſeu legi libros. expedit euoluere ſeu euolui.auctores. utile eſt cognoſcere: ſeu co gnoſci plurima.hoc modo per paſſiuum magis ars grā tica: ſed per actiuum magis auctoritas probat.

De non uidetur tibi quod benefaciam.

n On uidetur tibi quod benefacia:& mihi nō uidet̃

quod bene loquaris: ruſticanus hic ſermo eſt & agreſtis: eruditi enim ſic loquuntur: non uideor tibi bene facere: & tu non uideris mihi bene loqui.

De traiicio.

t Raiicio exercitum. ideſt tranſporto exercitum transmare uel tranſ flumen: traiicio mare uel flumen: ideſt tranſeo. aliquando utrunq; coniunctum. ut Liuius. Traiecit copias hiberum.

De do tibi litteras.

d O tibi litteras tanquam tabellario: do ad te litteras. ſ. ad te perferendas: Aliquando hæc duo cõiunguntur. ut Cicero. Dedi illi ad te litteras: ergo qui mittit litteras. dat cui litteræ dantur: ſi perfert: reddere dicitur. ſicut ille: ad quem dantur: accipere.

De refero tibi.

r Efero tibi: ideſt narro: refero ad te. i. conſultationem fero. Virg. tertio æn. Continuo ad troiæ proceres primumq; parentem monſtra deum refero & quæ ſit ſentẽtia poſco: ſi improſa ſemper cũ ablatiuo. de omnibus. his referam ad ſenatum. i. ad conſilium ſenatorum feram aliquando ponitur pro reporto. ut Quintilianus ad patrem. arma non rettuli. i. reportaui.

De decet. iuuat. & conducit.

d Ecet. Iuuat: couducit pro utile eſt. & habent ſua perſonalia, ut hæ ueſtes decēt nos: cibi iſti iuuāt te: ſtudia ſecreta conducunt.

De compoſ mentis.

c Ompos mentis: compos animi: compos ratioīs: compos ſanitatis. i. quod habeo mentem: animū: rationē: ſanitatē: ac compos uoti: compos uictoriæ: ꝯpos optati: qđ hæc opa mea atq; labore obtinui; obtineoq;.

De uter utrum accuſat.

u Ter utrum accuſat latine dicitur: ſed quando cō ponitur cum que aut ne i ordinatur cum hac dicti one alter. ut Cicero. Vterque ſuo ſtudio delectatus cō tempſit alterꝝ. Quintilianus: Cum enim uterq; alteri obiiciat palamq; utrunque feciſſe.

Quod neuter neutri non latine dicatur.

d E neuter. Quintilianus. ita fiet: ut cum æquali cura linguam utranque tueri cœperimus: neutra alteri officiat. quare male dicitur: neuter neutri bellū ītulit: ſed neuter alteri. Illud autē Terentii in phormi one. Vterque utrique eſt cordi: hoc fit more poetico:

Item ut dicimus Vter utri inter duo: ita quis cui īter plu ra ut Cicero. Quid cui ponendum ſit.

Salue tu primus omnium patriæ parens appelatus.

ſ alue tu primus omnium patriæ parēs appellatus. adiuua me tu uir optimus: & ī pſalmo. Domine deus noſter. ī his & ſimilib9 orationibus ītelligit̃ relatiuum qui: & Verbum es: ut quis es uir optimus. ſed melius totum ponitur in uocatiuo: ut adiuua me tu uir optime.

De tanti & quanti.

t anti & quanti & ab eis compoſita tātidem: quantilibet: & quanticūque: & hæc comparatiua pluris & minoris ſola quærunt in genitiuo caſu adiungi cū his uerbis emo. uendo: mercor: comparo: æſtimo: taxo: liceor. addico: diſtraho: metior. pro æſtimo: conſtat: conduco: loco fœneror. pango. paciſcor: pango quando facit pepigi: poſtulo. cōdemno: & ſi qua ſūt alia ſimilis ſignificationis. ut Ter. in Eunucho. Quid agas: niſi ut te redimas captū quam queas minimo: & ſi nequeas paulo: at quanti queas. id eſt tanti te redimas: quanti queas. Cicero aiebat te tantidem æſtimaſſe quāti ſacerdotem. Iuuenalis. quanticunq; domus conſtet. Cicero Nō pluris uendo quam alii: fortaſſe etiā minoris. Alia autē nomina quæcunque ſint ī ablatiuo cū prædictis uerbis ſemper aſſociantur. ut Vir. Vēdidit hic auro patriam domi

numq; potentem: Exanimumq; auro corpus uendebat achilles. Male enim diceretur. Vendidit hic patriam auri: Et notandum eſt quod quãdo prædicta quattuor nomina ponuntur in genitiuo: ſemper eorum ſubſtantiua abiiciuntur. Vnde male diceretur. Quãti pretii emiſti: Quotiẽs autem hæc nomina ſubſtantiuis maritantur: formam naturalem & legem uerborum cuſtodiunt. excepto tantidem quod ablatiuo caret: ut Iuuenalis. Quãto metiris pretio. ut colligatur. multotiens in interrogatione reſponſionem fieri per diſſimilem caſum: ut quãti emiſti? reſpondetur maximo pretio. eadẽ tãti & quanti & duo poſitiua magni & parui ſola in genitiuo iungũtur cum illis geminis uerbis intereſt & refert: ut magni refert & parui refert. & non modo id naturæ habent cũ his duobus uerbis uerum etiam cum multis aliis ut magni æſtimo: paruifacio: paruipendo: quantifacis. tantifacio: ſed cum huiuſmodi uerbis nonnũquã alia nomina iunguntur: ut plurimi æſtimo.

Meo nomine.

m eo nomine: tuo nomine: hoc nomine pro mea tua hac; cauſa. hoc eſt reſpectu: capiuntur.

De Velut & ſicut.

u elut. ueluti. quaſi. amquam. ceu. proprie. imaginẽ innuunt: ſicut & ſicuti ſimilitudinem. exemplum.

Tu iraſceris tanquam leo.quaſi canis:uelut urſus:metaphora eſt. Tu paſceris ſicut uel ſicuti leo:comparatio ē.ibi enim dico te leonē.hic autem te leoni ſimilem. Vt & uti communia ſunt & ad metaphoram & ad ſimilitudinem:ideoq; his recte utimur inutroq;. Vt præterea accipitur pro quippe ſequente relatiuo qui: Vt nec ignoro igitur quos tranſeo:neq; uti damno:ut qui dixerim eſſe ī omnibuſ utilitatiſ aliquid. Vt etiā multotiēs ponit̃ ꝑ q̄ uel q̄tū ſeq̄nte ita uel nō. Cicero de oratore hoc ut breuiſſime dici poteſt:ita a me dictum eſt.ut inquantum.

De quod & quo.

n emini dubiū eſt:quod reſolui pro quia: & quo pro ut.his dictionibus quod & quia cauſa efficiens demonſtrat̃. Iſtæ autem quo & ut competunt cauſæ finali.exemplum.non caſtigo te: quod odio habeam ſed quo te meliorem efficiam. In primo membro eſt cauſa efficiens: In ſecundo cauſa finalis. Mutemus iterum cauſas ſic. Non caſtigo te:quo uoluptatem ex cōtumelia tua contraham:ſed quo meliorē reddam. ubi eſt quod: illic poteſt poni quia:& ubi quo:illic ut. quare in his dictionibus utendis cauendum eſt quamdiligentiſſime.

De duntaxat.

d untaxat licet idem pœne ſignificet quod ſolum: tamen fere aliter in oratione diſponitur.nec reci

pere ſolet poſt ſe niſi raro illa : ſed etiam:ut ſolum:ut tantum : ut modo faciunt. Cicero de oratore. ita loquemur : ut ea tradamus duntaxat ei : quæ nobis uſus docuit. Quint. ĩ undecimo. Ergo cũ iudex ĩ priuato dicere de cauſa iuſſerit: leuiter eſt conſurgendũ duntaxat ĩ iudiciis. Titusliuius tñ li° quadrageſimo ſexto ſic hac dictione ſemel uſus fuit: Nec animum duntaxat nobis fidelem ac bonũ præſtitit ſed omnibus interfuit bellis quæ geſſiſtis : ſed hoc ut dixi: perrarum eſt.

De quando quidem & quando. & quatenus.

q uando quidem & quando idem ſigificãt: & ſignificant quoniam. Quintil. Quando igitur orator eſt uir bonus: is autem citra uirtutem ĩtelligi nõ poteſt. eiuſdem ſignificati eſt quatenus. Plinius iunior. Et Quatenus negat̃ nobis diu uiuere: relinquamus aliq̃d quod nos uixiſſe teſtemur. Sed Cicero dixit quatenus pro in quantum : ſicut eatenus pro in tantum: ut ĩ lellio. uidendum eſt : quatenus amiciciæ tribuendum eſt.

De igitur & ergo. quare & quamobrem.

i gitur atq; ergo breuioribus adhibentur concluſionibus. Quare: quamobrem: maioribus.

De Adeo. uſqueadeo. uſque: & tanto.

a deo: uſq; adeo:uſq; eo ſignificant in tantum.non nunquam ſequente ut. Vt Quintil. Nuſquã pro nobis ſollicita lex ẽ:ut quod præſtat:extorqueat. Non nunquam ponitur ſine ut.& multi exponunt pro ualde ut Teren. Iuuenem adeo nobilẽ ideſt ualde. Virg. uſq; adeo turbatur agris.

De quin & quin etiam.

q uin capitur pro quinetiam ſiue pro atque etiam. quin pro ut non.& tunc deſyderat uerbu; ſubiũctiuum non principale Virg. Hic tibi nequa mora fuerit diſpendia tanti: Quin uatem inſanam aſpicies.quin ꝓ cur non ſemper interrogatiue & per indicatiuũ. Cicero pro Rabirio.quin compeſcitis iſtam uocem indicẽ ſtulticiæ:teſtem paucitatis.

De Secundum.

ſ ecundum capitur his modis pro iuxta:pro poſt: pro eo quod eſt pro.et pro in.quorum omnium legendo exemplum ĩuenies. Vt ſecundum te litem do. ſecũdum me iudica.ideſt pro me.& ſecundum quiete;. ideſt inquiete ſomni.ſecundũ platonem ſecundum pythagora;.ſenſus hic notiſſimus eſt.

De iam & iam etiam.

i am aliquando capit̃ pro tunc:aliquādo pro præterea.quaſi nodus quidam inter ſentẽtias. Virg. Iam maris immenſi prolem & genus omne natantum. Iam uarias pelagi uolucres. Idem efficiet iunctum cum uero. Iam uero urbibus conſtitutis. Iam iam de futuro palā eſt:quid ſignificet.ut iam iam aderit.& de præſẽti. licet ad futurum reſoluatur. Iam iamq; manu tenet.& p̃mit haſt.aquaſi nūc nunc tenebit.per miſerationem & ĩdignationem & per exhortationem capit̃ multotiens.

De Tantiſper.& dum.

t antiſper fere poſtulat poſt ſe dum pro donec ſiue quādiu. Nam & donec duobus modis accipitur: Dabo operam uoluptatibus:donec moriar.ideſt uſque ad mortẽ.& dabo operam uoluptatibus:donec uiuam. ideſt quadiu uiuo.eiuſdẽ naturæ ẽ dum. Ideoq; ĩ priore ſenſu amat ſubiunctiuum.in poſteriore: Indicatiuū more donec.ut Cicero.deinde eſt in carcerem ductus: ut ibi eſſet tantiſper:dum aculeus ĩ quem coniectus deferretur:compararetur. Sunt tamen qui pro tantummodo accipiunt. Sunt etiam:qui pro interea.cætera quoq; ſic a per compoſita ad temporis breuitatem referunt̃ paꝝper.paulliſper:aliquantiſper.

De fere

f ere multotiẽs accipitur pro pœne:ſed ſignificatio

eſt : paulum abfuit quin . ut fere in manus hcſtium in cidi . ideſt paulum abfuit : quin in manus hcſtium inciderem . pro fere accipitur temere apud omnes poſt Cicerorem natcs. ut Quint. . illud ingeniorꝫ uelut præcox genus non temere nũquã ꝑuenit ad frugem.

De citra . quotiẽs . ĩterim. procul dubio . & obiter.

c Itra pro ſine . ut tibi pluſque ſi ſepares . uſus ſine dcctrina quam citra uſum dcctrına ualet . quotiens pro quando . Interim pro aliquando . Proculdubio ſine dubio. Obitcr interea .

De hoc magis & eo magis .

h Oc magis & eo magis. idem ẽ: quod tanto magis Item quo magis. idem : quod quanto magis .

De itidem & ıtem .

i Tidem & item ſignıficãt id quod ſimiliter.

De ita. itaque .

i Ta itaque quiddam ſimile habent ; itaque duæ dictiones ſunt .

Cur ab itum fiat atio .

ſ upina uerboꝝ primæ cōiugationis in itum uel in
ctum non faciunt uerbalia in itio uel in ctio ſed in
atio ut uetitum uetatio : cubitum cubatio nō cubitio. fri
ctum fricatio non frictio &cætera. præter ſeco quod
facit frequentius ſectio quam ſecatio.

De nunquam. nequaquam: & nuſpiam.

n Vnquam pro nequaquam. & ipſum nequaquā
& nuſpiam ſimplicem negationem indicant. ideo
que uno uerbo contenta ſunt. ut nequaq̄ ueniam. necu
bi nō ſimplicem: ideoq; duplex uerbum poſtulat. uolo:
necubi mihi obuius fias ; ideſt ne alicubi.

De perinde. & proinde. & ſubinde.

p Erinde ſignificat ita. & frequentiſſime flagitat
poſt ſe ac ſi. ut fac perinde ac ſi tua res eſſet. & ali
quādo poſtulat q̄ præcedente negatione. ut Suetoniuſ
de uita Domitiani. nulla tamen ī re perinde motus quā
reſponſio caſus Aſchitarionis mathematici. proinde
idem eſt quod ideo. ſubinde reperitur pro deinde. &
pro identidem ſiue frequēter cū quodā īteruallo.

De bene & male.

b Ene & male optime & peſſime multotiens accipi
untur pro ualde.

De intra & infra.

i Ntra & infra differunt. nam intra ad numerũ & ad ſpacium refertur: ut intra uiginti dies & intra muros: non autem infra uiginti dies uel infra muros dicimus: infra ad dignitatem & locum. ut infra dignitatem meam eſt. & infra tectum. ideſt ſubter tectum. denique intra habet relatiuum extra: infra uero habet ſupra relatiuum: ſuper quoq; relatiuũ habet ſubter.

De ultro citroque

u Ltro citroq; in factis & in dictis. Cicero in ſexto de re. pu. Multisque uerbis ultro citroque habitis ille nobis conſumptus eſt dies.

De uiciſſim. inuicem. mutuo.

u Iciſſim. mutuo. & inuicem pro eodem accipi ſolẽt ut Cicero. Fac me mutuo diligas: ideſt fac ut mihi in amore reſpondeas: uel fac me uiciſſim uel ĩuicem diligas: capiũtur aliquando & præſertim uiciſſim apud Ciceronem & fere apud maximos auctores ĩ alio ſignificato pro ſecundo loco. ſiue ediuerſo. uel econtrario. Plinius poſterior. habes res urbanas: Inuicem ruſticas ſcribe.

De Iterum.

i Terum refertur ad primam uicem. nõ tantũ ad poſteriorem . nam Iterum uoco te.i. iterata uice. ſed aliquotiens capitur pro econtrario ſicut rurſus .

De antehac & poſthac .

a Ntehac & poſthac. i.ante hoc & poſt hoc tẽpus.

De deinceps .

d Einceps pro dehinc : ſeu deinde & pro gradatim dicitur .

Inter Aduocatum & Patronum.

A

a Duocatus & patronus ſic differunt. Aduõcatus eſt qui alterius cauſam agit . aut qui paratus ſit defendere . patronus autem q̧ agit cauſam accuſati ĩ criminibus . In aliis autem rebus : ut mutuis . depoſitis . locato . conducto. ſimilibuſq;:tã auctor q̃ defẽſor:ſolet appellari patron⁹.

Inter abdicare & exhæredare .

a Bdicare eſt expellere filium a bonis uiuẽte patre. Exhæredare uero poſt mortem . ſed abdicare ẽ grauius . quod etiã in ſe exhæredationẽ continet.

Inter Ambitionem & ambitum.

a Mbitio eſt quædam cupiditas præter modum honoris aut laudis. Ambitus eſt ĩ actu: nam qui largitur pecuniã: aut populo muneribus laudibusque blanditur: aut cæteris artibus quæ legitimæ nõ ſunt: ad publicos honores tendit: ambitum cõmittit: cuius ſimilis eſt: quam hodie ſimoniam uocamus a Simone mago. niſi quod ſimonia tãtum eſt ĩ rebus ſacris. ambitus & ambitio ab ambio ueniunt .i. circũeo. ambitioſus ab ambitio: ambitus nõnunquã pro effectu ambitionis ſiue pro ſpecie quadam fauoris & quaſi capiendæ miſericordiæ. ab hcc etiam ambitioſus.

Inter arborem & fruticem.

a Rbor a frutice differt ut frutex ab hærba: eſt.n. frutex quæ ad iuſtam magnitudinem arboris nõ aſſurgit: & ſtatura ſimilis eſt multis hærbis: & non demoritur: nec areſcit: ut hærba. ſed peremnis eſt. Inter frutices quoq; eſt ſoboles illa arbor & plantula. a frutex uenit fruticor fruticaris: quaſi fruticem renaſci ex arbore. Nam quod ſæpe legimus fruticari pilum tranſlatio eſt a fruticibus.

Inter Acinos & Bacas.

a Cinos iter & bacas hoc ĩtereſt. quod acini ĩter

fructus minutiores arborꝝ fruticum ue dēſius naſcunt̄. bacæ uero diſperſius & rarius. īter acinos enim annu merantur uuæ grana. hederæ: ſambuci. grana ebuli. grana mali punici. addo etiam morum & quicqd his ſi mile eſt. Inter bacas uero fructus lauri: oliuæ: corni loti. myrti. lentiſci. ſimiliumq;. Supra hæc poma dicun tur: quibus tantum ueſcimur. Ceraſum ſiue Ceraſiū: & prunum & meſpilum poma nō acini uocant̄ nec ba cæ. glans in numero iſtorꝝ nō uenit. ſilueſtris enim & paſtio pecorꝝ eſt. caſtanea ī nuces refertur: ſicut pinus auellana & amigdolus: Iuglans & ſi qua ſunt his ſimilia non poma dicuntur ſed nuces.

Inter actorem & auctorem.

a Ctor & auctor ita differunt. quod actor dicitur orator: qui agit cauſam. & qui geſtum uultus & corporis agit. auctor idem ē: quod factor. Vnde poe tas cæteroſq; operum conditores auctores uocamus: & denique qui facit aliquod opus. Qui egit bellum: egit pacem & quācunq; aliam rem: auctorem dicimus: Au ctor præterea ſignificat hominem ī quo eſt uiſ poteſtas. ſiue dignitas: uirtute quarꝝ ſua īterpoſita auctoritate po teſt facere rem autenticam. olim duces militum uocabā tur auctores. unde auctoro as. ideſt obligo. ex quo fit auctoramentum. quod eſt quaſi ſtipendium quoddā & pretium cuiuſdam militiæ ac pugnæ actioniſq;. Vn de Cicero quorꝝ ipſa merceſ auctoramentum ſeruitutis

eſt. Seneca libro ſeptimo epiſtolaꝝ. Nullum ſine au
ctoramento malum. auaricia pecuniam promittit. lu
xuria uarias uoluptateſ. ambitio purpuram & plauſū:
& ex hoc potentiā. & quicquid potentia poteſt. ex quo
patet auctor nihil habere cōmune cum augeo nec cum
auctio. quod probatur: nam auctio eſt uēditio quædā ī
publico. & hinc auctionari publice ſub haſta uēdere: ea
quæ ad ſupellectilē ſpectāt. differt autem auctio uel au
ctus ab hauſtu: quia diuerſam originem ſortita ſunt.
Auctus enim eſt īcrementum ab augeo deſcendens, ut
& hauſtus ab haurio.

Inter auem & uolucrem.

a uis eſt: quæ oua parit: pennisq; prædita. uolu
cris eſt quæcunq; uolat. ut auis: apex: culex & cæ
tera. præter unum ueſpertilionem: qui utroque caret:
quattuorq; pedes habet & ſemimus eſt.

Aceruus. ſtrues. ſtrages. ſarcina quid ſint.

a ceruus eſt quarumlibet rerum congeries: ſtrues
autem congeries lignoꝝ: ſtrages aūt cadauꝝ in
terfectoꝝ uno ī loco ac prope iacētium multitudo: Sar
cinæ utēſilium: & eoꝝ quæ ad cultum & ornatum & ad
cæterum uſum pertinent. res enim noſtræ domi ciſtis
capſisq; compoſitas etiam ſarcinas uocamus.

Inter amorem & caritatem. & penuriam.

a mor genus ad omnia pertinens. caritas ſpecies ad homines tantum. caritatem etiam pro penuria frumenti & annonæ accepimus. penuriam uero uini: aquæ. pabuli pecuniæq;: uirorum. cæterarumq; huiuſ/modi rerum.

Affectus & affectio

a ffectus & affectio idem ſunt. eſt autem affectus pars illa animæ quæ eregione rationis eſt. quicqd enim in anima præter partem illam memoriæ ratio non eſt: affectus eſt. & rurſus quicquid non affectus: ratio. Ab hoc fit affecto as

Annus.

a nnus uno mō accipitur ꝓſpacio unius āni: alio mō ſignificat anniuerſariū: q̄ ſingulis ānis uenit.

De Appeto & expeto.

a ppeto cum affectu qualiacunque. expeto cum ratione honeſta planeq; bona: quare non bene dicitur bonum eſt: qund omnia appetunt.

De aſſurgo.

a ſſurgūt ſani:ut ſtēt:aut ut domū eant. aſſurgunt
ægroti:ut ſedeant:aut ut cubito innitantur:utroq;
modo in alterius honorem aut officii aut beniuolentiæ
cauſa hoc agentes. Ideoq; fere adiungitur datiuus.ut ad
uenienti magiſtratui omnes aſſurgimus.

Audio & exaudio.

a udio & exaudio indifferenter pro duplici ſignifi/
cation e ponuntur.una proeo quod eſt auribus ac
cipio : altera pro eo quod eſt:audita concedo : audio tñ
frequēter accipitur ꝓ eo:quod eſt credo:accedo:pareo
præcipienti. Audio inſuper pro fateor: quod eſt idem:
quod concedo.ut ſuperius diximus : ideoq; ſæpe ſic le/
gimus:audio:& fateor.quaſi poſterius declarat primū.

Inter amare & diligere & adamare.

a mo & diligo in hoc differunt : quod plus quidem
eſt in amo quam in diligo.ut Cicero.Sic igitur
facies : & me aut amabis : aut quo contentus ſū:diliges.
adamo idem eſt : quod amatorie amo.

Inter agere habere & referre gratias.

a gere gratias eſt uerbo. quod quidam barbare di
cunt regratior : habeo gratias eſt in animo : cum
in mente habeo gratificandi acceptum beneficiū.refero

gratias ſiue reddo gratias:eſt facto:ut ſi ate pecunia aut patrocinio læuatus ſum:uiciſſim ame aliquo modo ſubleueris. Cæterum frequentius eſt refero gratiam:quam habeo gratiam. Item frequentius habeo gratiam:quam ago gratiam: Vix enim dicitur ago gratiã:ſed ago gratias.& raro refero gratias:ſed gratiam dicimus. Item ago grates ſed hoc ſæpe apud pœtas.

De aſſentari.adulari.& blandiri.

a ſſentari:adulari:blandiri ita differunt.quod aſſẽtari eſt inſidioſe & falſo quempiam laudare.adulari uero in ſeruire & captare fauorẽ quoquo modo uel uoce uel geſtu.blandiri proprie ad tactum pertinet:& ꝑ abuſionem ad alios ſenſus tranſfertur : nonnunquam etiam ad animum.ut Quintil. Iudices pauliſper calamitatibus meis.blandiri nonnunquam capitur ꝓ adulari. præterea blandiri & adulari etiam in mutis animalibus cadit.ut patet in cane.aſſentari uero non.

De aduerſor & auerſor.

a duerſor tibi & auerſor te dicimus.de primo nihil dubii eſt:ſecũdum uero idem ſignificat quod præ tedio ab aliqua re quã deteſtamur:uultum auertimus : ut ĩ deuteronomio.gẽtes quas domin⁹ auerſatur ideſt deteſtať:abominať:& a quibus præ odio uultũ auertit.

Ad ſeuerare quid ſit.

a ſſeuerare eſt īter ipſa argumēta probationes que admiſcere uim animi motumq;. Quod declarat Quintilianus: cum inquit. altera ex aſſeueratione. probatio eſt. Ego hoc feci. Tu hoc mihi dixiſti. & o facinus indignum.

De admoueo & amoueo.

a dmoueo manum ideſt appono manum. amoueo ideſt remoueo. aduerto oculos mētē ue ideſt ꝯuerto. aduerſ⁹ ideſt oppoſit⁹ obiecto pectore. auerſ⁹ terga cſtēdēs. ut Tullius. & aduerſus & auerſus īpudicus es.

De Alumnus.

a lumnus ſignificat eum qui ab alio alit᷑. ſed ſecūdū Nonium Marcellū etiā ſignificat euȝ: qui aliū alit.

De Armiger.

a rmiger eſt qui in prælio gerit tæla domini ſui. ut ſcutum. arcum: lanceam & huiuſmodi.

Auſpicium.

a uſpicium eſt uel a paſtu auium: uel ab inſpectione auium quod conſul anteaquā iret in expeditionē: capiebat. hinc dicimus auſpicia. ideſt: ductū & principiū.

quæ a ſolo duce capiuntur .& hinc aucupari non modo auſpicium capere ſed etiam incipere .& auſpex qui præerat nuptiis celebrandis pro uxore.

De accipio pro capio.

a ccipio pro capio aliquē conuiuam in domum meā honoris & amiciciæ gratia.

Accuſare.

a ccuſare ē uel apud iudices uel apud alium quēuis etiam apud illum ipſū quem accuſas: et ſignificare ac oſtendere aliquem peccaſſe. Incuſare uero repræhēdere mores alterius. & plærunq; cum querela quod ab illo iniuria ſis affectus. & ita capitur apud Virg. Terentium. Cæſarem. atq; cæteros auctores: Vnde appraèt accuſare non eſſe maioris de minore. Incuſare uero minoris de maiore. ut ſeruió placet.

Arcere. Abigere. abigei.

a rceo idem eſt: quod ueto: ꝓhibeo: cuius cōtrariū ē abigo: quod ſignificat a loco fugare: atq; expellere. ut abige muſcas: abige capras ab hortis. Abigere etiam ſignificat tollere furto & latrocinio. Vnde abactores uocātur pecuariorum animalium fures latrūculiue. & hic abigeus abigei pro eodem.

Ager. Fundus. prædium.

a ger territorium eſt. Aruum eſt: cui ſemē datur. Fundus eſt poſſeſſio ruſtica. ut prata: uineæ. paſcuatoria. aucupatoria. & ſic de aliis multis. prædium autem eſt poſſeſſio & ruſtica & urbana: unde patet quod fundus eſt ſpecies prædii. poſſeſſio etiam tabernas & hoſpitia ſignificat. Fundum neutri. g. aliud eſt quam fūdus. ē enim fundum una pars rei propriæ aliquid liquoris intra ſe continens. aut adcontinēdum factæ: ut doliū. ut nauis. ut alueus. uel lacus: uel fluuii: uel ſtagni: uel maris. fundamentum ut omnibus patet: aliud eſt quam fundum. ad quod pertinet fundare: ſed fundare: & fū-damenta iacere in hoc differūt. quod fundare ē ualidis fundamentis fulcire: fundamenta uero iacere quaſi q̄li acūq; fūdamēta facere. & quodā mō dare rei principiū.

De apud & penes.

a pud te & penes me in hoc differunt. quod alterū perſonam & locum ſignificat. ut apud platonem apud forum: alterum perſonā & dominū & poteſtatē. ut pecunia eſt penes me. in poteſtate mea. ſiue dominio. Aliquotiēs penes trāſfertur ad res. ut laus uel uituperatio periculum ſeu cōmodum penes te eſt.

De Acceptilatio & hypotheca.

a cceptilatio & hypotheca in hoc differunt. quod acceptilatio eſt omnimoda liberatio. & contingit: licet peccunia nõ ſit ſoluta. Hypotheca nõ aliter quam ſi pecunia ſoluatur. et cetera.

Accedere.

a ccedere eſt adire atq; appropinquare. ut accede ad ignem: unde acceſſus. eius cõtrarium eſt receſſus. Accedere alio modo eſt adiũgere uel augumẽtare: ut calamitatibus meis põdus acceſſit. uel ad calamitates meas. unde acceſſio. eius cõtrarium eſt remiſſio.

B

De bellum & prælium

Ellum eſt cum ipſa pugna tum totum tempus. quo ĩ militia ſumus. quã illiterati guerram uocant. prælium eſt ipſum certamen. q̃ etiã citra arma fit. interdũ ẽ nudis uerbis.

De bene mecum agitur.

b ene mecum agitur. ideſt in bona cõdicione ſum. Item præclare tecum agitur. melius cũ omnibus ageretur: ſi paruo contẽti eſſent. & ita de multis aliis & ecõtra. male mecũ agitur. ideſt in mala conditione ſum.

Bonum & bonitas.

b onum generale nomen eſt honeſta pariter atq;
utilia complectens:ut bonum animi:bonum cor
poris: bonū fortunæ.bonitas idē eſt:quod benignitas.
a primo fit bonus uir ideſt iuſtus & exequēs officii ſui.
a ſecūdo bonus pater:bonus deus.ideſt benignus & clæ
mens. Aliquando unum pro altero ſumitur.eſt autem
alia bonitas nō ex īduſtria ueniēs ſed ex natura.quæ uo
catur dos naturæ.non nunquam & bonum ad naturam
bonitatis accedit:nā cum dicimus de æquo & bono:nō
de rigore iuſticiæ & de ſummo iure loquimur ſed quaſi
de bona æquitate.

Buccam & buccas pro eodem accipi

b uccam & buccas apud auctores ꝑ eodē accipiūt.
ea enim pars quæ uento inflari ſolet:bucca uoca/
tur.gena uero membrana illa & quaſi ueſtis tam ſupior
quam inferior:qua oculus integitur:& operitur.ambitꝰ
extremæ genæ ſuperioris uocatur cilium:unde & ſupci
lium.mala uero illud intra genam inferiorem & buccā.
quaſi rotundum in ſpeciem mali.cuius īterior pars quæ
oris hiatū efficit:ubi molares affixi ſunt:maxilla dicit̃.
& dens intimus ipſi genæ affixus genuinus dicitur.la/
bia dicūtur illa quæ tam inferius quā ſuperius ceperūt
dentes.mala aliquotiens pro gena accipitur:& gena pro
oculo.continens pro contento: ut Quint.ille perpetua
nocte clauſæ genæ non cuſtodierunt.

.C.

Cœnaculum. Cœnatio.

c OEnaculũ uno modo ideſt locus ad cœnandũ in loco ſuperiore. alio modo ꝓ parte ſuperiore domus accipitur. Cœnatio locus ad cœnandum ſed in imo.

Crepitus. Fremitus. murmur.

c repitus ſonus ē uiolētus: a quo uenit increpo: qđ eſt cum eruptione & mani ſonitu repræhendere. cymbala tympanaq; crepitant: unde fit crepitaculum. tubæ: cornu: ſimiliaque crepunt: ſiue crepitant: crepitus ſignificat turpem ſonum ſpeciali uocabulo. ſtrepitus ꝓprie eſt ſonus pedum ambulantium. appellabitur etiã faſtus & pompa diuitiaꝝ ſtrepitus quaſi a ſtrepitu comitãtium. fremitus eſt tam ſonus fluctuũ ĩ alto mari q̃ murmur ĩ populo. ſtridor ē acrior & q̃ſi ſibilãs colliſio.

Ceruix. Iugulus. Collum.

c eruix poſterior colli pars eſt: unde origo eſt omnibus neruis. Iugulus anterior unde uox alituſq; procedit. collum omnes partes ĩſolidum complectitur. & quoniam in iugulo mortifera ſtatim plaga eſt: a ueteribus dicebatur petere iugulum. ferire iugulum: pro eo quod eſt petere mortem. inferre mortem.

Condictio & Conditio.

c ondictio a condico naſcitur. Conditio a condo. Il/lud rarius eſt. Cōditio uero multi his temporibꝰ male ut plæraque uſurpant accipientes pro mētis qua/litate: uelut illud. hic eſt homo manſuetæ & bonæ cōditi onis: quod antiqui dicebant manſueti & boni ingenii. Nos quoqꝫ manſueti animi manſuetæqꝫ mentis. unde la tine dicitur homo bonæ conditionis: ſi ad fortunas re/feratur: non ſi ad mores. aliquādo capitur pro pacto: & tunc iungitur cū his uerbis offero. fero. pono. accipio. ut apud Teren. Accepit conditionem ideſt pactioni pro/miſſionique aſſenſit.

Catuli. Pulli. Fœtus.

c atuli proprie ſūt filioli canū. & plærunqꝫ ſūt ferarū ſiue immanium ſiue mitium: ſerpentum quoque: immaniumqꝫ piſcium qui non edūt oua. pulli uero ſunt pecudum. fœtus auium & piſciū. quanquam et hoc ge/neralius nomen ē. unde fœtificare ꝓ parere. & fœtura pro partu ad omnia animalia muta pertinet.

Conciuis & Conterraneus. Commilito. & cōdiſcipulꝰ.

c onciuis qui eiuſdem ciuitatis eſt. conterraneus q eiuſdē terræ. ſimiliter ſocios ī militia cōmilitones appellamus. ī ſchola condiſcipulos. & ſic de cæteris oībꝰ

Corporeum.

c orporeum eſt exiſtens ex materia atq; ſubſtãtia corporea: ut domus. fundus. mancipia uero cor/ poralia ſũt non in corporea.

Capitalis.

c apitale odium. ſuppliciũ. morbus: qui caput alte/ rius petit: Capitalis autem homo. uiciũ. peccatũ. non quod petat alterius caput: ſed propter quod caput promittẽtis: uel committentis peti debeat ad pœnam.

Crudus.

e rudus uocatur qui habet cibũ ĩ ſtomacho difficile digeſtibilem. ſed per tranſlationẽ hominem cru/ dum appellamus: qui eſt truci aſpectu cuius oculis no/ ſtri offendũtur. pro ut ſtomachus cruditate cibi.

Corpulentum.

c orpulentum hominem potius quam ut aliqui di/ cunt carnoſum.

Coniurare & conſpirare.

c oniurare & conſpirare tam in malum quã ĩ bonũ

accipiuntur.de malo notum eſt eruditis.In bonum autē ut Mutius Scæuola ad porſenā regem inquit. Trecēti coniurauimus principes iuuentutis romanæ.ut in te hac uia craſſaremur.& Cicero ad Cæſarem pro ligario:fratrum conſpirationem dixit quaſi unanimitatē.ideo cō/iuratio ſæpe in bono dicitur.

Cordi eſt & in animo eſt.

c ordi eſt & in animo eſt differunt:illud uero ē de/lectat:& placet.ut Ter.Si tibi hæ nuptiæ ſunt cordi.hoc uero idem eſt:quod uolo:atque conſtituo.

Compertum & exploratum.

c ompertum eſt mihi & exploratum eſt mihi:idē eſt quod ſcio per inueſtigationem.

Certum eſt:

c ertum eſt non ſolum accipitur pro manifeſtum eſt ſed etiam pro deliberatum & conſtitutum.In ſecundo ſignificato plærunq; adiungitur datiuo cum infinito.ut certum eſt mihi ire in italiam.

Conſulo te & tibi.

c onſulo te ideſt conſilium peto a te:uel interrogo.

& inquiro conſulo tibi ideſt conſiliū do tibi & prouideo tibi.ſed hoc frequentius ī rebus:ut cōſulo uitæ: conſulo ſaluti. In plurali autē interdū capitur pro cōſulto: quādo non regit caſum poſt ſe.ut fœneratores conſulunt ideſt conſultant: ſeu deliberant.ex conſulto duo naſcūtur conſultor & conſultus.conſultor accipitur tam pro eo qui alium conſulit q̄ pro eo qui alii conſulit. Conſultus eſt homo prudens & ſciens dignuſq; a quo cōſiliū petas.

Circunſto & circunſiſto.

c ircunſto & circūſiſto utrunque facit circunſteti. ſed primum pro circundo.alterum pro inuado & irruo:& quaſi terrificatione aggredior.non nunquam circunſiſto non terrificandi ſed terroris auferendi gratia ponitur.ut Cæſar in commentariis.Siquis grauiore uulnere accepto deciderat:circunſiſtebant.ideſt ſocii iacentem exhortabantur tæla hoſtium arcentes. Non nūquam circunſiſto pro circunſto dicitur.

Conciliare & reconciliare.

c onciliamus amorem.beniuolentiā.laudem.famā honores.& ſimilia præter gratiam.comparamus. uel contrahimus gratiam.rurſus inimus gratiam: non autem inimus amorem.ideſt comparamus gratiam.reconciliari tamen & in gratiam redire idem ſūt quotiēs amici qui aliquātulum fuerunt inimici ī priſtinā redeūt

beniuolentiam:ſed redire in gratiam etiam cum inani/matis.ut Cicero de ſenectute: In gratiã cum uoluptate redeamus.rurſus ĩneo rationem.fœdus:pacem:ſocietatem:bellum:pugnam dicimus quaſi capeſſo:ingredior atq; incipio.& per participium eius abſolute poſitum. ut ineunte pueritia :adoleſcẽtia:uere:æſtate:hyeme. & hoc fere non dicimus niſi in re momẽtoſa aut graui grãdi ue.nam non ita recte loquar in parua re.ut in eo prãdium : ĩeunte die:ſed incipio prandiũ.ĩcipiente die.

Conſciſco & Aſciſco & deſciſco.

c onſciſco fere ad mortẽ pertinet: ut mortẽ ſibi ipſe conſciuit. Aſciſco idem eſt:quod remotum aliqd quaſi ſcite uocatum capio. Deſciſcere eſt ab imperio ſe ductuq; alterius ſubtrahere.ut milites a duce.

Conſternere & Conſternari.

c onſterno eſt corporis:conſternor aris eſt animi. cũ mẽs turbata ẽ & de ſtatu mota q̃i humi ſtrata.

Cõflare ſiue contrahere æs alienum.ac diſſoluere.

c onflaui æs alienum & contraxi æs alienum idem eſt quod factus ſum debitor alienæ pecuniæ.Diſſoluo æs alienum idem eſt:quod contraxeram æris ali/eni : reſtituo & pluribus ſolui.

Citare.

c itare proprie ad teſtes pertinet quanuis Nonius Marcellus capiat pro laudare:ſi credere fas eſt.

Capio.

c apio ſignificat uel ſponte uel non ſponte accipio. & habet reciprocum quendam uſum.ut cepi uo/luptatē & uoluptas cepit me.ſumo ſponte tantū.accipio & multū ac pœne nimiū mihi tribuo.& in hoc differunt.

Contendere.intendere.

c ontendo:ideſt ſimul intendo.Intendo quid ſigni ficat :cognoſcere poteris per hanc ſimilitudinem: nam ut neruus in cithara:aut neruus in arcu.quo magis intenditur : eo uæhementiorem uel ſonum uel ictum ef ficit:quo magis relaxatur:eo remiſſior ē.ita & uox quæ uſum neruorum utique corporis exigit.quod uidere li/cet in acutiſſime exclamantibus.ita & mens per tranſla tionem.a contendo uenit contentio: ab ītendo intentio. quæ idem eſt:quod attentio.quare falluntur illi:qui in/tentionem pro uoluntate capiunt.

Carpo.

c arpo idem eſt quod per uim euello:licet Nonius

Marcellus ꝑ attenuare capiat & ꝑ celeriter præterire.

Calumnior & cauillo

c alumnior & cauillo nihil differunt. Calumniari enim & cauillare ſignificant in crimina intendere ſeu per fraudem & rationem ſubdolam cauſa mendacii uincendi alios in litibus uexare. A calũnior uenit calumnia. ideſt fraus uel dolus & calumniator. a cauillo uenit cauillatio. ideſt ſubdolatio: calumnia autem nõ nunquã capitur pro facetia.

Conuicium

c onuicium nihil aliud ẽ q̃ maledictũ cõtumelioſũ.

Conficio.

c onficio uno modo ideſt perficio: alio modo cõſauciando trucido: unde confectores ferarum.

Commentarium.

c ommentarium liber eſt: in quo nude capita rerũ ſeu initia magis neceſſaria ponuntur: Capitur aliquando pro expoſitione ſeu interpretatione auctoꝝ. q̄ idem Seruius & Nigidius commentum appellãt. quod quanquam in maſculino & in neutro genere inuenitur:

ut commentarium & commentarius: tamen elegantius ponitur in plurali in maſculino. & in ſingulari ī neutro.

Commeatus.

c ommeatus in utroque numero accipitur pro cibariis ad alimoniam rei p. aut alicuius multitudinis. etiam īterdum priuatim. In ſingulari tamen multotiens capitur pro licentia ad tēpus a militia alio ue miniſterio recedendi: quam præpoſitus præbet inferiori.

Cælebs.

c ælebs tam qui caruit ſemper uxore: quā qui nunc caret. inde cælibatus.

Comœdus eſt hiſtrio qui agit geſtus in ſcæna.
Comicus pœta ipſe comœdiarum conditor.

D

Decus. & Dedecus. & decor. & decorum.

Ecus eſt honorificētia ex bene geſtis rebꝰ. dedecus contrariū ſcilicet ignominia. quæ dictiones aliquando transferuntur ad animum. quippe deus ꝓ honeſto: dedecus ꝓ in honeſto accipitur. Decor eſt quædam pulchritudo. Decorū autem appellamus nō tantum ipſum honeſtū: quā id quod hominibus uidetur pulchrū & apꝓbabile.

d ies pro tēpore ē feminini generis.ut multa dies dat magnam hominibus ueri experiētiam.& īde habemus dieculam pro paruo tēpore.In tempore certo eſt maſculini generis : ut heſterno die : craſtino die.ad diem non uenit ideſt præſtituto die.

Diuturnus & diutinum.

d iuturnus & diutinum idem ſignificant:& utrunq; a diu ſiue diutius uenit.& non a die.de diuturnus plurima exempla ſunt.de diutinus pauca.

Diſco & ediſco.

d iſco & ediſco differunt:diſcere eſt : ut intelligas: ediſcere uero ut memoriter complectaris.

Dicere.

d icere proprie eſt oratorum. Quint li° x°. Nam mihi ne dicere quidēuidetur:niſi quod diſpoſite: ornate:copioſeque dicit:a quo uenit dictio ideſt oratio facunda & oratoria:Ex hoc ipſo uerbo uenit dictio.q idem eſt:quod dico.ſiue alter ſcribens excipiat:& manu ſtiloq; notet.dictū & dicta de omni ſermone ītelligūt : ſed ſpecialiter capitur pro dicaci ſermone.unde dicta ē dicacitas.quæ ē ſermo cū riſu audiētibus ualde moleſt⁹.

Do tibi fidem.

d o tibi fidem ideſt aliquid ſancte promitto. habeo tibi fidem ideſt uerbis tuis credo.

Deſcendo in prælium.

d eſcendo in prælium: in forum: in campum dicimus. ſed nõ quod de loco ſuperiore in īferiorem deſcendimus. ſed quia de loco tuto ī locum diſcriminis. ideoq; in forum deſcendere eſt cauſa pugnandi uel defendendæ litis.

Declaro.

d eclaro frequentius ad facta pertinet quã ad dicta ut Cicero. Declarauit id modo temeritas C. Cæſaris. interdum accipitur pro ſignifico: ut idem Tullius de finibus. Nullum uerbum eſt quod idem declaret latine quam græce.

Dicere ſententiam.

d ico ſentenciam iudex. nõ nunquam dico pro fero capitur. Item dicimus dico leges: & fero leges. ẽ autem ferre leges ad ſuos. dicere uero ferre ad uictos.

Deuenio.

d e uenio in montem: deuenio ad diuitias deuenio ĩ paupertatem minus uſitatum eſt quam perueni/mus in montem: peruenimus ad diuitias. Similiter e di uerſo deuenimus in planum. deuenimus in uallem: pro babilius dicitur quam peruenimus. & eſt quotiens ab editiore loco ad humiliorem profecti ſumus.

d euoluo ideſt dehorſum uoluo ſeu præcipito.

Deſpicio.

d eſpicio ideſt dehorſũ aſpicio. & per tranſlationẽ idem eſt quod cõtemno. ſicut ſuſpicio ideſt ſurſũ aſpicio. & per tranſlationem ueneror. Deſpicio idem ẽ: quod prouideo & circuſpicio mente: & tanquam in om nem partem lumina mentis intendo. omniaq; diſcerno. a quo deſpicientia dicta eſt circũſpectio & prouidentia. & conſyderatio diligens atq; diſcretio.

Deligo & eligo. & coopto.

d eligo & eligo in hoc differunt: quod deligere eſt illud: quod idoneum eſt cernere ad rem gerẽdã: & conſtruitur cum ſolo accuſatiuo. ut populus romanus delegit imperatorem ad bella. Imperator quoque dele git milites: & inter eos egit delectum: quis cui rei ſit ma xime commodus. Eligere autem eſt ad noſtrum emo/lumentum uel ad illius qui eligit: dignitatem. & poteſt

conſtrui ultra accuſatiuum principalem cũ altero accuſa tiuo cum præpoſitione: ut populus elegit in principem Octauianum Inter pares autẽ dicimus cooptare & non deligere: ut Cicero in bruto. a quo in collegio augurũ fueram cooptatus. Vnde notandum quod ſemper dici/ mus agere delectum: & habere delectũ: & nunquã dici mus. facio delectum. agere delectum ſemper refertur ad multa. habere delectũ non ſemper.

De bello & expugno.

d ebello ideſt bello uinco. uel bello homines capio. expugno ideſt expugnando uinco aliquas res. ut caſtra. naues. & ſimilia. ſæpe tamen expugno capitur ꝓ pugno: & impugno.

Deduco. reduco. & comitari.

d educo & reduco præter generalẽ ſignificationeẽ: quæ ignota nemini eſt. habent hanc ſignificationẽ ſpecialẽ præſtare commeatũ gratia officii. & hoc ĩter pa res & proprie non multũ dignitate & auctoritate diſtan tes. ut deduxi Catonẽ: eũq; ut in domũ reducam: hic ex pecto. comitari potius minorꝝ erga maiores.

Deturbare. exturbare.

d eturbare eſt de horſum cũ uiolẽtia deiicere. & itẽ

exturbare diſturbare diſſipando:diruẽdoq; deſiſtere.

Deprecor.

d eprecor tibi ſuppliciũ.idem eſt quod precor & imprecor.& ſignificat uel dicto uel facto recuſare ſuppliciũ.unde apparet nõ ſignificare deteſtor.execror uel abominor.ut aliqui uolũt.

Docilis.docibilis.penetralis & penetrabilis.

d ocilis qui facile docetur:docibilis qui facile diſci-tur.penetralis qui intimus eſt: penetrabilis qui facile penetratur.quãuis raro inueniatur penetralis ſed penetrale neutrum.Docilis potius docilimus.quã doci liſſimus.ut facilis.gracilis.

Depectus.

d epectus ideſt honeſte pactus & aliquando capit̃ pro turpiter pactus & uenit de paciſcor paciſceris quod tum in bonã tũ in malã partẽ accipitur.ut Cicero in paradoxis.Si quottidie fraudas.decipis:poſcis:paſ-ceris:aufers:eripis:ſi ſocios ſpolias & ærariũ expilas.

Defectio & defectus.

d efectio & defectus in hoc differũt:ẽ enim defectio

receſſio aut militis aut urbis a domino:aut a ſuperiore: deficere namq; & deſiſtere ē a ductu alterius recedere & quaſi rebellare. & defectio quaſi rebellio. ſi quid rei alicui deficit: dicitur defectus. defectu medicorū multi pereunt: plures tamen culpa. quorum multi culpas medicorum & uitia hominum rerumq; uocant defectus: cū dicere debeant uitia uel mendas. ut menda libri.

Deſipio & deſipiſco.

d eſipio ſeu deſipiſco ſignificat uel quod a commuī ſēſu ſapiētiaq; minus habeo. uel quod a meo ſēſu deſtituor. quod fere uitiū aut ex ætate uenit aut morbo aut amore aut timore aut ſimili aliquo affectu: cuius contrarium eſt reſipiſco.

Decerpo.

d ecerpimus roſā primis digytis: decerpūt puellæ primis digytis particulatim liciū lanam ue.

.E.

Inter epulas & epulū dapeſque.

e PVLæ ſunt cibi in noſtrum uſum comparati. Epulum ſolenniores quædam epulæ ī conuiuio exhibitæ ratione amiciciæ ſeu oſtētationis: magnificentiæ: honoris ue deorū. ideſt cum publice paſcimus pauperes præſertim ī mor

tibus propinquorum.

Electio & optio.

e lectio & optio his uerbis do & offero ſimiliter iū gi ſolent.ut offero electionem utrū uelis eligēdi: & optionem quod uelis potiſſimum optandi.

Excubiæ & uigiliæ.

e xcubiæ diurnæ & nocturnæ: Vigiliæ tm̄ nocturnæ

Excogito.reperio.inuenio.offendo.nactus ſum.

e xcogitare ē per cogitationē res tantū incorporeas ī uenire:ut argumēta.rationes:& ſimilia: Eſt igit̄ excogitare conſilii.reperire uero fortunæ de rebus cor poreis tantum. Ouidius: Tu non inuenta reperta es. In uenire eſt conſilio uel caſu ſiue īcorporea ſiue corporea reperire. Offēdo idē ē ꝙ reperio. Nactus ſū ꝓ inuenio ſiue reperio frequenter accipitur.ut Tul.in paradoxis Eum tu hominem terreto:ſi quem eris nactus iſtis mor tis ſeu exilii minis.

Explodo.Complodo.Supplodo.

e xplodo nō tm̄ ſignificat eiicio manibus & quidem cum ſono pulſantibus. Tul.Si paulum ſe moueat

hiſtrio extra numerum:aut ſi uerſus pronũciatus ē una ſyllaba breuior aut longior:exibilatur:& exploditur. ꝙ apparet ex aliis compoſitis complodo & ſupplodo.eſt enim complodere.ad uerſas manus collidere inuicem. quod fieri pluribus de cauſis ſolet uel ad teſtificandum more fœminarum dolorem.uel prægaudio.uel per ſubitam admirationem.Supplodere eſt pedem terræ incutere. quod ĩterdum ſolet in oratore laudari.

E re puplica. e regione. ex tempore.

e re publica eſt .i. pro re publica eſt. nam ſemper tollitur. x. quando dictiones ſequentes ĩcipiunt p .r. Similiter e dignitate tex utilitate :ex uſu :pro eo ꝙd' eſt pro dignitate uel ad dignitatem :utilitatem : uſum. Ex tempore dicere eſt ex improuiſo & impræmeditatũ dicere. hinc uocatur extemporalis oratio .i. impræmeditata. ex uinculis cauſam dicere eſt alligatum reſpondere criminibus.

Aeſtimo. Exiſtimo. Cogito. & Excogito.

a eſtimo.i.conſydero: exiſtimo.i.iudico:prius enĩ æſtimamus:ſecũdo exiſtimamus:& ſic cõſyderãdum eſt in cogito & excogito: Aliquando tamen exiſtimare capitur pro taxare ab æs æris & time græce quod eſt pretium latine.

Excuſare & cauſari quid differant.

e xcuſo eſt quando excuſamus crimen obiectũ uno modo. altero modo quando afferimus ĩ excuſationem id: quod ĩ cauſa fuit: ut peccaremus. ueluti ſi latrones aut flumina impedimento fuerunt: ne ad diem adeſſe poſſem. cauſari eſt cauſam rei geſtæ offerre. ut Virg. Cauſando noſtros ĩ longum ducis amores. i. ĩpedimenti cauſas afferendo. aliquando unum pro altero ſumitur.

Ex ſententia aliquid habere & ad uotum.

e x ſententia aliquid habere & ad uotum. licet illud uideatᷣ rationis eſſe: hoc affectus. idem fere ſignificant. ut Quintil. habes ne uxorem ex animi tui ſentẽtia. & alibi. & ad omne uotum fluente fortuna laſciuit otium.

Exhibeo tibi negotium & facio uel faceſſo.

e xhibeo tibi negotium: & facio uel faceſſo tibi negotium. idem eſt quod afficio te moleſtia uel labore & frequenter capitur pro accuſo. ut faceſſo tibi negotium. i. accuſo te ſeu afficio te moleſtia.

Exhorreo & abhorreo.

e xhorreo hanc uocẽ. ideſt expaueſco. abhorreo ab hac re ideſt perquam alienus ſum ab hac re. hoc ſemper poſtulat ablatiuum. illud uero nunquã ſed ſemper accuſatiuum.

Exemplum & exemplar.

e xemplum eſt ipſa res quam imitamur aut deuitamus. exemplar uero ex quo ſimilem facimus.

exemplum incorporale eſt : exemplum plærunq; cor porale : & aliquotiens unum pro altero ſumitur. Item exemplum pro forma. ut Paulus iuriſconſultus teſtať. ideo fortaſſe quia hæredes ſolent habere exemplum teſtamenti. i. formā. reperitur etiam exemplarium pro exemplar. exemplum idem ē quod color rhetoricus.

Exauctorare.

e xauctorare eſt ducem ab imperio ſuo dimittere. uel miſſum facere militem : illumq; donare miſſione militiæ.

e ulogium eſt teſtificatio de aliquo ſiue uituperationis ſiue honoris cauſa.

e do es eſt ꝑ comedere : & edo edis q̃uis in ſignificatione differant : tamen ĩ hoc etiam differunt : quod edo es eſt ſimplex : & edo edis cōpoſitum de extra & do : ideſt publico.

e xprimo ideſt repreſento.

a edes in plurali ꝑ domo priuata accipiuntur : In ſingulari ꝑ templo quod ſemper in utroq; numero habent adiectionem : ut in æde Iouis. In æde cōcordiæ. In plurali ſacras ædes. deorum. nympharꝝ. ideo ꝑ templo dicemus duas uel tres ædes deorꝝ. pro domo binas ternas quaternas. Aeditui autem ab ædibus q̃s tuentur : appellati ſunt. Aediles quoque ab ædibus uocantur.

F

Facies & uultus.

A cies & uultus in hoc differunt: nam uul
f tus ad animum refertur & uoluntatem. &
deſcendit a uolo uis uult. facies uero refer
tur ad corpus. & inde dicimus latam & lõ
gam faciem. a quo compoſitum eſt ſuperficies. & idem
eſt quod exterius ſe oſtendit: aliquotiens tamen uno
pro altero utimur.

f acio poteſtatem eundi & redeundi: elegantius
dicitur quam do tibi licentiam: porro dare pote
teſtatem plus eſt quam facere poteſtatem: Eſt enim
dare poteſtatem rem alterius arbitrio cõmittere.

f rondes arborum ſunt tantum: folia autem hær
barum & arborum florumq;.

f eſtus. ſta. ſtum. ad diem pertinet. ut feſtus dies.
feſtiuus feſtiua feſtiuum ad alias res. & oratio
feſtiua. ideſt iucunda & lepida. aliquotiens autem fe
ſtam frondem uocamus: quia feſtis adhibetur.

f requentem locum dicimus: ubi homines multi
aut habitant: aut diuerſantur. ut urbs. oppidũ.
platea. & ſimilia: quoniam autem de re animata loqui
mur aut in ſingulari loquimur aut in plurali. exemplũ
in ſingulari. ſit miles frequens ſpectator prædiorũ. i.
creber et aſſiduus. In plurali autem per nomen collecti
uum ſic. populus frequens: ideſt copioſus & multus.
cum cæteris uero ut frequentes ciues: frequentes ſena
tores. i. multi & numeroſi: huius ſimile eſt celebris tam
ad rem q̃ ad pſonam relatum. ut locus & homo celebris

quod cum honore ab hominibuſ & celebratur & colit͠. quare improprie licet frequentiſſime dicat͠ locus celebris an deſertus. quaſi contrarium ſit celebrem eſſe ab illo deſertum eſſe quem enim locum baiuli & lenones frequentant nõ eſt celebris. & hinc uenit celebritas quæ tum hominum cœtum honoratum ſignificat tum dignitatem ipſam atq; honorem.

f erinum hominem qui animum ferinum obtinet: ut leonis: ferox qui peranimoſus eſt ad uim alteri faciendam.

f œnero tibi.i.do tibi pecuniam ad uſuram & ſic ĩtelligas de mutuo & mutuor.

f ingere proprie eſt figuli: qui formaſ ducit ex luto inde tranſfertur ad cætera quæ ingenio manuque hominis artificioſe formant͠: effingere ad alterius formam fingere & repreſentare: unde dicit͠ effigies: quæ eſt figura facta ad unam alterius ſimilitudinem.

f lere eſt lachrymis & tantum hominum gemere ẽ ĩ pectore cum præ anguſtia ĩ ſonum prorumpit. plorare eſt uoce flebili dolorem ſuum aperire. unde ĩplorare eſt plorando opem orare. plangere eſt percuſſione pectoris uel alioꝶ membroꝶ ſe in dolore affligere. Eiulare eſt uoce ſublata flere. uociferare eſt uoce effrænata dolorem & indignationem oſtendere. Lamẽtari eſt uoce querula & triſti oratione cladẽ ſuã teſtari.

f igo inde refigo quod fixum eſt: educo. tego ĩde retego quod tectum: denudo. texo inde retexo: quod textum erat reddo nõ textum: & quaſi infectum

quod erat factum. claudo ſiue cludo: recludo quod clau ſum erat: aperio: Velo reuelo: uelamentũ tollo. Signo reſigno quod erat ſignatum obſignatum ue: relaxo & patefacio. & multa huiuſmodi alia ſunt: ut repeto repo ſco: renouo. repræſento. remoueo. remaneo.

f erri proprie dicimus ut Caius inquit quæ qs cor pore ſuo baiulat: portari ea quæ quis ĩ mente ſe cum ducit: agi ea quæ animalia ſunt: aliquotiens fero accipitur pro porto & econuerſo. Ago autem nõ uno modo dicit̃. ſed de uno tantum non tacebo Marcialis libro primo epigrammatom: ſemper agis cauſas: & reſ agis Attale ſemper: eſt nõ eſt quod agas: Attale ſem per agis: Si res & cauſe deſunt agis Attale mulas At tale ne quid agas: deſit: agas animam. Celius ad Ci ceronem. Hortenſius cum has litteras ſcripſi: animam agebat. i. expirabat.

f erruminor ferruminaris ideſt glutino ſeu ligo: unde ferruminatio glutinatio iunctura ſeu ligatu ra. & ferrumẽ ideſt glutinum ſeu iũctura.

f œnora partem illam exteriorem ſignificant. fœ mina cuius ſingulare eſt fœmen: partem illam ĩ teriorem molliorem q; : quæ ſe cõtingunt: uel fœmora partem anteriorem. fœmina poſterierom.

f œnus proprie dicit̃ omnis fructus: quem ſolum terræ ꝓducere poſſunt.

G

g Eſta & acta in hoc differunt: quod illa ſunt ĩ adminaſtratione magiſtratus & in rebus

maioribus. & ad rem.p. uel ad plurimos ſpectantibus: ut geſta Alexandri: geſta Pompeii: Acta uero & rerum priuatarum & minorum & familiarium.

g remium eſt intra complexũ fœmorum fœminũue. quo ĩ complexu mulieres concipere ſolent: quare cum lactantur infantes: ad ſinum admouentur: pueri uero iam facti a ſedentibus matribus ad gremiũ excipi ſolent:

g radum facere nõ eſt tranſitum facere ſed aliquam rem & quaſi ſcalam ad alia facere: ut ſi in arborẽ feneſtrã ue aut tectũ ſcandere uelim. & ſaxo, aut ſcãno aut aliqua re gradum facio.

g ratulari eſt uerbo teſtari & gaudere felicitate aut fortuna alterius aut tua. & fere poſtulat datiuũ expreſſum uel ſubintellectum: ut gratulor tibi ob præturam adeptam. gratulor mihi. ĩ eadem ſignificatione accipitur grator: ſed poeticum: hiſtoricũq; eſt: & in poetis & hiſtoriis accipitur aliquando gratulor pro eo quod eſt grãs ago ſed tantũ diis ĩmortalibus.

g ratificari & gratum facio ĩ hoc differunt quod gratum facio idem proprie eſt quod obſequi & ĩſeruire: ut Cicero. Si hunc iuueris: gratiſſimum mihi feceris: gratificari autem proprie idem eſt quod beneficia conferre & deum gratificari hominibus dicimus. non autem gratum facere.

g raue ſuapte natura ponderoſum ſignificat. ut graue ſaxum. grauia arma: graue ſcutum: inde per tranſlationem non ſolum tranſferimus ad moleſtias

corporis: ut ſenectutem: morbum: laborem: dolorem: ut grauis ſenectus. uerumetiam ad moleſtias animi: ut grauis cõtumelia. ĩiuria: mœror. iactura: quæ animũ genere quodam ponderis premunt: & hic modus capitur ĩ malum. alter modus ẽ qui in laudem capitur: ut graues trunci nõ facile loco mouentur. ita homines præſtantes & præditi ſapientia & uirtute & merito graues nominant̃: quia neq; pretio neq; muneribus ab æquo & iuſto ſubmouentur. ut hi faciũt: quos leues uocam⁊.

H

h Iare eſt aliquid ſua ſpõte & ex alterna aliq̃ui diffindere. ut tellus æſtu. & ligna ariditate aut nimio calore hiant. hiſcere eſt tantum oris & quidem humani: accipitur quoque pro eo quod eſt loqui: aut os aperire ad loquendũ ſed fere cũ negatione ut corã me nõ auderes hiſcere.

h abui orationem dicimus & non feci orationem: feci ſermonem potiuſquam habui: nonnunquam tamen habui dicitur.

h abeo polliceri ſeu ad pollicendum: habeo cõueni re ſeu ad cõueniendum: habeo audire uel ad audiẽdum & ſic de multis aliis idem eſt quod pollicendũ. cõueniendum: audiendũ eſt mihi. & aliquotiens illud habeo capitur ꝓ uolo.

h iſtrio qui perſonatus inſcena tragœdias agit & comœdias uoce & corporis geſtu. Mimus eſt qui ĩtra uel extra ſcænam geſticulationes quaſdam exercet imitaturq; præſertĩ obſœne mores hominũ ac naturas.

I

i NStituta & inſtitutiones in hoc differunt. Inſtituta enim boni mores cõſilio ac ratiõe ſumpti. de inſtitutis antiquis quaſi de moribus antiquis Valerius. Inſtitutiones ſunt præceptiones quibus ĩſtituuntur & docentur homines. ut libri a Quintiliano inſcripti de ĩſtitutione oratoria. Indulgentia nõ pro uenia accipitur. ut multi accipiunt quæ uenia eſt remiſſio culpæ ſed pro cõceſſione quadã & ut ſic dicam pro tributione delicata. ut ĩdulgere gulæ noli quæ uentris amica eſt: bene econtrario uenia pro ĩdulgentia accipit̃ ut Ter. Da pater ueniam. & Cicero pro Archia. dabitis mihi hanc ueniam .i.ĩdulgebitis.

i ndoles eſt in pueris ſignificatio futuræ uirtutis: aliquotiens tamen capitur ĩ malam partem & eſt ſignificatio futuri iudicii: & transfert̃ ad inanimata ut Liuius. Sicut in frugibus: pecudibus nõ tantum ſemina ad conſeruandam indolem ualent: quantum terræ proprietas: cælique ſub quo aluntur: aliquotiens capitur pro generoſitate quadam animi.

i ncola q ĩ alterius: & ĩ aliena ciuitate: atq; re. p. habitat. inquilinuſ qui ĩ alieno priuato: proprie tam̃ in cõducto: Accola qui eſt iuxta aquas: & uadit ad colendum locũ: at qui ĩ montibus domos urbeſq; poſitas habitant: Incolæ dicuntur. qui iuxta montes: accolæ.

i ucũdus & gratus ſic differunt: quod iucundus ꝓprie ĩ proſperis: gratus ĩ aduerſis: Iucundum uoco qui nõ lætus eſt: ſed qui leticiæ eſt alteri: nã poteſt

quis triſtis eſſe & tamen iucundus.

i nfenſus uæhementer iratus: infeſtus uæhemen
ter moleſtus atq; ī aduerſum uadens: inde infe
ſtare īcurſibus crebris moleſtiam dare ſeu facere.

i n rem præſentem nō tempꝰ ſed locum ſignificat:
de quo cōtrouerſia eſt: ut Valerius Maximus li
bro ſeptimo Quintus fabius labeo arbiter a Senatu fi
nium cōſtituendorum ītra Nolanos & Neapolitanos
datus cum in rem præſentem ueniſſet: utroſq; ſepara
tim monuit.

i nuertere eſt quaſi ī contrarium uertere: ut interi
teriora ueſtis aut pellis aut aliaꝝ reꝝ exteriora
facere: præpoſtereq; uerba ꝓnunciare ut pro lauo uola.
Interuertere eſt rem aut cōmodatam aut depoſitam:
aut creditam callide doloq; ne domino reſtituatur: effi
cere. ut Cicero ī uerrem. Candelabrū quod rex egyp
ti Ioui capitolīo dono tulerat: ab Verre qui illud cōmo
dato a rege acceperat: īteruerſum eſſe cōqueritur.

i n manu eſt & in manibus eſt utrunq; accipitur ꝓ
eo quod eſt in poteſtate eſt: Vnde mancipium
& manumiſſio etiam dicitur. In manibus eſt ī alia ſigni
ficatione pro eo quod inter manus eſt ut Cicero. eſt in
manibus laudatio quam cum legimus: quem philoſo
phum nō cōtemnimus.

i ngredior quando ad locum dicitur nota ſignifica
tio eſt: quando in loco: idem eſt: quod ambulo
& incedo.

i ntercludo te ī interioribus cludo te: iter tuum ī

pedio & quaſi iter cludo . eadem etiam ratione dicimuſ interſepio .

i ter facere eſt itinerare : ut imperiti loquunt̃ . ut periti ingredi iter uel uiam . Viam facere eſt ubi nō erat uia ac tranſitus aperire. uiam inuenire eſt repurgare reficere & ſubſtruere īterdum lapidibus . & trāſfertur de corporeis ad īcorporea . Vt Quintilianus libro tertio. ꝓpterea quod plurimi auctores quāuis eodē tenderent diuerſas tamen uias ad ſcientiam munierunt . Iter habere eſt aliquem iter eſſe facturum.

i ncedere eſt ſublimiter ambulare & cum quodā faſtu. ut Seneca Tenero ac molli paſſu ſuſpendimus gradum : nec ambulamus: ſed incedimus. & inde uenit īceſſus .

i nſtar ſignificat ꝓprie ad æquiperationem uel ad menſuram . & ſi quando reperiatur proxime accedere ad ſignificationē ſimilitudinis admoniti ſimus : ut nimiam utendi licentiam deuitemus.

L

l ibertus & libertinus ſola elegantiæ gratia habent differentiam . libertinus relatiuum eſt ingenui: libertus relatiuum eſt patroni: licet unum idemqꝫ ſit & libertinus & libertus. nā libertini ſunt qui iuſta ſeruitute manumiſſi ſunt. ideoqꝫ libertinus adiectiuum eſt ſicut ingenuus: ad quē refertur libertus ſubſtantiuum. ſicut patronus : & inde dicimus colliberti : collibertæqꝫ q̄admodum cōſerui cōſeruæqꝫ & collibertinitas non autē habemus libertitas.

l   udus & iocus ĩ hoc differunt : nam iocus ĩ uerbo
eſt. ludus in facto : frequenter tamen unum pro
altero ſumitur. ludus ita differt a luſu ſiue a luſione : nã
ludus tum periculum : tum ſpem ſibi propoſitam ha
bet. luſus nihil præter meram uoluptatẽ. Vnde Quin
tilianus. Nec me offenderit luſus in pueris. hoc tamẽ
ſupereſt : quod ſerio eſt contrarium ioco : ut idem
Quinti. uult. & eſt aduerbiũ. & etiam habemus ſerius
ſeria ſerium res facta uere cum grauitate.

l   ibertas in loquendo accipitur ĩ bonum : cum quiſ
nõ timide quod ſeruile eſt : ſed ingenue & libere
hoc ẽ ut liberum hominem decet : loquitur. licentia aũt
ĩ malum quando hac libertate abutimur uſque ad teme
ritatem & procacitatem. & hoc ĩ loquendo : in agendo
quoq; licentia eſt impunita quædam facultas agendi qc
quid uelis.

l   eges & iura differunt : leges enim ſunt aut prin
cipis aut liberi populi : quæ a rege cõduntur alte
rius cõſenſum non requirunt : quæ ad populum ferunt̃
ſine eius iuſſu ratæ non ſunt : quia rogari ideſt interro
gari populus de his ſolet : quare rogationes etiam dicũ
tur : Iura autem magis generalia ſunt. Ius aliud gentiũ
aliud ciuile. Ius ciuile dicimus tam leges q̃ plebiſcita :
Senatuſconſulta : decreta principum : reſponſa pruden
tum. quod ultimum uelut interpretatio eſt ſuperiorꝝ :
quod q profitent̃ : Iuriſconſulti nominant̃.

l   uctus eſt dolor qui exterius proditur uultu ipſo
atq; aſpectu. ſæpe ille ipſe habitus uultus atque

atq; ueſtis luctus eſt.

l ues & peſtis ĩ hoc differũt : nam lues eſt genus morbi corripiens ſiue ſolos homines : ſiue ſola pecora : ſiue utroſq;: Interdum etiam ſi arbores & ſata corripuerit. peſtiſ uero aut cito occidit: aut cito abiit q̃ eadem dicitur peſtilentia: Nonnunq̃ tamen pro lue ponitur atq; ad animi uitium ſæpe tranſfert̃.

l attebræ hominum proprie dicuntur : latibula uero ferarꝝ.

l uce & tenebris pro die ac nocte accipere ſolemus: differt tamen prima luce a prima die : nam ibi intelligit̃ prima pars diei & quaſi diluculo: hic aũt prima dies. ita primis tenebris & prima nocte. Ibi de prima parte noctis loqmur. hic de ipſa nocte.

l aſſum quod fatigatum eſt tam animo quã corpore : laxum uero magis ad inanimata quæ ſunt lenta : mollia : & flexibilia : non dura : ut laxi rudentes: laxi funes : laxæ cordæ. lapſus a labendo quod uel corpore uel per tranſlotionem animo & opinione labit̃. feſſus ideſt fatigatus ſed nõ ĩ totum : defeſſus in totũ defatigatus dicit̃.

l ubricus locus ideſt ĩ quo nequeas inſiſtere : nec ĩgredi ut hærbæ perfuſæ ſanguine: marmora leuigata : lapideſq; humore conſperſi terra glaciata & ſimilia. inde per tranſlationem adoleſcentiam uocamus lubricã ĩ qua q ſunt uelut ĩ glacie facile labunt̃ ;anguilla quoq; congrus : Murena & ſimilia lubrica ſunt oculos etiam lubricos uocamus quaſi ĩ lubrico poſiti ſunt : ut

uix queat conſiſtere.

l aminam tam ferream : æneam: plumbeam ſtãne am quã auream : argenteam : electriam : aurical ceam dicimus. bratea idem ſignificat niſi quod ſua ſpõ te plicatilis tantum eſt & tenuis.

l icitor a quo ueniunt licitãs & licitaturus eſt freq̃n tatiuum de liceor. quod præterito caret. ſignifi cant enim ambo pretium differre in uenditione quæ pu blice fit. & differunt ĩ hoc : nam liceor eſt ſine reſpectu alioꝝ emere uolentium aut tantum ſemel deferre preti um. licitor uero cum multis & ſæpius augere pretium: ut emere uolentes deterreas ab emendo. a liceor com ponitur polliceor. non multum a prima ſignificatione deſſidens ẽ enim polliceor ultra aliqd ꝓmittere.

l ego & perlego differunt. lego quid ſit notum ẽ: perlegere uero ad finẽ uſque legere : Simili mõ differũt ſcribo & ꝑſcribo: fero & ꝑfero : ut Seneca ĩ tra gœdiis. leue ẽ miſerias ferre : perferre autem graue. i. ad ſpacium temporis ĩ miſeriis eſſe leue eſt. uſq; ad fi nem uero uitæ eſt graue. Item uigilo & peruigilo : no cto & pernocto : ago & perago : oro & peroro. nam ꝑ orare eſt finem orationis orare. unde peroratio oratio nis dicitur finis. A liquotiens perorare pro ipſa cõmo tione affectus capitur : Suadeo & perſuadeo a quo per ſuaſio ideſt opinio uel ſententia quã nobis ꝑſuaſimus.

l abo & labor ita differunt : quod labo eſt ruo .i. repente cado. labor eſt ſenſum & deorſum eo : ut labuntur flumina : cælum : angues labunt̃ ab ethere

pennæ labuntur dii a cælo nõ labant: labi quoq; dicunt̃: qui ĩ lubrico imprimentes ueſtigia ad terram deferũt̃: non ruina ſed lentius & cum aliqua mora. tam & ſi nõ nunquam lapſus pro ruina accipitur: tranſfertur autẽ de corporeis ad ĩcorporea. & animus ſeu mens labit̃. elabor idem ẽ quod periculum effugio. ut Virg. Ecce autẽ elapſus pyrrhi de cede polites. labo primã breuẽ habet: labor uero longam.

l euo uno mõ ẽ idem quod ſuſtollo: alio modo idẽ eſt quod alleuio & molleſtiam laboremq; extenuo: Subleuo auxilium: defenſionemq; præſto. Alleuo de uno in altum leuo: nõnunquam alleuo ponitur ꝓ ſubleuo ideſt imminuo: & extenuo & nuſquam ĩ alio ſignificato reperitur.

l apilli & lapides pretioſi omnes ſub hoc nomine gemma cõtinentur.

l iberi liberoꝝ ſingulare nõ habet quoniam pro filiis capitur.

M

m Vrus non ſolum urbis eſt ſed etiam munitio caſtrorum. Mœnia pro muris accipi ſolent & pro hedificiis urbis.

m alleolus diſtat a ſarmento ut pars a toto: eſt. n. malleolus ĩ modum mallei reſtra habens aptus plantationi: Sarmenta autẽ quando arefacta ſunt. ignique reſeruata ĩdifferenter uocantur.

m iniſterium ĩ munero ſingulari proprie ẽ miniſtri opera ſed pro omni operatione quoq; accipitur.

in numero plurali ſolet accipi ꝓ miniſtris : Miniſteriũ uero græcum eſt archana quædam res & proprie diuinis uiris tantummodo cognitum.

m arinum piſcem dicimus & auem & uitulum & lupum & turturem & turdum quoque marinnm. Præterea aquam marinam : caſum. periculum ſonum. fluctum marinum : rurſus etiam maritimam gentem : res. bellum maritimum nõ marinum. Item hominem gentẽ : Vrbem triumphũ tranſmarinũ.

m oratus qui optimus moribus eſt præditus : morigerus obſequẽs & obediens & facile morem gerens. & idem ſignificat morigeratus participiũ ex morigeror quaſi morem gero. i. obſequor & obedio.

m eritorius. a. um. res quæ pro labore aut dignitate ſua aliquid promeretur. & uenit a mereor : ex hinc meretrices dictæ. quæ pro ſuo labore aliqd merẽtur. & ob id legimus meritoriam tabernam diuerſoriũ atq; hoſpitium mercenarium ubicunque introire licet danti mercedem.

m ollis quando refertur ad hominem ĩ uitiperium eſt. ſignificat enim ĩconſtantem & nõ fortem. qñ refert̃ ad alia ſæpiſſime ĩ laudem capitur ut molle opuſ ideſt nõ durꝶ & tractabile.

m unimenta ſunt munitiones caſtroꝶ & cæterarum reꝶ quæ contra aduentum hoſtium muniuntur ſiue uallo & foſſa : ſiue alio quouiſmodo : Monumẽta ſepulchra ſtatuæ tituli : libri & cætera quæ nos alicuius rei præteritæ moneant.

m ādare eſt cuiuis perſonæ committere aliquid ad gerendum .i. exequendum. Præcipere eſt præcepta tradere: quod tum magiſtrorum: tum magiſtratuum & ſuperiorum perſonarum eſt. Iubere idem ē quod imparare. ſed iubeo cum duobus accuſatiuis conſtruitur: Impero uero cum datiuo & accuſatiuo: hinc ueniunt iuſſa & imperia: primū ſemper iungitur cum exequor. & perago iuſſa. ſecundum fere cum facio. ut facio imperia. iubeo aliquotiens ponitur pro hortari. ut Teren. Iubeo chremetem ſaluere. Edicere magiſtratuum. unde uenit edictum. Indicere proprie eſt denuntiare. ut indixi bellum.

m oror & maneo te. idem eſt: quod expecto. ſed magis poetice q̄ oratorie. ut Virg. Te quoq; magna manēt regnis penetralia noſtriſ.i. expectāt ut futura ſunt. ſed ſecundum oratores. Moror te pro detineo te.: & in mora teneo.

m igro & emigro: demigro: cōmigro. migrare idem eſt quod domicilium muto relicta priore habitatione: remigro autem reuertor in priſtinum domicilium. tranſmigro in longinquioris loci domicilium habitationemque muto. Immigro in domum aliquam habitandi gratia eo. Migro etiam per tranſlationem capitur pro mori: nam qui moriuntur: domiciliū corporis relinquētes alio ad habitandum ſe tranſferūt. Decedo ideſt a loco mandato cuſtodiæ meæ recedo: Vnde conſules præconſules præſides: prætores dicuntur ex prouintia decedere. Item præſidia de urbibus &

caſtellis: decedũt. & ꝑ tranſlationem intelligitur ꝓ mori: & ſemper intelligitur uita: ſed in excedo ſemper additur uita & nõ ſubintelligitur ille exceſſit e uita.

m ereor de te.i.aliquid tranſfero in te. Tu mereris de me ideſt aliquid ĩ me confers: & inde benemeritus & male meritus. Emereor idem pœne ſignificat. Demereor ideſt bene de aliquo mereor. ſed cũ accuſatiuo. ut Quintil. Simul ut pleniore obſequio demeretur amantiſſimos.

m eo iure idem ẽ: quod mea auctoritate: meaq; licẽtia ac conceſſa mihi ab omnibus libertate: ut Cicero ĩ rhetoricis. pro iure meo hoc dico. Vos eo me priuaſtis quaſi confidenter dico.

m ulier ut Vulpianus ait quodam loco. eſt fœmina corrupta. Quod ſi ego me uirginem emere putarem: cũ eſſet mulier. emptio nõ ualebit: ſed aliquotiens ſub hoc nomine mulieris & Virgo & corrupta intelligitur quanquã raro & ĩproprie.

m unus ut Paulus inquit: tribus modis dicitur uno modo donum altero onus: tertio officium: unde munera militaria & quoſdam milites munificos uocari ſcimus. a munus uenit municeps. & eſt is: qui munera ciuilia capit: aut qui ĩ eodem municipio natus eſt. ſed ꝓprie qui particeps muneris eſt. abuſiue: tñ dicit᷑ municeps ciuis cuiuſq; ciuitatis.

m aioris uocamus omnes qui ante nos fuerunt præter memoriã noſtrã: patres aũt de ꝓxima ætate ſemper ĩtelligimus. Cicero ĩ Saluſtium. Ego meis ma

ioribus uirtute mea præluxi . ut ſi prius noti nõ fuerint a me accipient initium memoriæ ſuæ . poſteriores ſiue poſteri ſunt q poſt fuerunt . ut Cicero. Nec uero dubitauit Agricola q̃uis ſit ſenex quærenti cui ſerat reſpondere diis immortalibus qui me non acciperre modo hæc a maioribus uoluerunt : ſed etiam poſteris prodeſſe : unde patet : quod poſteri ores & poſteri pro eodem accipiuntur.

N

Ego & inficior ĩ hec differunt : quod inficior eſt uerbo negare . nego autem facto.

n

Ab inficior deſcendit inficias nomen non habẽs niſi accuſatiuum pluralem : quod q dem nomen unicum cum eo is idem ſignificat quod inficior .i. nego . Is inficias .i. negas .eo inficias .i. nego . It ĩficias .i. negat & ſic in cæteris temporibus . Ab inficior etiam uenit inficiator. & ſignificat eum qui negauit ſe uel debere quod actor petiit uel commiſiſſe quod accuſator obiicit : licet Nonius dicat ĩficiatores eſſe falſi criminis obiectatoreſ. unde cõiectusalis dicit̃ inficiaiis : ĩ quo ſemper reus ĩficiatur .

n atalia idem ſignificat quod natalis : qui eſt dies natalicius. natales uero magis cõditionem ſanguinis ac familiæ : ut generoſus natalis accipitur tam pro nobilitate q̃ ꝓ ignobilitate.

n ntriri eſt paruoꝶ ut creſcant : unde nutrices dicuntur . nutricii qui curam habent infantium habuerunt ue. & adultorum ut uiuãt . Alere potius eſt cogita

tione & memoria . tamen aliquando unum pro altero ſumitur .

n uncius eſt. F. pompeio teſte & qui nunciat & res ipſa quæ nunciatur . q̄uis pro re quæ nunciatur. Seruius hoc nuucium dicat : quod nuſquā reptum ē.

n umen ſignificat non quidem nutum dei ut idem Seruiuſ ait ſed potius imperiū eiuſq; poteſtatem.

n ecatus proprie ferro : nectus uero alia ui peremptus dicitur.

n æ multotiens capit̄ pro ualde ut Teren. ī Andria faciunt næ ītelligendo: ut nihil ītelligant.

n æ componitur cum queo cum ſcio : cum uolo : frequentius tamen ſine præpoſitione negatione appoſita reperimus queo q̄ duo ſequentia . adeo barbaꝶ putat Cicero: nō ſcio: nō uolo: ſed haud ſcio haud uolo.

n oualis ager ē nouæ relictus ſementi ; ſunt qui uelint nouale eſſe aruū tunc primum ad ſementem præſciſſum.

n oxa eſt pœna ſeruorum : quos domini malint ad pœnam tradere quam præſtare maleficium : quod illi admiſerunt . & inde actio noxalis appellatur . quæ aduerſus nos īſtituitur maleficio ſeruorum : noxa etiam ſignificat damnum .

n ouicius ſeruus & ueterator in hoc differunt : nam nouicius ſeruus eſt nouiter ſeruus & rudis. Veterator autem qui diu fuit ſeruus & iam uetus eſt in ſeruitute . Vulpianus .

O

o Bſeruatio & obſeruantia differunt: Obſeruatio.n. eſt ānotatio oculorꝝ & animaduerſio animi. Obſeruantia ē ueneratio quædā & honoris exhibitio. & ueniūt ab obſeruo uerbum. quod duplicem habet ſignificationem: ut ſupra: unde obſeruantia ē ſemp erga maiores.

o fficium ē uirtutis actio: pro loco: pro tempore pro rerꝝ dignitate: ſimilibuſqꝫ. Aliquando officium ſignificat beneficium: magiſtratus quoque officiū dicit᷑. quia honoris cauſa factū ē: ſiue opis populo ferendæ ſiue cuiqꝫ iuris ſui reddendi. omnes bonæ artes ſuā actionem officium uocant: ut officium grammatici oratoris dialectici.

o fficina eſt ubi opera fiunt: taberna ubi opera ipſa cæteræqꝫ merces uænduntur. & uocatur multipliciter lanaria: uinaria: olearia & mille huiuſmodi. & eſt notandum: quod hæc nomina aliquotiens ſuum nomē ſpeciale habent: ut hæc ipſa ſutrina ſutoris. & fabrica proprie lignarii appellantur. aurificis aurificina: cauponis caupona: argentarii argentaria: quod nomen qdam pro artificio: & argentarium pro artifice: qui idē eſt aurifex: accipiunt. Titus autem liuius: Cicero. Quintilianus ꝓ his accipiunt: q uulgo cāpſores dicūt᷑.

o tium uacatio a labore: cuius contrarium eſt negotium. aliquotiens capitur inter illos qui ſtudiis operam dant. Cicero. Quid dulcius otio litterario. i. ſtudio.

o rator eſt qui cauſas orat: rhetor ē profeſſor rhe

toricæ declamator qui fictã cauſam orat:ut ſe exerceat: ut poſtea in ueris cauſis poſſit orare.

o ro & exoro in hoc differunt: nam oro eſt in actu exoro ĩ effectu: Vt exoro ideſt orãdo ĩpetro.

o beo legationem ideſt exequor munus & officium legationis. & ſic in pluribus aliis: ut obeo prouinciam. obeo mortem .i. exequor & perago mortẽ: obiit diem ideſt mortuuſ eſt. prætermittimus aũt nõnunquã illum accuſatiuum. ut Marcellus obiit. ſimiliter dicimꝰ oppetere mortem ideſt mori: non fatali ſed illata morte. & cum accuſatiuo & ſine ut apud Virg. O ter quaterq; beati quis ante ora partum troiæ ſub mœnibus altis contigit oppetere.

o bruere ẽ operire ſiue aqua ſiue terra. ſed poteſt tranſferri ad alias res. ut obruit ſe uino. ĩgurgitare dicitur de aſſumendis multis cibis. ſed aliquando utrunq; complectitur ſcilicet & uinum & cibum: ſicut & crapulari: unde fit crapula: ſicut Cicero: Edormi inquam & crapulam exala.

o ccupare eſt tenere locũ aut ante cæteroſ ui capere. ut ĩ eodem ſenſu antecapio & præoccupo. & inde occupatio cũ alicui neceſſariæ rei & cui ante omnia opã dare debemus cum diligentia uacamus.

o rtus orti ĩ numero ſingulari capitur pro orto producente olera. eſt enim olus omnis hærba qua ueſcimur. unde olitor dictus eſt qui uulgo ortulanus uocatur. orti uero in plurali arboribus conſiti dicunt̃. & uoluptatis amœnitatiſq; cauſa parati. ſed hortus ſecũ

dum Apuleium ſcribitur cum h.

o pera eſt actio: ſiue ut Vulpianus ait officiū opus eſt finis & fructus operæ: unde opera auctorum dicuntur: & opera publica ipſa publica ædificia. operæ prætium autem ab operæ uenit. i. fructuoſum eſt: ideo uel quia decens: uel quia utile: uel quia glorioſum uel quia iucundum. ab hoc nomine Liuius exorſus ē dicēs facturus neſim operæ prætium. ſi res geſtas populi romani ab initio ſcripſerim.

o ffendo conſtruitur cum accuſatiuo: ut non offendas ad lapidem pedem tuum. & multotiens non ponitur accuſatiuus & quidem eleganter ut offendo ad parietem.

o rbus quicūq; aliqua re cara priuatus eſt: proprie aūt amiſſis liberis parens quaſi amiſſa luce oculorum. orbitas ē illa qualitas poſt amiſſos liberos & uxoris uiduitas. poſt amiſſum maritum. Contrarium hīc eſt cū dicitur orbus quaſi orphanus. ut apud Teren. Orbi qui proximi ſunt: uxorem ducunt & hinc orbitas dicitur.

P

p Ompa omnis. ſpectaculum eſt: ſed non e contra. pompa quidem in proſperis eſt & in aduerſis. ut in triumpho & funere. ſpectaculum eſt nunc illud quod ſpectatur nūc ipſa ſpectatio: nūc locus unde ſpectat̃.

p orta murorꝝ eſt & munitionum atque caſtrorum Ianua parietis & domorꝝ.

p ræcepta & præceptiones indifferenter pro diſci plina & regula ponuntur.

p upillus eſt qui caret patre:ſed tantiſper dum eſt ĩ ea ætate :cui debetur tutor. orphanus q caret pa tre & matre.

p enu eſt locus quæ ad priuatum uictum pertinent. continens. & idem eſt penarium. Commeatus uero continet ea. quæ ad uictum publicum ſpectant: ſcilicet ānonam & quicquid annonæ uicem habere pōt.

p ecus pecudis & pecus pecoris proprie nihil diffe runt: Significatur enim hoc nomine animal:qđ ſub imperio hominum paſcitur: æquus: aſinus: muluſ himulus qui patre equo: matre aſina genitus eſt: quē quidam burdonem nominant. Camellus quoq;. ſed ipſi camelli & alia quæ enumeraui armenta ab arando dicta ſublato ſecundo a. ouis :capra: pecus faciunt gre ges. Virgilius autem primo æn. de ceruis. hos tota ar menta ſequūtur: Veruntamen pecus pecoris nonnunq̄ reperit̃ pro multitudine pecudum ſiue pecoꝶ. & neſcio an gregalium potiuſquā armētalium: ut Virgilius Dic mihi damœta cuium pecus an mœlibœi: Nonnunq̄ pe cus pecoris ſignificat ouem: Cæteræ quadrupedes fe ræ ſunt. haꝶ feraꝶ quæ manſuetæ ſunt cicures uocant̃. & declinant̃ hic Cicur ſicut Ceruus Onager &cætera. Et dicunt̃ Cicures a cicuro ideſt manſuetacio ſecundū Varronem.

p aſtus maſculini generis homini competit: paſtio & pabulum pecudibus & aliis quoq; brutis: ſed

magis proprie eſt cibus herbacius: fenicius ſtramenti cius & paleacius. eſca datur auibus: piſcibus ue. paſtio a paſco dicit̃.

p eregrinus & hoſpes in hoc differunt: quod pere grinus uocatur qui tam in priuato alicuius hoſpi tio quam in publico eſt: & tam q recipit q̃ qui recipit̃ hoſpes uocat̃: unde Ouidius. Hoſpes ab hoſpite tu tus. Sed qui priuatũ amiciciæ cauſa recipit: receptor ꝓ prie uocat̃. Diuerſorium & hoſpitium proprie ꝓ eo eodem dicunt̃.

p rætor qui præturam: Conſul q conſulatum: quæ ſtor qui quæſturam. Tribunus q tribunatum: Edilis qui ædilitatem: Cenſor q cenſuram: primipiluſ qui primipilatum geſſit. Senator aũt q Senator eſt uel fuit: Senatorius non dicit̃ ſed Senatorii ordinis aut de domo Senatoria: prima nomina ſubſtantiua ſunt: ſecũ da uero adiectiua.

p roconſul nõ qui pro alio conſule conſulatũ: ſed ex traordinarium conſulatũ gerit: & ſic intelligendũ eſt de propraætore & ꝓquæſtore & de aliis nominibus magiſtratuũ.

p ropemodum idem eſt qđ pœne.

p riſca quæ ſuperioribus ſæculis: priſtina quæ ſu perioribus annis: menſibus: diebus. & quæ no ſtræ memoriæ fuerũt Nec recte hic dicas priſca: nec il lic priſtina. At uero ſi de rebus quæ nõ ſeneſcũt loq̃ris: tũc priſtinum non priſcum dices: ut padus poſt q̃ngen tos & eo amplius ãnos ſolet reuerti ĩ priſtinũ curſum.

p rosper qui dat. felix qui recipit ꝓſperitatem. ergo ꝓprie homines quidem felices: deoſ aũt tempora loca actiones fines ſucceſſus proſperos.

p lura & complura ſic differunt: quod plura poſſũt eſſe duo. complura nõ poſſunt. illud comparatiuum ẽ hoc uero minime; ideoq; nõ regit caſum. plæraq; idem auctores modo pro maxima parte: modo pro nõ nulla. Saluſtius in diuiſione orbis terræ: plaerique in parte Africam poſuere. plærunq; idem eſt fere qđ ſemper.

p erfidus qui fidem uiolat: Infidus cui non ẽ fidendum hoc a fido. illud a fides deſcendit.

p roteruus: procax & petulans tã in factis quã in dictis tum iniuriam: tum quandam laſciuiam libidinemq; ſignificant: ſed tamen procacem fœminam dicimus: quæ uerbis mordacibus ſimul & turpibus non parcit. A primo uenit proteruitas leuior quædã contumelia. A ſecundo ꝓcacitas maior. A tertio petulãtia.

p ræcox quaſi ante tempus excoctum appellamus: præcoces uuæ: præcoces ficꝰ: præcocia poma quæ ante conſuetum tempus ſiue cito matureſcunt: præcox quoq; ĩgenium ꝑ tranſlationẽ dicimus quod nimis cito maturitatem cõſecutum eſt.

p ræmaturas ſegetes frumenta & poma præmatura ideſt nondum matura: & per tranſlationem præmaturus ſum militiæ; ætas præmatura allocatio. le poſtulatio ideſt ĩmatura.

p ræſens iungitur tam rei quæ fuit: quam quæ eſt:

quam quæ erit. ut præſens fui : præſens ſum : præſenſ ero. præſens alio modo.i. ſubitus ut Virgilius. præſẽtemq; uiris ĩtemptant omnia mortem : præſens idem ẽ quod præſtans. ut præſens animus ideſt excellens. uñ præſentiſſima medicina : præſentiſſimum remedium uenenumq; : quia ſtatim aut ſanat aut occidit. & idem ſignificat pñtaneum.

p rohibeo ante rem incœptam : ne quid facias : uel nequid incipias. Inhibeo autem re iam ĩcœpta & nequid pagas. uel ꝓhibeo eſt generale.

p rouoco & laceſſo ĩ malam partem accipiunt̃ & in bonam : de mala notum eſt. de bona Cicero ad Brutum. tuis litteris amantiſſimis ſum prouocatus. & idem tuſculanarum quinto. tuis me amantiſſimis litteris laceſiſti. Eſt aũt ꝓuccare & laceſſere temptare ad pugnam & ad cõcertationem.

p ræ me : præ te : præ ſe iũcta cum fero fers cũ duco ducis : cum gero geris : ſignificant dicto factoue & ipſa ſtatim fronte qualem opinionem de aliqua re aut homine habeas cõfiteri : ut præ me ſemper tuli fiduciã præ te formidinem fers : præ ſe bonitatem fert : præ me duco præ me gero utilitatem. ideſt ante me duco.

p roſequor differt a perſequor ris : nam ꝓſequor ſignificat actionem declarantem alterius affectum : & ſemper ponitur cum ablatiuo : ut proſequor te oculis caritate. odio. honore. uerſibus. cantu. cõuiciis. proſequor autem uel in malam partem.i. inſequor uel in bonam cũ pſeuero exequi quod agere cœperam.

p artio partis raro reperitur ſine in ut impartio. & ſignificat impendo uel partē do: format a ſe paſſiuum impartior. partior partiris deponens idem eſt quod facio ptem: parteſq; diſtribuo: ſicut ſortio ſorteſ facio ſortemue capio. differunt partior & impartior. partior enim de partibus dicimus corporis. impartior magis de re incorporea.

p ræditus ſum bono & præditus ſum malo dicitur. habeo bonum & habeo malum ſicut affectus ſum bono & affectus ſum malo. nunq̃ tamen cum ablatiuo & præpoſitione a uel ab. ut fit in affectus: ueluti Ego ſum a rege magnis muneribus affectus: non autē ſum præditus a deo magnis uiribus. Simili modo iſta noīa ſingularis: notabilis: nobilis: inſignis. & eximius. poſſunt capi in malum ſicut in bonum. ut ſingularis ſtulticia: nobilitas: crudelitas inſignis iniuria: nobilis improbitas & cætera.

p erueſtigo & inueſtigo nō ſolum quæro ſignificāt ſed etiā quærendo īuenio: ſed a ueſtigo ipſa duo uerba deſcēdunt quod ſignificat quæro & cætera.

p reſto ſum idem eſt quod adſum: nec alteri uerbo iungitur niſi ſubſtantiuo ſimplici: nam præſto adſum poeticum eſt. Tria igitur ſignificat adſum uno modo ideſt præſens ſum. & tunc conſtruit᷑ cum ablatiuo mediante in: ut Cicero de oratore. Paulus in pugna nō affuerat: modo cū datiuo. ut ī philippicis. omnibus his pugnis dolobella affuit: ſecundo modo idem ē quod faueo ſeu præſidens ſum: ut ſancti ſpiritus nobis

adſit gratia. Tertio modo idem eſt: quod aduenio ut adſis huc pro ueni huc ut Virgilius. Huc ades o formoſe puer. nā ſi aliter ſignificaret nō diceret huc ſed hic. Haſ eaſdem ſignificationes habet præſto ſum: cum idem ſignificet.

p eto eſt ī bonum & ī malum: ut Seruus petit mortem domini. pater laudem filii. Inimicus infamiam & pernicem inimici. At cum nō in rem ſed ī perſonam refertur utique cum ablatiuo ī malam partem accipitur: ut peto te gladio: peto te ueneno: inſidiis. Vir. Malo me galathea petit .i. percutere me uult. differūt ab hac ſignificatione hæc uerba poſco quod eſt proprie rem honeſtam peto. inde repoſco quod eſt rem meam & quod debes reddi peto: poſtulo.i.requirendo peto: ut Curtius.poſtulabat autem magis quā petebat: expoſtulo quod eſt cum querela apud amicos requiro. flagito ideſt uæhementer peto. ut Cicero Quanquam hoc cauſa poſtulat: & ſi poſtulat nō tamē flagitat.ideſt uæhementer poſtulat.

p ercunctor īterrogo & ſciſcitor idem ſignificant: niſi quod percunctor ſæpe adhibetur cauſa arguēdi & ſciſcitor cauſa ſciendi.

p ræparare eſt ante apparare ad dignitatem quandam & pompam: inde apparatus. ut Cicero illa quæ ī apparatu uocant̄ inſignia. Interdum apparatus utrūq; ſignificat. ut apparatus belli q̄ſi præparatio.

p ræſum & præſideo differunt: Nam præeſſe eſt præpoſitum eſſe rei cuipiam gerendæ atque ad

miniſtrandæ præſidere. præſidere eſt ad opem præſtã dam preeſſe quam proprie præſtant homines quidam hominibus ĩiuriam patientibus aũt ĩ diſcrimen adductiſ ſed ĩ proprie ad alias res tranſſertur. A præſideo uẽit præſes. & eſt is. ut Vulpianus. ait qui maius ĩ ꝓuincia imperium omnibus poſt principem habet. hinc præſi dium dictum eſt auxilium principale: nam ſubſidium eſt id quod ĩ auxilium ſuccedit: dicitur. & Milites qui ad tutelam oppidi: caſtelli: ſimiliumq́ collocati præſi dium uocant.

p roponopræmium: oſtendo ſpem. hortor te ad præmium aſſequendum: ſeu ad ſpem perficien dam. ꝓpono metũ. oſtendo metũ. i. deterreo te.

p acificatus ſum: pacem feci: pacatus ſum: ĩ pace ſũ uel ab armis receſſi. placatus ſum: ab ĩdignatio ne animi ad lenitatem redii: uel animo leni ſum.

p arem eſſe idem eſt: quod ſufficere alicui operi: ſi utimur ĩ reſiſtendo ſic. ut Quintilianus. ĩ gemi nis languentibus. Nunc infelix par non eſt dolori. i. non ſufficit ad reſiſtendum dolori. In exequendo autẽ ſic. idem Quintil. Paria tecum facio reſp: quæ ꝓpter me unum ciuem perdideras. facere paria ideſt quod ali bi amiſſum eſt: uel quod aliunde acceptum: alibi uel alicunde compenſare. Seneca. ut ſtatim tibi ſoluam quod debeo: & quantũ ad hanc epiſtolã paria faciamus.

p erpendere eſt exacte ponderare atq́ examinare: expẽdere eiuſdem eſt ſignificationis. ut Tullius officioꝝ primo. quæ cõtemplantes expendere oporte

bat : Appendere eſt tum ſuſpendere: ut appendi uuaſ: tum ad lancem ſtateramue ponderare. Impendo habet participium tale : quale eſt ab impendo : quare cauendum eſt ne iſta nos fallat ambiguitas : Nam impendo eſt ſupra caput iam iam caſurum pendere : ut nubes ĩpēdent. & gladius ille equina ſeta appenſus ſupra Dionyſii conuiuæ caput imminens impendebat. & mors ĩpendet omnibus horis.

p laceo mihi frequentius ignoratur. Eſt enim placeo mihi ideſt ſuperbio & glorior dote aliqua bo noue : quod mihi adſit. & eo nomine confido plærunq; cũ inferiorꝝ cõtemptu. & ĩ eodem ſenſu ꝑ œne capitur mirari ſe : ut ille miratur ſe.

p recor quando conſtruitur cum ſolo accuſatiuo qd ſignificet notum eſt. quando cum datiuo & accuſatiuo idem ē quod imprecari. ideſt optare alicui deos precãdo bonam fortunam aut malam. ut Quintilian⁹ Permittamus uela uentis : & horam ſoluentibus bene precemur.

p ræſtare ſæpe & iuriſconſulti & oratores utuntur pro ꝓhibere: ne alicui fiat fraus: uenditor debet præſtare uitium rei : quam uendit.i. prohibere atq; efficere:ne emptor damni quid faciat. Alioquin ſatiſfacere uulgariter dicit̃ far bona la coſa.

p aſſim ſignificat diſtenſe uel ſparſim : quãuis & Seruius & Lactantius idem capiant pro ubiq; & aliquotiens pro undiq;. Item paſſim etiam accipi ſolet pro crebro : dum de rebus meritis loquimur. priuatũ

dicimus: non priuate. & ſeparatim non ſeparate: generatim uero & generaliter in hoc differunt: generaliter enim omnia ſimul quæ ſub genere ſunt amplectendo ſignificat: generatim uero ꝑ ſingula genera ſeu ꝑ ſingulaſ ſpecies ſūmatim. i. ꝑ ſingulas ſūmaſ. & aliqñ ſumit̃ ꝓ generaliter. In ſūma & ad ſummū differūt. Nā ad ſummū ſemper refertur ad numeꝝ. ut Cicero pro Milone. Vnus ad ſummum duo ſimul inuenti ſunt. aliquotiens capitur pro ī ſumma: Semel proprie ſignificat una uice: aliquotiens accipi ſolet pro īmutabiliter & irreuocabiliter: quia quod ſemel tantum fit: id nō habet regreſſū ut iterum fiat: ut Ouidius. Nulla reparabilis arte. læſa pudicicia deperit illa ſemel. In eundem ſenſum, Quintilianus accipit breuiter. Viritim per ſingula capita uirorum; membratim per ſingula membra. carptim hinc & illinc decerpēdo: turmatim: uicatim per ſingulas turmas & ſingulos uicos: & ita de cæteris aduerbiis terminatis ī im.

Perſona eſt ī homine quædam qualitas qua alius ab alio differimus: tum ī animo: tum ī corpore tum ī extra poſitis. ī animo: iracundus an moderatus. auarus an liberalis. & ſic de multis aliis. In corpore Iuuenis an ſenex. pulcher an deformis: fortis am ībecilis. In extrapoſitis. diues an pauper: clarus an obſcurus. quare notandum eſt illud Boetii dicentis. perſona eſt īcommutabilis naturæ indiuidua ſubſtantia qualiter dictum ſit.

Peculium eſt ut Pomponius ait nō id cuius ſeruus

ſeorſum a domino rationem habuit : ſed quod domin⁹ ſperauit ſuam a ſerui ratione diſcernens : & eſt dictum quaſi puſilla pecunia ſiue patrimoniū puſillum . Feſtuſ tamen dicit peculium ſeruorum eſſe a pecore dictum. & Seruiuſ grammaticus peculium patrimonium eſſe dicit. Peculium tamē proprie eſt quicquid labore noſtro ac quiſitum eſt . ſeu quicquid proprie alicuius eſt . A peculio fit adiectiuum peculiaris pro re ad peculium pertinente . ſed in uſu tantum receptum eſt pro re propria ſiue ſpeciali . Peculatus furtum rerum ad ipſam rem p. uel ad prouentus principis ſpectantium ſicut ſacrilegiū rerum ſacrarum . inde depeculor quod quidam ad ſacrilegiū etiam tranſferunt.

p ūctus & punctum differunt : Nam punctus eſt figura quædam . punctum eſt quoddam tempus breuiſſimum.

p robrum ſignificat rem turpem non probam. ſed nōnunquam capitur pro infamia : flagitio : dedecore : crimine aut ignominia . inde componitur exprobro : & eſt ex probrare aliquem inculpare immemorem beneficii accepti ſeu qualemcunque culpam improbare . obprobrium idem eſt quod conuitium : quod multotiens in facto fit.

p ellicem uocamuſ quæ corpus ſuum miſcet cum eo qui uxorem habet. quidam autem uocant pellicē eam : quæ uxoris loco ſine nuptiis in domo ſit : quam nūc concubinam appellamus : multi tamen eam uocant pellicem.

p raeuaricor aris ſignificat crimina abſcondo : unde
præuaricator eſt is qui a præſcripto officii ſui deflexit : atque aberrauit . conſulto aut etiam p imprudentiam . Tergiuerſare eſt diſſimulare . & quaſi ſubterfugere ueritatem.

p ignus & Hypotheca differunt tantum in ſono nominis . nam alterum latinum : alterum græcum eſt: Pignus autem nõ tantum eſt: quod datur creditori: ſed quod inter paratos ſecum decertare mutuo offert̃: & ad ſequeſtrum deponit̃ . & inde dicimus pignero & oppignero. quod eſt do aliquid arraboni : quam qdem arram appellant. & repignero quod eſt recipio pignuſ ſoluto debito. filii item multotiens appellati ſunt pignora . & etiam perſone ſanguinæ coniũctiſſimæ . ſed per abuſionem quia pignus quoddam ĩter cõiuges ſunt. tũ uinculi ne aliter forte diuortiũ fieret : tum caritas: cui⁹ rei argumentũ eſt : quod legimus ſæpe pignora filiorꝝ.

Q

q Vot annis ideſt ſingulis annis : quot menſibus quot diebus nihil differũt . ut Pompeius . quæ res apud auctores uſitatiſſima ẽ : & raro reperitur : ſed tutum & uſitatum ẽ dicere ſingulis annis : menſibus: diebus uel quottidie: & nõ quottidianis : quot mẽſibus. & ſic de cæteris.

q ueſtus ĩ plurali quandoq; ſignificat querelam & tũc facit datiuum & ablatiuum in ubus & uenit a queror :unde fit conqueror: quando autem facit ĩ ibuſ: uenit a quæro quæſitum & per ſyncopam facit quæſtũ:

& capitur aut pro quocunq; lucro aut pro artificio lucrādæ pecuniæ.

q uominus quoſecius pro ut non.

R

r Vmor & fama idem ſunt: ſignificat̄ autē his duobus nominibus ſermo quidam ī populo ſiue certo auctore de re aliqua recenti ſiue bona ſiue mala: freq̄nter tamen fama pro ſermone rei īueteratæ capitur & opinione quadam & pro laude & celebritate hominis: ut fama camilli: fama Scipionis: pro quibus nō recte diceres rumor.

r egini ex oppido Calabriæ. regienſes ex oppido galliæ ciſalpinæ: quam lonbardiam nunc uocant. Cumani ex oppido cumaꝝ in campania: quam nunc uocāt terram laboris: Comenſes ex oppido Como ī eadem gallia.

r ationem habeo .i. reſpectū habeo: & habenda eſt ſalutis ratio: honoris. ratio rei familiaris. ratinem conſtare eſt æquam legitimamq; rationē aut oñdi aut apparere oſtendi poſſe.

r apio cum de aliis rebus dicit̄ ideſt aufero: Cum uero de perſonis duo ſignificat. Vno modo ut dictum eſt. alio modo uim affero ſeu uiolo. & proprie dicit̄ de uirginibus: hinc ueniunt eripio & præripio. eripio cum datiuo & accuſatiuo fere ī malam partem. ut Tullius. eripuiſti mihi omnes bene uiuendi facultates. quando cum ablatiuo conſtruit̄ ab uel a præpoſitione mediante plærunq; in bonam partem accipitur: ut

eripuiſti me a periculo. Interdum ī malam. preripio.i. rapio ī meos proprios uſus.

r ettulit pompeius ad ſenatum.i.conſuluit. In eadē tamen ſententia pompeius ad populum tulit. ex illo fit Senatuſconſultum: ex hoc rogatio quæ inſtar legis eſt. Dicimus præterea refero tibi acceptū ideſt habeo pro accepto abſte: quod mihi debeas: etiam ſi ſolutio nulla īterceſſerit, unde fit acceptilatio: quam Iuſtinianus per īterrogationem & reſponſionem fieri uult. rettuli expenſum ideſt rōnes de expenſis exhibui.

r eſciſco proprie idem eſt: quod rem poſtquam ē geſta: ſcire: quam neſciebas: cum gereret̄: præſertim ad te tuoſue ptinentem. ut Teren. in adel. hem ubi reſciuit omnem rem: unde patet nō ſignificare rem occultam ſed inopinatam: inſperatamq; cognoſcere. ut Aulus gellius uult.

S

s Enes uocantur quātum ad priuatam ipſorum uitam qui uſq; ad ſenilem ætatem uixerūt. Veteres quantum ad publicum tempus. qui alia ætate uixerunt: etiam ſi ad ſenium non peruenerunt: Vnde quidam iuniores fuere ſeniores ueteribus. antiqui utrique dicuntur ſed magis ueteres quam ſenes.

s eries differt ab ordine in ſignificatione. nam ordo eſt digeſtio & in ſuo loco cuiuſque rei collocatio: ueluti ī acie fit ubi pediteſ ubi fundibularii & cætera. & in argumentiſ ubi ponēda ſunt firmiſſima argumēta:

ſeries autem eſt rerum quædam continuata progreſſio. i. cōſumatus textus: ut ī ſerie orationis.

s ementis eſt ſatio ideſt ſeminatio. meſſis tum ipſa meſſis eſt: tum ſeges iam matura.

s eges eſt fruges eorum ſeminum ex quibus cōficit panis nondū demeſſa. nōnunq̄ tantū humū ipā ad accipiēda ſemina ſubactā ſegetē uocamus tranſlatiue. fruges uero qcqd ex fructu terræ ī alimoniā uertimus.

s inus ē inter pectoris brachiorumq; cōplexum: inde ſinus ueſtium. littora quoque curua & quaſi brachiis mare amplectentia ſinus uocamus.

s enecta eſt ſenilis ætas ſed etiam iuuenum frequētia: ſenium quoq; pro ſenectute accipit.

s eruitia ī numero plurali pro ſeruis multotiens accipi ſolent: ut ſaluſtius in catilinam. Interea ſeruitia repudiabat: quorum initio magnæ copiæ cōcurrerāt.

s curra eſt qui riſum ab audientibus captat non ſalua dignitate perſonæ. Paraſitus qui omnia ad uoluntatem eius loquitur: ī cuius cōtubernio eſt ſemper aſſentando.

s ilua: lucus: ſaltus ſic differunt. quod ſilua eſt generale nomen: præterea ſilua poteſt eſſe cædua. i. quam cædere permiſſum eſt: lucus enim eſt locus religioſus manu conſitus alicui deo uel alicuius hominis cineribus cōſecratus: Saltus uero eſt ſilua inuia nec tranſeūtibus peruia. ī quo paſci atq; æſtiuare pecudes ſolēt.

s edicio eſt cum populo ſecum diſcordante res ad manum uocatur. & fit ī exercitu: ī claſſe: ī ſchola

& ſi quid tale eſt. factio eſt diuiſio ciuium ĩ diuerſa ſtudia ĩter quos æmulatio eſt: qui ciues etiam factioſi dicũtur attrahẽtes ad ſe per fas nefaſq; multitudinẽ clientũ.

s uffragia ſunt uoces ĩ electionibus quod ſuffragiũ quia cum præſtamus nimirũ eidem gratum facimus: hinc factum eſt ut ſuffragium pro auxilio ſæpe ponamus. & ſuffragor pro auxilium fero: refragor repugno proprie quidem in dictis. ſed nõnunquam ĩ factis etiam reperitur.

s aluber ſiue quod uſitatius eſt ſalubris. dicit̃ aer. cibus: potus: locus: multaq; huiuſmodi. Idem fere quod ſalutifer ſiue ſalutaris. ſanus homo dicit̃ cæteraq; animalia. aliquando unũ pro altero ſumit̃.

s ero tria ſignificat: primo pro ueſpere dicit̃: Secundo pro tempore: quod eſt poſt lucem ſolis: tercio pro tarde.

s tultus qui imprudens & ĩprouidus eſt ſed nõ inſipiens. fatuus q plane inſipiens eſt. Stolidus: q proxime accedit ad pecudum naturam.

s upplico ad hominẽ tantum pertinet: & fit cũ plicatione genuum ac corporis geſtu. adorare etiã mutis: unde elephas & phœnix & alia quædam irrationabilia ſolem adorare dicunt̃.

s pero & cõfido ſæpiſſime pro credo capiuntur ut Cicero Spero iam probatã eſſe amiciciã noſtrã.

s ollicito te: uel quod ſpem metumue tibi oſtendo: ut ſollicitare plebẽ: uel ĩquieto: & tibi curã iniicio.

s aciare ad omnes ſenſus attinet: & aliquando trãſ

fertur ad animam.

s aturare ad unū guſtum. Nam figurate locutus ē Cicero iracūdiam meā ſatura tuo ſanguine. quaſi ſitim meam ſatura.

s alio unde ſaltus ideſt ſaltum facio. ſalto ideſt tripudio. unde ſaltatio. Interdum ſalio pro ſalto aliquando accipitur. Et licet ſalio pro ſalto aliquando accipiatur: nō tamen ſaltus pro ſaltatio. ſaltatio enim ſemper tripudiationem ſignificat.

s uppetias nomen eſt non habns niſi accuſatiuum pluralem: quod idem eſt quod auxilium ut ī.xii. cōmentarioꝝ Cæſaris. Atq; ſuis fugientibus ſuppetias ire contendit: & poteſt iungi cū aliis uerbis ut fero ſuppetias.

s itus nōpro negligētia: ut Priſcianus uult: ſed pro ſorde & illuuie Qualis inter opaca domus quæ diu nō repurgatur: accipit᷑. uel pro ſorde quæ ſolet in uultu capite & toto corpore uetulaꝝ īopum. Situs uero alio modo pro qualitate loci: ut de ſitu ſyracuſaꝝ.

s tuprum eſt coitus lege uetitus: q qñ cū uirgine uiduaue cōmittit᷑: ſeu etiā cū ancillis ſtuprū uocat᷑: quādo cū nupta adulteriū: quādo cū ſāguine coniūctis: aut cū ſanctimonialibus īceſtus nominatur.

s olor & cōſolor idem ſunt: niſi: quod ſolor re: cōſolor uerbis: a quibus uenit ſolatiū & conſolatio quæ quidem nomina idem ſeruant.

T

t itubare eſt pedibus nõ ualentibus inſiſtere
quales ſunt ebrii & ĩfirmi aut uulnerati aut
decrepiti ſenes & ad linguã dentesue tranſ
fert̃ atq; ad animũ. Nutare eſt proprie ẽ
ꝓprie alicuius male ſolidatæ molis ruinam minantis. &
dicit̃ de animo dubitante & neſciente quo potiſſimũ ſe
conferat. Vacillare eſt alterno motu ĩconſtantẽ eſſe. ut
naues uacuæ & aliquotiẽs ad animũ tranſfert̃.

t eſtamentum ut Iuſtinianus inquit eſt teſtatio mẽ
tis quæ etymologia nõ bona eſt: Nam cur a mẽ
te potiuſquã a mento ratio nõ ſubeſt: ſicut nec mens fa
cit atramẽtum: calciamẽtũ: ueſtimẽtum: nã iſta noĩa cũ
ante exierĩt ĩ men: accipiũt tũ ſyllabã. ut calciamen calci
amentũ. ueſtimen & ueſtimentũ. medicamen & medi
camentũ. & ſic de aliis: nec deſcendit a mente teſtamẽ
tum. Nam ſi a mente deſcenderet teſtamẽtia diceret̃.
queẽadmodum dementia. amentia: Similiter Donatuſ
dicit. Syncærum quaſi ſine cæra mel ſimplex purum ĩ
tegrũ & ſolidũ & ex nulla ſua parte fraudatum & ſic de
aliis etymologiis: quas ſi bene cõſyderamus: ĩuenim⁹
deridendas eſſe.

t oga genus ueſtis a qua romani togati. palliũ ĩtẽ
genus ueſtis a qua græci palliati uocant̃. Stragu
la genus ueſtis ſed proprie pro coperta lectoꝝ capit̃.
& ſtragulum dicimus inſtratũ quod ẽ operimentum &
frequenter ĩuertimus huiuſ nominis ſignificatũ: ut ſter
no ueſtes: ramos: flores: humi. & ſterno humum flo
ribus ramis ueſtibus: ſterno lectos tapetis & ſterno

equos tapetis.idē ē quod ſterno tapeta lectis aut eqs.

t urba uno modo accipi ſolet pro multitudine hominum. alio modo pro perturbatione tam multitudinis quam duoꝝ. ea ſignificatione ductum eſt a turbo bas perturbo. deturbo. diſturbo. conturbo. quæ tam ad multitudinem q̄ ad duos: etiam ad unum tantum referuntur.

t riclinium ē conclaue diſtributorium a tribus thoris: menſiſue appellatum. Ibi enim comedebāt præcipue ī conuiuio accepti: qui autem huic miniſterio præerat architriclinus uocabat̃. Conclaue autem quod generalis eſt etiam pars quædam remotior ī penatibꝰ ī quo uel uiri colloqui uel mulieres confabulari ſolent. Aula græce latine atrium dicit̃.

t ragœdus eſt Iſtrio qui agit geſtus ī Scæna.

t ragicus poeta qui tragœdias condit.

V

v Icus pars urbiſ eſt. Caſtra caſtroꝝ locus ē ubi milites caſtra tentoria fixerūt. oppidū oīs urbs ē præter romā. Vicinia autem nō tam homines qui eundem īcolunt uicum ſignificat quā qui prope domum tuā habitāt. Vicinitas nō homines ſed propinquitatē ꝓprie quidem uicinoꝝ. Suburbanū ē quælibet poſſeſſio: & tunc requirit meus uel tuus ut ī ſuburbano meo. in ſuburbanis meis. Sub urbana ī plurali ſine ꝓnomīe. ē uicus: q ſub urbe ſtat.

u ænale & uændibile ī hoc differunt. quod illud ſignificat rem uænditioni expoſitā: hoc rem: quæ

facile poſſit uendi. hoc a uendo uenit. illud a uæneo.

u tor & fruor aperte differunt. uti enim eſt alteri⁹ rei gratia. frui nullius. Qui fruitur quieſcit: & contentus ē. utor ſtudio: ut ex hoc poſtea aliquid emo lumenti conſequar: fruor bonis meis .i. delectationem uoluptatemq; percipio. quare idem efficiūt frui: dele ctari. uoluptatem capere. Dicimus tamen nōnunquā utimur pro fruimur. Habet autem fruor duo ſupina fruitum & fretum. primum uix ī uſu eſt: ſecundum ſi gnificat confiſus. ut fretus fortaſſe familiaritate: quæ eſt ei tecum: auſus eſt confiteri. Fruor autem idem eſt quod officium munuſq; ago. ut fungor magiſtratu fun gor uita. i. munere magiſtratus & uitæ. Inde defunctus eſt uita .i. finiuit officium uitæ.

u endico idem eſt quod approprio. & fere poſtu lat datiuum. & hūc frequentiſſime ex pronomini bus primitiuis. ut ego hūc agrum mihi uendicaui. Vin dico uno modo idem eſt quod ulciſcor ſiue īiuriam illa tam punio. Interdum idem eſt quod ab īiuria ſiue iactu ra facienda defendo. Dicimus uindicare in libertatem aut ī ſeruitutē quaſi aſſerere ī libertatē aut ī ſeruitutē.

u ſurpare eſt uti ſiue uſitare. tū dicto: tum facto ut Cicero. quod ſemper uſurpamus ī omnibus di ctis ac factis: minimis ac maximis cū hoc dicere dicim⁹ illud nō dicere. frequēter uſurpo capit̄ pro dico.

u aco ſapientiæ: do operam ſapientiæ. Vaco ſapiē tia frequēter cū præpoſitione a. ut uacas a labore: a moleſtia a cōponēdo: ab omni occupatione: ſed quādo

ſit imperſonale : ſic exponimus. Vacat tibi .i. uacuum tempus eſt tibi, ut V[illegible] uacet annales noſtrorum audi re laborum.

u ſquã duo ſignificat in loco ſimul & ad locũ. Teren tius in Eunucho. Occidi nec uirgo ẽ uſquã.

u ale ſalutatio eſt recedẽtis. Salue & aue uenientis. quã uis nonnunquã recipiamus ſalue ĩ diſceſſu. & hoc ĩ calce epiſtolarum. Salutare ẽ & aduenĩẽtis & abeũtis unde apparet donatũ nõ bene expoſuiſſe illud Teren. Valeant .i. pereant. ſed ſic ualeant : ſeu recedant : aut nos uale dicentes recedamus. Valeo nõnunquã lango rem ſignificat : unde ualitudo pro langore frequentiſſi me accipit. i. ĩfirmitãte. alibi pro ſanitate. Si nũc uali tudini tribuamus aliquid. frequenter tamẽ apponimus adiectiuũ ut fauſtum uel ĩfauſtũ ad diſtinguendũ ſtatũ corporis. Si quidem ĩdifferenter ſignificat & bonũ & malum.

u as uadis ꝓprie is ẽ : qui ſponſor alterius ĩ capitis periculo ẽ : ſiue idem ſupplicii ſubiturus : ſiue pe cuniam ſoluturus. & nõ capit ꝓ fideiuſſore ut Varro ĩ quit : unde uadimonium ſponſio ad certũ diẽ ſiſtendi ſe ĩ iudicio. Obſes obſidis eſt : qui tradit imperio alteri us ea cõdicione : ut ſi dator obſidis a fide recedat : recipi entis ſit ius ĩ corpus & uitam obſidis.

u erbero. i. cũ uerbere cædo : quod ẽ inſtrumentũ lõ gum & exile : qualis ẽ uirga : baculus fuſtis : lora flagellum ferula : arundo & ſi quid eſt ſimile. Flagella re eſt flagello cædere : fuſtigare fuſte cedere. Pulſare

multis ictibus grauibus a[illegible] uæhm[illegible]tibus percutere, nec tam iſtrumento longo & e[illegible] uiui & rotūdo & aliis ut pugnis & calcibus: maleis: laxis: quæ manu tenen tenentur: quare nō tenetur illud Vulpiani dicentis uer berare eſt cum dolore pulſare.

u erſicolorem rē uocamus: aut quia uerſat: aut mu tat colores ut collum columbi pauonis & aqua ut plærique uolunt: aut quia habet diuerſum colorem. ut apud Liuium ī ſecundo bello punico. Interdictum fuiſ ſe matronis ne uerſicoloribus ueſtirent.

u ictus a uiuendo uenit & diſtinguit a ueſtitu: ſem per enim unum addit alteri. ut uictus & ueſtit⁹: ex quo patet nō contineri ſub hoc uocabulo uictus: oīa neceſſaria quibus uiuēdi curandiue corporis noſtri gra tia utimur; ſed tantūmodo uiuendi: ſignificat enim ui ctus genus uitæ quantum ad mores.

u enaliciarius qui ſeruos uændit. qui idem Mango dicitur.

u ectigal fructus prædiorꝝ tam publicorꝝ q̄ priuato rum & aliquando capitur pro gabella: uel uecti gal ideſt tributū qđ dat de rebus uectis a ueho dictū.

FINIS.

Medioloni Impreſſum per Magiſtrum Philippum de lauagnia Mediolanenſem. 1475. die. 27. Iunii.

fides

PCHA

17 ffncls.